Sabotaj din iubire

Amélie Nothomb

În galopul întins al calului meu, defilam printre ventilatoare.

Aveam şapte ani. Nu exista plăcere mai mare decât să-mi şuiere vântul în creier. Cu cât şuierul vitezei era mai mare, cu atât intra mai mult oxigen şi-ţi alunga toate gândurile.

Bidiviul meu ajunse în Piaţa Marelui Ventilator, mai vulgar numită şi Piaţa Tien An Men. O luă la dreapta, pe Bulevardul Urâţeniei Locuibile.

Ţineam frâul cu o mână. Cealaltă mână măsura întinderea imensităţii mele lăuntrice, mângâind rând pe rând crupa calului şi cerul de deasupra Beijingului.

Eleganţa cu care călăream strivea trecătorii, scuipaţii, măgarii şi ventilatoarele.

Nu era nevoie să dau pinteni calului. China îl făurise după asemănarea mea: era întruchiparea însăşi a vitezelor mari. Funcţiona nutrindu-se cu fervoarea intimă şi cu admiraţia mulţimilor.

Încă din prima zi, înţelesesem axioma: în Cetatea Ventilatoarelor, tot ce nu era splendid era hidos.

Ceea ce e totuna cu a spune că aproape totul era hidos.

Consecinţă directă: frumuseţea lumii eram eu.

Să nu se înţeleagă cumva că acei şapte ani ai mei de piele, de carne, de păr şi de oase ar fi putut eclipsa făpturile de vis din grădinile lui Allah şi din ghetoul comunităţii internaţionale.

Frumuseţea lumii era falnica mea defilare în plină zi, era iuţeala calului meu, era craniul meu desfăşurat ca o velă în suflul ventilatoarelor.

Beijingul mirosea a vomă de copil.

Pe Bulevardul Urâţeniei Locuibile nu se auzea decât zgomotul galopului menit să acopere hârâitul din gâtlejuri, interdicţia de a intra în vorbă cu chinezii şi vidul înfricoşător din priviri.

În apropierea barierei, bidiviul îşi încetini goana pentru a permite gărzilor să mă identifice. Nu le-am părut mai suspectă decât de obicei.

Am pătruns în inima ghetoului Sanlitun, unde locuiam de la inventarea scrisului, adică de aproape doi ani, cam de prin neolitic, sub regimul Bandei celor Patru.

„Lumea este tot ceea ce se întâmplă", scria Wittgenstein în proza sa admirabilă.

În 1974, Beijingul nu se întâmpla: nu văd cum aş putea exprima mai bine situaţia.

Wittgenstein nu era lectura mea favorită la şapte ani. Ochii mei, însă, precedaseră silogismul de mai sus şi ajunseseră la concluzia că Beijingul nu prea avea legătură cu lumea.

Eu mă împăcăm cu situaţia: aveam un cal şi o aerofagie tentaculară în creier.

Eu aveam totul. Eram o epopee interminabilă.

Nu mă simţeam înrudită decât cu Marele Zid: singura construcţie omenească vizibilă de pe Lună, cel puţin el era croit la scara mea. El nu-ţi închidea privirea, ci o conducea spre infinit.

În fiecare dimineaţă o sclavă venea să-mi aranjeze părul.

Ea nu ştia că era sclava mea. Se credea chinezoaică. De fapt, nu avea nici o naţionalitate, de vreme ce era sclava mea.

Înainte de Beijing, am locuit în Japonia, unde se găseau cele mai bune sclave. In China, calitatea sclavelor lăsa de dorit.

În Japonia, când aveam patru ani, aveam o sclavă plină de devoţiune faţă de mine. Se prosterna deseori la picioarele mele. Mă simţeam bine.

Sclava din Beijing nu cunoştea aceste reguli de conduită. Dimineaţa începea prin a-mi pieptăna părul lung: era lipsită de îndemânare ca o brută. Urlam de durere şi îi administram în minte o mulţime de lovituri de bici. Pe urmă, îmi împletea una sau două cozi superbe, cu acea artă ancestrală a împletitului căreia Revoluţia Culturală nu i-a clintit un fir. Eu preferam să-mi facă o singură coadă: mi se părea că asta se potrivea mai bine unei persoane de rangul meu.

Chinezoaica aceasta se numea Tre, nume pe care din capul locului l-am găsit inadmisibil. I-am adus la cunoştinţă că avea să poarte numele sclavei mele japoneze, care era fermecător. M-a privit cu un aer aiurit si a continuat să se numească Tre. Din ziua aceea, am înţeles că era ceva putred în politica acestei ţări.

Unele ţări acţionează asemenea unor droguri. Este şi cazul Chinei, care are puterea uimitoare de a-i face să-şi dea ifose pe toţi cei care au fost acolo, ba chiar şi pe toţi cei care vorbesc despre ea.

Ifosele te îndeamnă să scrii. De unde numărul extraordinar de cărţi despre China. După imaginea ţării care le-a inspirat, aceste scrieri reprezintă tot ce există mai bun (Leys, Segalen, Claudel) sau mai rău.

Nici eu n-am făcut excepţie de la regulă.

China m-a făcut să-mi dau mari aere.

Eu aveam însă o scuză pe care puţini sinomani de trei parale o pot invoca: eu aveam cinci ani când am ajuns aici şi opt ani când am plecat.

Îmi amintesc foarte bine ziua când am aflat că urmam să trăiesc în China. Aveam abia cinci ani, dar înţelesesem deja esenţialul, şi anume că aveam să mă pot lăuda.

Este o regulă fără excepţii: chiar şi cei mai mari detractori ai Chinei resimt ca pe o ridicare în rang perspectiva de a pune piciorul acolo.

Nimic nu-i conferă cuiva mai multă prestanţă decât cuvintele: „Tocmai m-am întors din China", rostite cu un aer detaşat. Chiar şi astăzi, atunci când consider că cineva nu mă admiră îndeajuns, plasez, la cotitura unei fraze, vorbele „pe vremea când locuiam la Beijing", pe un ton indiferent.

Aceasta este o precizare reală, căci, la urma urmei, aş putea la fel de bine să spun „pe când locuiam în Laos", lucru care ar fi în mod clar şi mai excepţional. Dar nu la fel de sic. China înseamnă lucrul clasic, necondiţionat, este Chanel n° 5.

Snobismul nu explică totul. Partea de fantasmă este enormă şi invincibilă. Călătorul care ar descinde în China fără o doză de iluzii chinezeşti nu ar vedea altceva decât un coşmar.

Mama a avut întotdeauna firea cea mai fericită din univers. În seara sosirii noastre la Beijing, urâţenia a izbit-o atât de tare, încât a plâns. Şi mama este o femeie care nu plânge niciodată.

Desigur, existau Oraşul Interzis, Templul Cerului, Colina Înmi resmată, Marele Zid, mormintele Ming. Dar astea erau duminica.

În restul săptămânii, erau murdăria de pe străzi, deznădejdea, betonul turnat, ghetoul, supravegherea - toate, discipline în care chinezii excelează.

Nici o ţară nu te orbeşte în asemenea măsură: oamenii care o părăsesc vorbesc despre splendorile pe care le-au văzut. Cu toată buna lor credinţă, ei au tendinţa de a nu menţiona o hidoşenie tentaculară care e cu neputinţă să le fi scăpat. E un fenomen straniu. China poate fi asemuită cu o curtezană abilă care ar reuşi să facă să i se uite nenumăratele imperfecţiuni fizice, fără ca măcar să şi le ascundă, şi care i-ar face pe toţi amanţii ei să se laude cu ea.

Cu doi ani mai înainte, tatăl meu îşi primise numirea la Beijing cu un aer grav.

În ce mă priveşte, eu consideram de neimaginat să părăsesc satul Shukugawa, munţii, casa şi grădina.

Tata mi-a explicat că nu aceasta era problema. După câte povestea el, China era o ţară care nu mergea tocmai bine.

— E război? am sperat eu.

— Nu.

Mă bosumflu. Sunt obligată să părăsesc Japonia mea adorată şi să plec într-o ţară care nici măcar nu se află în război. Evident, e vorba de China: sună bine. Despre asta era deja vorba. Dar ce se va întâmpla cu Japonia fără mine? Inconştienţa ministerului mă îngrijorează.

În 1972, se organizează plecarea. Situaţia e tensionată. Sunt împachetaţi ursuleţii mei de pluş. Aud spunându-se că China e o tară comunistă. Am să analizez chestia asta. Se întâmplă ceva şi mai grav: casa se goleşte de lucrurile sale. într-o bună zi nu mai există nimic. Trebuie să plecăm.

Aeroportul de la Beijing: nici o îndoială, este o altă ţară.

Din nişte motive obscure, bagajele noastre nu au sosit odată cu noi. Trebuie să rămânem câteva ore în aeroport ca să le aşteptăm. Câte ore? Poate două, poate patru, poate douăzeci. Unul dintre farmecele Chinei e neprevăzutul.

Foarte bine. Asta îmi va permite să încep imediat analizarea situaţiei. Mă plimb prin aeroport cu un aer iscoditor. N-am fost minţită: ţara aceasta este diferită. N-aş putea spune exact în ce constă această diferenţă. Este urâtă, desigur, dar are un soi de urâţenie pe care nu am mai văzut-o niciodată. Trebuie să existe un

cuvânt pentru a descrie această urâţenie: eu nu-l cunosc încă.

Mă întreb ce poate fi comunismul. Am cinci ani şi prea mult simţ al demnităţii pentru a-i întreba pe adulţi ce anume înseamnă. La urma urmei, nu am avut nevoie de ajutorul lor pentru a învăţa să vorbesc. Dacă ar fi trebuit să-i întreb de fiecare dată înţelesul cuvintelor, m-aş afla şi acum la starea de bâiguială a limbajului. Eu am înţeles singură că vorba câine însemna câine, că rău însemna rău: nu văd de ce ar trebui să fiu ajutată pentru a înţelege un cuvânt în plus.

Cu atât mai mult, cu cât acesta nu pare a fi dificil: există ceva foarte specific aici. Mă întreb de ce anume ţine acest lucru: există oamenii care sunt toti îmbrăcaţi la fel, e lumina care seamănă cu cea din spitalul din Kobe, este...

Să nu ne ambalăm. Comunismul se află aici, e lucru cert, dar să nu-i dăm un înţeles judecând cu superficialitate. E ceva serios, deoarece e un cuvânt.

Care este deci lucrul cel mai ciudat care există aici?

Brusc, întrebarea asta mă epuizează. Mă întind pe jos pe o dală mare din aeroport şi adorm în aceeaşi clipă.

Mă trezesc. Nu ştiu câte ore am dormit. Părinţii mei aşteaptă în continuare bagajele, cu un aer cam abătut. Fratele meu şi sora mea dorm întinşi pe jos.

Am uitat de comunism. Mi-e sete. Tata îmi dă o bancnotă ca să-mi cumpăr ceva de băut.

Mă plimb. E cu neputinţă să cumperi băuturi colorate şi gazoase ca în Japonia. Nu se vinde decât ceai. „China e o ţară în care se bea ceai", îmi spun. Bun. Mă apropii de bătrânul mărunţel care serveşte această băutură. Îmi întinde un castron cu ceai fierbinte.

Mă aşez pe jos cu castronul acela enorm. Ceaiul e tare şi extraordinar. Nu am mai băut niciodată ceva asemănător. Îmi ameţeşte creierul în câteva secunde. Cunosc primul delir din viaţa mea. Îmi place enorm. Am să fac lucruri mari în ţara asta. Ţopăi prin aeroport învârtindu-mă ca un titirez.

Şi brusc, dau nas în nas cu comunismul.

S-a înnoptat de mult când bagajele sosesc în sfârşit.

O maşină ne duce printr-o lume nespus de bizară. Este aproape miezul nopţii, străzile sunt largi şi pustii.

Părinţii mei au în continuare un aer abătut, fraţii mei mai mari privesc lucrurile cu uimire.

Teina produce focuri de artificii în craniul meu. Fără a mă trăda prin ceva faţă de ceilalţi, sunt într-o stare de agitaţie nebună. Totul mi se pare grandios, începând cu mine însămi. Ideile joacă şotron în capul meu.

Nu îmi dau seama că extazul acesta e nepotrivit cu situaţia. Mă aflu în decalaj în raport cu China Bandei celor Patru. Decalajul acesta va dura trei ani.

Maşina ajunge în ghetoul Sanlitun. Ghetoul e înconjurat de ziduri înalte, zidurile sunt înconjurate de soldaţi chinezi. Clădirile seamănă cu nişte închisori. Ni se repartizează un apartament la etajul patru. Nu există ascensor şi cele opt segmente ale scării şiroiesc de urină.

Ducem sus bagajele. Mama plânge. Înţeleg că nu ar fi un moment nimerit să-mi manifest criza de euforie. O păstrez pentru mine.

De la fereastra noii mele camere, China e urâtă de-ţi vine să verşi. Cerului îi arunc o privire condescendentă. Mă joc sărind pe pat ca pe o trambulină.

„Lumea este tot ceea ce se întâmplă", scria Wittgenstein.

Potrivit ziarului chinez, la Beijing se întâmplau tot felul de lucruri edificatoare.

Nici unul nu era verificabil.

În fiecare săptămână, valizele diplomatice aduceau la ambasade ziarele naţionale: pasajele consacrate Chinei lăsau impresia că se refereau la altă planetă.

O circulară cu tiraj restrâns era distribuită membrilor guvernului chinez şi, dintr-o aberantă preocupare pentru transparenţă, diplomaţilor străini: ea emana de la acelaşi organ de presă ca şi *Cotidianul Poporului* şi conţinea ştiri din care în mod strict nu-ţi puteai forma o imagine. Acestea din urmă erau destul de puţin triumfaliste pentru a fi adevărate, nereuşind totuşi să convingă că erau şi exacte: sub Banda celor Patru, fabricanţii unor versiuni diferite se încurcau ei înşişi în ele.

Cât despre comunitatea străină, aceasta era total dezorientată. Şi mulţi diplomaţi spuneau că, în cele din urmă, nu-şi puteau face nici o idee despre ceea ce se întâmpla în China.

Astfel că rapoartele pe care trebuiau să le trimită la ministerele lor au fost cele mai frumoase şi cele mai literare din cariera lor. Numeroase vocaţii de scriitor s-au născut la Beijing fără a mai fi nevoie să se caute alte explicaţii.

Dacă Baudelaire ar fi putut afla că „oriunde în afara lumii" avea să-şi afle o ilustrare în această acumulare chineză de adevăr, de minciună şi de nici adevăr, nici minciună, dorinţa lui ar fi fost mai puţin arzătoare.

La Beijing, în 1974, eu nu citeam nici Wittgenstein, nici Baudelaire şi nici *Renmin Ribao*.

Citeam prea puţin: aveam prea multe de făcut. Cititul era bun pentru cei ce nu aveau nici o treabă de făcut, aşa cum erau adulţii. Trebuiau să-şi ocupe şi ei timpul cu ceva.

Eu însă aveam funcţii importante. Aveam un cal care îmi lua trei sferturi din timp.

Aveam mulţimi pe care trebuia să le uimesc.

Aveam o imagine de excepţie de întreţinut.

Aveam o legendă de construit.

Şi apoi, mai presus de toate, era războiul: războiul epic şi teribil din ghetoul Sanlitun.

Luaţi o liotă de copii de toate naţionalităţile: închideţi-i laolaltă într-un spaţiu strâmt şi betonat. Lăsaţi-i liberi şi nesupravegheaţi.

Cei care îşi închipuie că puştii aceştia îşi vor da mâna cu prietenie sunt nişte mari naivi.

Sosirea noastră a coincis cu o conferinţă la vârf unde s-a decretat că al doilea război mondial fusese încheiat şi bătut în cuie o dată pentru totdeauna.

Totul trebuia reluat de la capăt, dat fiind că nimic nu se schimbase: cei răi nu încetaseră să fie nemţii.

Iar de nemţi nu duceam lipsă la Sanlitun.

În plus, ultimului război mondial îi lipsise anvergura; de data asta, armata

Aliaţilor cuprindea toate naţionalităţile posibile, inclusiv chilieni şi camerunezi.

Dar nici un american şi nici un englez. Rasism? Nu, geografie. Războiul era strict limitat la ghetoul Sanlitun.

Or, englezii locuiau în vechiul ghetou care se numea Wai Jiao Ta Lu. Iar americanii trăiau cu toţii laolaltă în complexul lor particular, în jurul ambasadorului lor, un oarecare George Bush.

Absenţa acestor două naţiuni nu ne-a deranjat câtuşi de puţin. Ne puteam lipsi de americani şi de englezi. În schimb, nu ne puteam lipsi de nemţi.

Războiul a început în 1972. Acela a fost anul în care am înţeles un adevăr imens: pe pământ nimeni nu este indispensabil, cu excepţia duşmanului.

Fără duşman, fiinţa omenească este o creatură jalnică. Viaţa sa este un şir de încercări, o povară de neîndurat alcătuită din nimicnicie şi plictis.

Duşmanul este un adevărat Mesia.

Simpla lui existenţă e de ajuns pentru a dinamiza fiinţa omenească.

Gratie duşmanului, acest accident sinistru care e viaţa devine o epopee.

Aşadar, Cristos avea dreptate când spunea: „Iubiţi-i pe duşmanii voştri".

Dar el trăgea de aici nişte concluzii aberante: trebuia să te împaci cu duşmanul tău, să-i întorci şi celălalt obraz etc.

Deşteaptă chestie! Păi, dacă te împaci cu duşmanul, el încetează să-ţi mai fie duşman.

Şi, dacă nu mai ai duşman, trebuie să-ţi găseşti altul: trebuie să iei totul de la capăt.

Drept care nu se ajunge la nici un rezultat.

Prin urmare, trebuie să-ţi iubeşti duşmanul, dar să nu i-o spui. În nici un caz nu trebuie să ai în vedere o împăcare.

Armistiţiul e un lux pe care fiinţa omenească nu şi-l poate permite.

Dovada este că perioadele de pace duc întotdeauna la noi războaie.

În timp ce războaiele se soldează în general cu perioade de pace.

De unde decurge că pacea este dăunătoare omului, pe când războiul îi este benefic.

Trebuie deci să acceptăm cele câteva aspecte dăunătoare ale războiului cu înţelepciune.

Nici un ziar, nici o agenţie de presă, nici o istoriografie nu a menţionat vreodată războiul mondial

din ghetoul Sanlitun, care a durat din 1972 până în 1975.

În felul acesta, de la cea mai fragedă vârstă, am aflat eu la ce trebuia să mă aştept din partea cenzurii şi a dezinformării.

Căci, în sfârşit, poate fi oare considerat derizoriu un conflict de trei ani, la care au luat parte zeci de naţiuni şi în cursul căruia s-au săvârşit atrocităţi atât de înfiorătoare?

Pretext pentru această tăcere a presei: media de vârstă a combatanţilor era de circa zece ani. Aşadar, copiii sunt cumva străini de istorie?

În urma conferinţei internaţionale din 1972, un turnător a adus la cunoştinţa adulţilor războiul care stătea să înceapă.

Părinţii au înţeles că tensiunea războinică era prea puternică şi că ei nu puteau să împiedice conflictul iminent.

Totuşi, un nou război împotriva germanilor ar fi avut repercusiuni insuportabile asupra relaţiilor cu teutonii adulţi. La Beijing, ţările non-comuniste trebuiau să se susţină între ele.

O delegaţie de părinţi veni deci să-şi impună poziţiile: „Da războiului mondial, fiindcă este inevitabil. Dar nici un german din Vest nu va putea fi considerat duşman".

Clauza aceasta nu ne-a deranjat nici cât negru sub unghie: germanii din Est erau îndeajuns de numeroşi pentru a ne servi drept adversari.

Or, adulţii urmăreau ceva mai mult: ei cereau cu tărie ca germanii din Vest să fie încorporaţi în armata Aliaţilor. Noi nu puteam să luăm o asemenea decizie. Acceptam să nu-i nimicim, dar să luptăm alături de ei ni se părea ceva împotriva naturii. De altfel, copiii din Germania de Vest nu au fost nici ei de acord: în lipsa

unui duşman, nefericiţii au fost constrânşi să adopte neutralitatea. S-au plictisit de moarte.

(Cu excepţia câtorva trădători mărunţi care au trecut în Est: dezertări ciudate, care nu au fost niciodată menţionate.)

Astfel, în mintea celor mari, situaţia era regularizată: războiul copiilor era un război împotriva comunismului. Eu afirm cu tărie că nu a fost deloc aşa. Pentru rolul de tipi răi, singurii pe care îi puteam accepta cu entuziasm erau nemţii. Dovada acestui lucru este că nu ne-am luptat niciodată cu albanezii sau cu bulgarii din Sanlitun. Aceste cantităţi neglijabile au rămas în afara jocului.

Cât despre ruşi, nici nu s-a pus problema: şi ei locuiau într-un complex al lor separat. Celelalte ţări din Est aveau locuinţele la Wai Jiao Ta Lu, cu excepţia iugoslavilor, pe care nu aveam nici un motiv să-i socotim duşmani, şi a românilor, pe care adulţii încercau să ne silească să-i înrolăm, într-atât era de bonton, la vremea aceea, să ai prieteni români.

Acestea au fost singurele imixtiuni ale părinţilor în declaraţia noastră de război. Ţin să subliniez cât de artificiale ni s-au părut ele.

În 1974, eu eram prâslea Aliaţilor, având doar şapte ani. Decanul de vârstă, care avea treisprezece, îmi părea un bătrân. Grosul efectivelor noastre îl constituiau francezii, dar continentul cel mai bine reprezentat era Africa: malieni, camerunezi, zairezi, marocani, algerieni etc. umpleau batalioanele noastre. Mai erau, de asemenea, chilienii, italienii şi acei faimoşi români pe care nu-i puteam suferi, fiindcă ne fuseseră impuşi şi fiindcă lăsau impresia unei delegaţii oficiale.

Belgienii se limitau la trei : fratele meu André, sora mea Juliette şi eu. Nu erau alţi copii de naţionalitatea noastră. În 1975 au sosit două mici

flamande delicioase, dar dezolant de pacifiste : nu am putut scoate nimic din ele.

În rândurile armatei s-a constituit din 1972 un nucleu dur din trei naţiuni incapabile să trădeze în prietenie, ca şi în luptă : francezii, belgienii şi camerunezii. Aceştia din urmă purtau nişte prenume aiuritoare, aveau glasuri puternice şi râdeau tot timpul: toţi îi adorau. Francezii ni se păreau pitoreşti: ne cereau cu o candoare reală să vorbim în belgiană, ceea ce ne amuza, şi menţionau deseori un necunoscut al cărui nume - Pompidou - îmi provoca ilaritate.

Italienii erau tot ce e mai rău sau mai bun: aveau tot atâţia fricoşi câţi viteji. Ba mai mult: eroismul acestor viteji era în funcţie de toanele lor schimbătoare. Cei mai temerari se dovedeau cei mai laşi a doua zi după nişte fapte de vitejie. Printre ei se afla o semi-italiancă semi-egipteancă pe nume Jihan: la doisprezece ani, avea 1,70 m şi cântărea 65 kg. Faptul că aveam în rândurile noastre un asemenea monstru constituia un atu: chiar şi de una singură, ea putea să pună pe fugă o patrulă germană, şi era un adevărat spectacol să vezi acel trup împărţind lovituri. Creşterea ei înfiorătoare îi dereglase însă caracterul. În zilele când Jihan creştea, era de nefolosit şi de nefrecventat.

Zairezii erau nişte luptători minunaţi: problema era că se băteau la fel de mult între ei ca şi cu inamicul. Iar dacă interveneam în certurile lor intestine, se băteau şi cu noi.

Războiul a căpătat rapid proporţii serioase şi s-a vădit că armata noastră nu se putea lipsi de un spital.

În interiorul ghetoului, lângă cărămidărie, am găsit o ladă uriaşă din lemn care slujise la o mutare. Zece copii încăpeau acolo stând în picioare.

Lada pentru mutatul mobilei a fost aleasă în unanimitate drept spital militar.

Nu ne mai lipsea decât personalul medical. Sora mea, Juliette, în vârstă de zece ani, a fost decretată prea frumoasă şi prea delicată pentru a lupta pe front. Ea a fost numită infirmieră-medic-chirurg-psihiatru-intendentă şi s-a descurcat de minune. A furat de la nişte diplomaţi elveţieni, renumiţi pentru curăţenia lor, faşă sterilă, mercurocrom, aspirine şi vitamine C - ea atribuia acestora din urmă nişte virtuţi suverane împotriva laşităţii.

Cu prilejul unei expediţii de mare anvergură, armata noastră a reuşit să pătrundă într-un garaj al unei familii de germani din Est. Garajele constituiau poziţii strategice considerabile, fiindcă acolo era locul unde adulţii îşi păstrau proviziile. Şi numai Dumnezeu ştie cât de preţioase erau acele rezerve la Beijing, unde la piaţă nu se găsea altceva decât carne de porc şi varză.

În acel garaj teuton am dibuit o cutie plină cu plicuri de supă deshidratată. Ea a fost confiscată şi depozitată la spital. Trebuia doar să-i mai şi găsim o utilizare. Un simpozion a studiat această chestiune şi a descoperit că supa în plic era mai bună în stare de pulbere. Generalii s-au întâlnit în taină cu infirmiera-medic pentru a decreta că această pulbere va fi un placebo al nostru de război: i se va atribui o valoare de panaceu atât pentru rănile fizice, cât şi pentru tulburările sufleteşti. Acela care va pune apă în el va fi deferit tribunalului militar.

Acest placebo s-a bucurat de un asemenea succes, încât spitalul era tot timpul ticsit de pacienţi. Simulanţii erau scuzabili: Juliette transformase dispensarul într-o anticameră a Edenului. Ea îi culca pe „bolnavi" şi pe „răniţi" pe saltele făcute din ziare *Renmin Ribao*, îi întreba blândă şi serioasă ce anume îi supără, le cânta cântece de leagăn şi le făcea vânt

cu evantaiul în timp ce le turna în gura deschisă conţinutul unui plic cu supă deshidratată. O plăcere mai ceva decât în grădinile lui Allah.

Generalii aveau îndoieli în legătură cu acele epidemii, dar nu au dezaprobat stratagema aceasta care, la urma urmei, li s-a părut benefică pentru moralul trupei şi care a adus armatei un număr de înrolări spontane: desigur, noii recruţi doreau să devină soldaţi în speranţa că vor fi răniţi.

Căpeteniile nu-şi pierdeau totuşi nădejdea că vor face din ei nişte războinici adevăraţi.

Fără încăpăţânarea mea, nu aş fi fost admisă în rândul Aliaţilor. Mă considerau prea mică. Mai existau şi alţi copii de vârsta mea, ba chiar mai mici, în ghetou, dar aceştia nu aveau încă ambiţii militare.

Mi-am scos în evidenţă meritele: curaj, tenacitate, loialitate nemărginită şi mai cu seamă iuţeala mea călare.

Această din urmă virtute a reţinut atenţia.

Generalii au dezbătut îndelung între ei. Au sfârşit prin a mă convoca. Am sosit tremurând. M-au anunţat că, datorită taliei mici şi a iuţelii mele, am fost numită luminător.

— În plus, fiindcă eşti un bebeluş, inamicul nu va fi bănuitor.

Meschinăria acestei alegaţii nu a putut întuneca fericirea pe care mi-a adus-o numirea.

Luminător: nici nu-mi puteam închipui ceva mai frumos, mai măreţ, mai demn de mine.

Puteam să prind acest cuvânt de la un capăt la celălalt, în toate sensurile, să-l încalec ca pe un cal sălbatic, să mă atârn de el ca de un trapez: era mereu la fel de frumos.

Luminătorul era cel de care depindea supravieţuirea armatei. Punându-şi viaţa în pericol, el înainta singur în teritoriul inamic pentru a repera

primejdiile. El putea, după bunul plac al hazardului, să calce pe o mină şi să sară în aer în mii de bucăţi - iar trupul său, transformat într-un puzzle de eroism, ar recădea încet pe pământ descriind în aer o ciupercă atomică de confetti de carne -, iar ai lui, încremeniţi pe loc, văzând cum urcă spre cer fragmente organice, ar exclama într-un glas: „E luminătorul!" Şi, după ce s-ar înălţa, fiecare după importanţa sa istorică, miile de bucăţele ar rămâne o clipă nemişcate în acel eter, apoi ar ateriza cu atâta graţie că până şi inamicul ar plânge văzând o atât de nobilă jertfă. Eu visam să mor astfel: acel foc de artificii ar fi făcut ca legenda mea să dureze o veşnicie.

Misiunea luminătorului este aceea de a lumina, în multiplele accepţiuni ale termenului. Iar verbul a lumina mi se potrivea ca o mănuşă: aveam să fiu o făclie umană.

Dar, capabil de a se contrazice întocmai ca înfăţişările unui Proteu de geniu, luminătorul putea, de asemenea, să devină invizibil, inaudibil. Silueta sa furişată trebuia să se strecoare în rândurile inamicului neobservată de nimeni. Spionul, picaresc, se deghizează; luminătorul, epic, nu se coboară la asemenea travestiuri. Pitulat în umbră, el îşi riscă viaţa cu semeţie.

Şi atunci când, după o misiune de recunoaştere sinucigaşă, luminătorul se întoarce în tabără, armata lui, tulburată de o recunoştinţă plină de admiraţie, îi primeşte informaţiile nepreţuite ca pe o mană cerească. De îndată ce luminătorul deschide gura pentru a vorbi, generalii îi sorb fiecare cuvânt. Nimeni nu-l felicită, dar cu toţii se uită drept în ochii lui cu priviri strălucitoare care spun mult mai mult.

În viaţa mea, nici o numire nu m-a copleşit atât de mult ca aceea: niciodată vreun titlu nu mi s-a părut

că s-a potrivit mai profund cu valoarea pe care mi-o atribuiam.

Mai târziu, atunci când aveam să mă mulţumesc cu Premiul Nobel pentru medicină sau cu un rol de martir, aveam să accept fără prea mult dispreţ aceste destine niţel vulgare, amintindu-mi că partea cea mai nobilă a existenţei mele era undeva în urmă şi că ea avea să-mi rămână pentru totdeauna cea mai de preţ avere. Aveam să-i pot ului pe oameni până la sfârşitul zilelor mele cu această simplă frază: „La Beijing, în timpul războiului, eram luminător".

Degeaba l-am citit eu pe Ho Şi Min în original, degeaba l-am tradus eu pe Marx în hitita clasică, degeaba am întreprins o analiză stilistică a epanadiplozelor din *Cărticica Roşie*, degeaba am realizat o transcriere ulipiană a gândirii lui Lenin, degeaba am oferit eu comunismul drept hrană reflecţiei mele, sau invers, că tot n-am reuşit să depăşesc concluziile mele de la cinci ani.

De-abia pusesem piciorul pe pământul Roşu, nici nu părăsisem măcar aeroportul, şi deja înţelesesem.

Găsisem singurul vector care permitea rezumarea situaţiei într-o frază.

Această aserţiune era în acelaşi timp frumoasă, simplă, poetică şi puţin cam dezamăgitoare, ca toate marile adevăruri.

„Apa fierbe la o sută de grade." Frumuseţe elementară a unei fraze, care te cam lasă nesatisfăcut.

Dar adevărata frumuseţe trebuie să te lase nesatisfăcut: ea trebuie să mai lase sufletului o parte din dorinţa lui.

Sub acest aspect, fraza mea era frumoasă.

Iat-o: „O ţară comunistă este o ţară unde sunt ventilatoare".

Această frază are o structură atât de luminoasă, încât ar putea sluji drept exemplu într-un tratat de

logică vieneză. Dar, dincolo de farmecele ei stilistice, aserţiunea frapează prin aceea că este adevărată.

În aeroportul din Beijing, atunci când m-am trezit nas în nas cu un buchet de ventilatoare, acest adevăr mi-a sărit în ochi cu inexplicabila evidenţă a revelaţiilor.

Aceste flori stranii, cu corola pivotantă închisă într-un coş pentru salată, nu puteau să nu fie indiciul unui mediu neobişnuit.

În Japonia exista aerul condiţionat. Eu nu-mi aminteam să fi văzut acolo aceste plante din plastic.

În ţările comuniste, se putea întâmpla să existe aparatul de aer condiţionat, dar el nu funcţiona: era nevoie atunci de un ventilator.

Ulterior, am trăit şi în alte ţări comuniste, Birmania şi Laos, care mi-au confirmat convingerile din 1972.

Eu nu spun că nu vezi niciodată ventilatoare în ţările necomuniste, dar ele sunt mult mai rare şi, lucru mai subtil, acolo sunt insignifiante.

Ventilatorul este pentru comunism ceea ce epitetul este pentru Homer: Homer nu e singurul scriitor din lume care foloseşte epitete. Dar numai sub pana lui epitetele îşi dobândesc întregul lor înţeles.

În 1985, în filmul său *Tata e în călătorie de afaceri*, Kusturica a turnat o scenă de interogatoriu comunist care punea faţă-n faţă trei persoane: anchetatorul, anchetatul şi un ventilator. În cursul interminabilei şedinţe de întrebări şi răspunsuri, capul pivotant al aparatului se opreşte, într-un ritm inexorabil când asupra anchetatorului, când asupra anchetatului: el încremeneşte pe fiecare personaj înainte de a-şi parcurge sectorul până la celălalt. Mişcarea aceasta absurdă şi oripilantă face ca starea chinuitoare a scenei să ajungă la paroxism.

Pe parcursul întregului interogatoriu, nimic nu se mişcă, nici cei doi bărbaţi, nici camera de filmat: nu

există decât acea mişcare de oscilaţie a ventilatorului. Fără el, scena nu ar atinge niciodată gradul acela de crispare. El joacă rolul corului antic, cu mult mai insuportabil însă, deoarece el nu emite nici o judecată, nu gândeşte nimic, el se mulţumeşte cu faptul de a fi de faţă pentru a se face ecou lucrurilor şi pentru a-şi îndeplini, cu o precizie infailibilă, sarcina sa de ventilator: eficace şi lipsit de opinie, corul la care visează regimurile totalitare.

Mă îndoiesc însă că girul unui cineast iugoslav, oricât de celebru, ar putea fi suficient pentru a convinge de pertinenţa reflecţiilor mele asupra ventilatoarelor. Asta nu are nici o importanţă. Mai există oare minţi destul de naive care să-şi închipuie că teoriile există pentru a fi crezute? Teoriile sunt bune pentru a-i irita pe filistini, pentru a-i seduce pe esteţi şi pentru a-i face pe ceilalţi să râdă.

Principala caracteristică a adevărurilor năucitoare este că ele se sustrag oricărei analize. Vialette a scris această frază minunată: „Luna iulie este o lună foarte mensuală". S-a spus oare vreodată ceva mai adevărat şi mai năucitor despre luna iulie?

Astăzi nu mai locuiesc la Beijing şi nu mai am nici cal. Am înlocuit Beijingul cu hârtia şi calul, cu cerneala. Eroismul meu a devenit subteran.

Am ştiut întotdeauna că vârsta adultă nu conta: de la pubertate încolo, existenţa nu mai e decât un epilog.

La Beijing, viaţa mea era de o importanţă capitală. Omenirea avea nevoie de mine.

De altfel, eram luminător şi ne aflam în război.

Armata noastră găsise o nouă formă de agresiune împotriva inamicului.

În fiecare dimineaţă, autorităţile chineze veneau si livrau iaurturi naturale locuitorilor din ghetou. Ei lăsau în faţa uşilor fiecărui apartament o cutie cu

iaurturi individuale, aflate în borcănaşe de sticlă şi acoperite cu o simplă foiţă de hârtie. Deasupra produsului lactat se afla un strat de cheag gălbui.

În zori, un comando de soldaţi masculini se ducea în faţa uşilor apartamentelor est-germane, ridicau capacele, beau cheagul si îl înlocuiau cu o doză echivalentă dintr-un lichid de aceeaşi culoare furnizat de organismul lor. Apoi puneau la loc capacele, prinde orbul, scoate-i ochii, şi pe-aci ţi-e drumul.

Nu am aflat niciodată dacă victimele noastre îşi mâncau iaurturile. Totul ne face să credem că da, mai ales că nu s-a menţionat nici o plângere. Acele produse lactate chinezeşti erau atât de acide, încât anumite gusturi bizare puteau foarte bine să treacă neobservate.

Josnicia acelei manevre ne făcea să râgâim de extaz. Ne spuneam că eram nişte scârnăvii. Era un sentiment măreţ.

Copiii din Germania de Est erau solizi, curajoşi şi puternici. De aceea se mulţumeau doar să ne bumbăcească. Genul acesta de ostilităţi părea derizoriu în comparaţie cu crimele noastre.

Noi însă eram nişte ticăloşi de anvergură. Cantitatea de muşchi a armatei noastre era ridicolă raportată la cea a armatei duşmane, totuşi mai puţin numeroasă, dar noi eram cu mult mai răi.

Atunci când unul dintre noi cădea în mâinile germanilor din Est, el scăpa după o oră, plin de cucuie şi de vânătăi.

Atunci când rolurile se inversau, inamicul o încasa cu vârf şi îndesat.

Mai întâi, tratamentele noastre durau mai mult timp. Micul neamţ se bucura de cel puţin o după-amiază de distracţie. Uneori chiar de mai mult.

Pentru început, ne dedam, în prezenţa victimei, la o orgie intelectuală privind soarta lui. Vorbeam în franceză, iar teutonul nu pricepea o iotă: teama lui era cu atât mai mare. Mai ales că sugestiile noastre erau proferate cu asemenea jubilaţie şi exaltare pline de cruzime, încât chipurile şi glasurile noastre îi puneau în gardă în legătură cu ce avea să urmeze. Litota era ceva mai prejos de demnitatea noastră:

— O să-i tăiem... şi... constituia clasica introducere la puhoiul nostru verbal.

(Nu se afla nici o fetiţă printre germanii din Est. E un mister pe care nu l-am dezlegat niciodată. Poate că părinţii le lăsau în ţară, pe mâinile vreunui antrenor de nataţie sau de aruncare a greutăţii.)

— Cu cuţitul de bucătărie al domnului Chang.

— Nu! Cu briciul domnului Ziegler.

— Şi o să-l punem să şi le înghită, tranşa un pragmatic care găsea lipsite de importanţă acele complemente circumstanţiale.

— Cu... şi cu... ca garnitură.

— Foarte încet, relua un amator de adverbe.

— Da. Va trebui să mestece ca lumea, spunea un spirit glosator.

— Şi pe urmă o să-l facem să vomite, profera un blasfemator.

— Asta în nici un caz! Ar vrea el! Trebuie să-i rămână totul în burtă, ţipa un altul care avea sentimentul sacrului.

— Ba chiar o să-i punem un dop la..., ca să nu mai iasă niciodată, supralicita un confrate care vedea departe.

— Da, făcu un discipol al Sfântului Matei.

— N-o să ţină, comentă un filistin pe care nu-l asculta nimeni.

— Cu ciment de la lucrători. Şi o să-i astupăm şi gura, ca să nu strige după ajutor.

— O să-i astupăm totul! exultă un mistic.

— Cimentul chinezesc e un rahat, observă un expert.

— Cu atât mai bine. În felul ăsta va fi astupat cu rahat! reluă misticul în transă.

— Dar o să moară, bâigui un nemernic care se credea Convenţia de la Geneva.

— Nu, făcu discipolul Sfântului Matei.

— O să-l împiedicăm să moară. Ar fi prea uşor.

— Trebuie să sufere până la capăt!

— Care capăt? se interesă Convenţia de la Geneva.

— Păi, sfârşitul. Când o să-l lăsăm să fugă la mămica plângând.

— Ce mutră o să facă maică-sa când o vedea cum i-am aranjat odrasla ticăloasă!

— Asta o s-o înveţe minte să mai aibă copii germani!

— Singurii germani buni sunt germanii astupaţi cu ciment chinezesc.

Aforismul acesta, îndeajuns de criptic pentru a stârni entuziasmul, provocă urlete în adunare.

— Ne-am înţeles. Dar mai înainte va trebui să-i mai smulgem părul, genele şi sprâncenele.

— Şi unghiile!

— O să-i smulgem totul! strigă misticul.

— Şi o să amestecăm totul cu cimentul înainte de a-l astupa, ca să fie mai solid.

— Asta ca să ţină minte altă dată. Aceste exerciţii de stil aveau în ele ceva patetic, pentru că, foarte repede, ne-am lovit de limitele limbajului, mai ales că aveam destul de des câte o victimă capturată: era nevoie de comori de imaginaţie pentru a împrospăta supralicitările fără a le lua din savoare.

Trupul având dimensiuni mai restrânse decât vocabularul, noi îl exploram pe acesta din urmă cu o înverşunare pe care lexicografii ar trebui s-o ia drept pildă:

— Păi astea se mai numesc şi testicule.

— Sau gonade.

— Gonade! Ca o grenadă[1]!

— O să-i extragem gonadele!

— O să facem din ele gonadină.

Eu eram cea care vorbea cel mai puţin în acele turniruri în care frazele alergau de la unul la altul întocmai ca dihorul din cântec. Ascultam subjugată de atâta elocinţă şi de o asemenea cutezanţă întru Rău.

Oratorii îmi făceau impresia că jonglau în grup cu o virtuozitate care avea să dureze până ce un neîndemânatic va rata o minge. Astfel că preferam să rămân afară din joc şi să urmăresc mişcările rapide ale cuvântului. Eu nu ajungeam să vorbesc decât singură, atunci când puteam să mă joc cu fraza mea ca o focă la circ, ţinând-o sus pe vârful nasului ca pe o minge roşie.

Bietul nemţişor avusese timp berechet să-şi ude pantalonii atunci când armata noastră trecea în sfârşit de la teorie la practică. El putuse să audă toate râsetele ameninţătoare şi toate rafalele de mitralieră ale cuvintelor. Adesea, plângea de frică atunci când călăii se apropiau de el, spre marea noastră bucurie:

— Sfrijitură!

— Gonadă bleagă!

Dar, vai, tragedia limbajului obligă, lucrurile rămâneau mai prejos de cuvinte. Iar noi aplicam suplicii foarte puţin diversificate.

În general, acestea se limitau la o imersiune în arma secretă.

Arma secretă comporta, între altele, toată urina noastră, cu excepţia celei rezervate iaurturilor germane. Depuneam un zel exemplar în a nu ne despărţi de acest preţios lichid altundeva decât în marea noastră cuvă comună. Aceasta era instalată în

[1]În franceză, grenade – rodie, grenadine – băutură din rodie, de unde, mai jos, gonadine (n. tr.).

vârful scării de incendiu a celei mai înalte clădiri din ghetou, şi păzită de cei mai fioroşi dintre noi.

(Multă vreme, adulţii sau alţi spectatori s-au întrebat de ce erau văzuţi atât de des copii alergând la această scară de incendiu, cu un aer chinuit.)

În această urină din ce în ce mai puţin proaspătă se adăuga o bună doză de tuş -tuş de două ori de China.

Formulă chimică destul de simplă, la urma urmei, care producea un elixir verzui cu miresme de amoniac.

Germanul era înşfăcat strâns de picioare şi de braţe şi era scufundat până la fundul vasului.

Mai apoi ne debarasam de arma secretă, considerând că victima îi maculase monstruoasa puritate. Şi reîncepeam să adunăm urina până la prizonierul următor.

Dacă ar fi trebuit să-l citesc pe Wittgenstein pe vremea aceea, aş fi socotit că era cu totul în afara problemei.

Şapte propoziţii absconse pentru a explica universul, când una singură, şi atât de simplă, ar fi putut prezenta întregul sistem!

Şi nici măcar nu a fost nevoie să meditez pentru a o găsi. Şi nici măcar nu a fost nevoie s-o formulez pentru a o trăi. Era o certitudine dobândită. În fiecare dimineaţă, ea se năştea odată cu mine:

„Universul există pentru ca eu să exist".

Părinţii mei, comunismul, rochiile de bumbac, poveştile din *O mie şi una de nopţi*, iaurturile naturale, corpul diplomatic, duşmanii, mirosul de la arderea cărămizilor, unghiul drept, patinele pentru gheaţă, Chu En Lai, ortografia şi Bulevardul Urâţeniei Locuibile: nici una dintre aceste enumerări nu era superfluă, pentru că toate aceste lucruri existau în vederea existenţei mele.

Întregul univers ducea la mine.

China păcătuia prin exces de modestie. Imperiul de Mijloc? Era suficient să auzi acest enunţ pentru a-i înţelege limitele. China ar fi Mijlocul planetei cu condiţia să stea foarte cuminte la locul ei.

Eu puteam să mă deplasez oriunde doream: centrul de gravitaţie al lumii mă urma îndeaproape.

Nobleţea înseamnă şi a recunoaşte ceea ce se înţelege de la sine. Nu trebuia ascuns faptul că universul se pregătise pentru existenţa mea de miliarde de ani.

Problema existenţei de după mine nu mă preocupa. Avea să fie nevoie fără îndoială de câteva miliarde de ani în plus pentru ca ultimii exegeţi să încheie glosarea cazului meu. Dar acest aspect al problemei era atât de puţin important în faţa imediatităţii vertiginoase a zilelor mele. Eu lăsam aceste speculaţii în seama glosatorilor mei şi a glosatorilor glosatorilor mei.

Prin urmare, Wittgenstein era pe dinafara subiectului.

El comisese o eroare gravă: scrisese. Adică abdicase din capul locului.

Câtă vreme împăraţii chinezi nu scriau, China se afla la apogeul apogeului său. Decadenţa a început odată cu prima scriere imperială.

Eu, una, nu scriam. Atunci când ai ventilatoare gigantice de impresionat, când ai un cal de îmbătat de iuţeala galopului, când ai o armată de luminat, când ai un rang de păstrat şi un inamic de umilit, ridici capul sus şi nu scrii.

Şi totuşi, chiar acolo, în inima Cetăţii Ventilatoarelor, a început decadenţa mea.

A început în clipa când am înţeles că centrul universului nu eram eu.

A început în clipa când am fost încântată să descopăr cine anume era centrul universului.

În timpul verii, umblam mereu desculţă. Luminătorii conştiincioşi n-ar trebui niciodată să poarte încălţăminte.

Aşadar, paşii mei în ghetou făceau la fel de puţin zgomot ca şi *tai chi shuan*-ul, disciplină interzisă la acea epocă şi pe care câţiva încăpăţânaţi o practicau pe ascuns într-o tăcere înspăimântătoare.

Furişată si solemnă, căutam duşmanul.

Sanlitun era un loc atât de urât, încât era nevoie de o epopee neîntreruptă ca să poţi supravieţui acolo.

Eu supravieţuiam de minune. Epopeea eram eu însămi.

O maşină necunoscută se opri în faţa clădirii de alături.

Era vorba de nişte nou-sosiţi: alţi străini ce trebuiau să fie plasaţi în ghetou, pentru a nu-i contamina pe chinezi.

Maşina conţinea nişte valize mari şi patru persoane, printre care se număra şi centrul universului.

Centrul universului locuia la patruzeci de metri de mine.

Centrul universului era de naţionalitate italiană şi se numea Elena.

Elena deveni centrul universului din clipa când picioarele ei atinseră solul betonat din Sanlitun.

Tatăl ei era un italian mărunţel şi agitat. Mama ei era o indiancă masivă din Surinam, cu o privire la fel de neliniştitoare ca şi Cărarea Luminoasă.

Elena avea sase ani. Era frumoasă ca un înger care ar poza pentru o fotografie artistică.

Avea ochi întunecaţi, imenşi şi ficşi, pielea de culoarea nisipului umed.

Părul ei, negru ca bachelita, strălucea ca şi cum ar fi fost dat cu ceară fir cu fir şi nu se mai termina atârnându-i pe spate şi pe fese.

Năsucul ei încântător i-ar fi putut provoca amnezie chiar şi lui Pascal.

Obrajii ei desenau un oval dumnezeiesc, însă, numai ce-i vedeai perfecţiunea gurii, îţi si dădeai seama cât era de rea.

Trupul ei era o chintesenţă a armoniei universale, dens şi delicat, având netezimea copilăriei, cu contururi anormal de clare, ca şi cum ea s-ar fi străduit să se decupeze mai bine decât ceilalţi pe ecranul lumii.

Descrierea Elenei ar trimite *Cântarea Cântărilor* în categoria inventarelor de măcelărie.

Dintr-o singură privire, simţeai că a o iubi pe Elena ar fi pentru suferinţă ceea ce Grevisse este pentru gramatica franceză: un clasic dispreţuit şi indispensabil.

În ziua aceea ea purta o rochie ca-n filme, din broderie englezească albă. Eu aş fi murit de ruşine dacă ar fi trebuit să mă îmbrac într-o asemenea ţinută. Elena însă nu aparţinea sistemului nostru de valori, iar rochia făcea din ea un înger în culmea splendorii.

Ea ieşi din maşină si nici nu mă văzu.

Cam asta a fost politica ei pe parcursul întregului an pe care aveam să-l petrecem împreună.

Urmând pilda mistificărilor după care s-a inspirat, China îşi are şi ea legile ei de acelaşi tip.

Scurtă lecţie de gramatică.

Este corect să spui: „Am învăţat să citesc în Bulgaria" sau: „Am cunoscut-o pe Eulalie în Brazilia". Însă ar fi greşit să spui: „Am învăţat să citesc în China" sau: „Am cunoscut-o pe Eulalie în China". Se spune: „În China am învăţat eu să scriu" sau: „La Beijing am cunoscut-o eu pe Eulalie".

Nimic nu e mai puţin inocent decât sintaxa.

În cazul de faţă, se înţelege de la sine că inversarea aceasta nu poate să introducă un lucru anodin.

Prin urmare, nu poţi să spui: „În 1974 mi-am suflat eu nasul" sau: „La Beijing mi-am legat eu şireturile la pantofi". Sau, dacă o faci, trebuie măcar să adaugi: „pentru prima oară", dacă nu, enunţul şchioapătă.

Consecinţă surprinzătoare: dacă povestirile chinezeşti conţin fapte atât de extraordinare, aceasta se întâmplă în primul rând din motive gramaticale.

Iar când sintaxa vine în atingere cu mitologia, stilistul nu poate decât să se bucure.

Şi atunci când au fost satisfăcute exigenţele stilistului, te poţi avânta să scrii enunţul următor: „În China am descoperit eu libertatea".

Exegeza acestei fraze scandaloase: „În China înspăimântătoare a Bandei celor Patru am descoperit eu libertatea".

Exegeza acestei fraze absurde: „În ghetoul-închisoare Sanlitun am descoperit eu libertatea".

Singura scuză pentru o declaraţie atât de şocantă este că e adevărată.

În China aceea de coşmar, străinii adulţi erau consternaţi. Ceea ce vedeau îi revolta, ceea ce nu vedeau îi revolta şi mai mult.

Copiii lor, însă, petreceau.

Suferinţele poporului chinez nu-i interesau.

Iar plasarea lor într-un ghetou de beton împreună cu alte sute de copii li se părea ceva idilic.

Pentru mine, chiar mai mult decât pentru alţii, acest lucru a însemnat descoperirea libertăţii. Eu tocmai petrecusem ani îndelungaţi în Japonia. Am făcut grădiniţa în sistemul japonez - cum s-ar spune, în armată. Acasă, guvernantele se ocupau foarte mult de mine.

La Sanlitun, nimeni nu-i supraveghea pe copii. Eram atât de numeroşi şi spaţiul era atât de mic, încât lucrul acesta nu părea necesar. Şi, printr-un fel de lege nescrisă, de îndată ce soseau la Beijing, părinţii îşi lăsau progeniturile de capul lor. Serile mergeau cu toţii în vizită pentru a nu cădea în depresie şi ne lăsau în legea noastră. Cu naivitatea tipică pentru vârsta lor, ei credeau că eram obosiţi şi că ne culcam la ora nouă.

Seară de seară, ne delegam un responsabil care îi supraveghea pe adulţi şi care ne dădea de veste când se întorceau. Începea atunci o debandadă generală. Copiii alergau ca să ajungă în carcerele lor respective, săreau în pat îmbrăcaţi şi se prefăceau că dorm.

Pentru că războiul nu era niciodată atât de frumos ca în timpul nopţii. Ţipetele de spaimă ale inamicului răsunau mai tare în întuneric, ambuscadele erau mai pline de mister, iar rolul meu de luminător îsi dobândea înţelesul lui luminos mai profund: pe calul meu care mergea în buiestru, mă simţeam ca o torţă vie. Eu nu eram Prometeu, eram focul, mă dădeam pe mine însămi la o parte şi, în culmea exaltării, observam traseul furişat al luminiţei pe fondul beznei imense a zidurilor chinezeşti.

Războiul era cel mai nobil dintre jocuri. Cuvântul suna ca un sipet purtând o comoară: îl forţam ca să-l deschidem şi strălucirea giuvaerurilor ne ţâşnea în faţă -dubloni, perle şi pietre preţioase, dar mai cu seamă violenţă nebunească, riscuri fabuloase, prădăciune, teroare fără capăt şi, în sfârşit, diamant al diamantelor, abaterea de la norme, libertatea care ne şuiera pe la urechi şi făcea din noi nişte titani.

Mare scofală că nu puteam să ieşim din ghetou! Libertatea nu se calcula în metrii pătraţi de care dispuneai. Libertatea însemna faptul de a fi, în sfârşit,

lăsaţi de capul nostru. Adulţii nu puteau face un dar mai frumos copiilor lor decât să uite de ei.

Uitaţi de autorităţile chineze şi de autorităţile părinteşti, copiii din Sanlitun erau singurii indivizi din toată China populară. Dovada acestui fapt este că posedau beţia, eroismul şi răutatea sacră caracteristice.

Să se joace de-a altceva decât de-a războiul ar fi însemnat o decădere.

Acest lucru Elena nu a vrut niciodată să-l înţeleagă.

Elena nu voia să înţeleagă nimic.

Încă din prima zi, s-a purtat ca şi cum înţelesese deja totul. Şi era foarte convingătoare. Avea opinii şi nu încerca niciodată să le dovedească justeţea. Vorbea puţin, cu o siguranţă plină de trufie şi dezinvoltură.

— Nu am chef să mă joc de-a războiul. Nu e ceva interesant.

M-am simţit uşurată că eram singura care auzisem o asemenea blasfemie. Aveam să muşamalizez povestea. Mai ales nu trebuia ca Aliaţii să aibă motive să gândească rău despre iubita mea.

— Războiul e magnific, am rectificat eu. Păru a nu fi auzit. Avea darul de a părea

că nu ascultă.

Avea tot timpul aerul că nu avea nevoie de nimic si de nimeni.

Trăia ca şi cum îi era cu totul de ajuns să fie cea mai frumoasă şi să aibă cele mai lungi plete.

Eu nu avusesem niciodată un prieten sau o prietenă. Nici măcar nu mă gândisem la asta. La ce mi-ar fi slujit ei? Eu eram încântată de compania mea.

Aveam nevoie de părinţi, de inamici şi de tovarăşi de arme. într-o mai mică măsură, aveam nevoie de sclavi şi de spectatori - chestie de standing.

Cei care nu aparţineau vreuneia dintre cele cinci categorii puteau foarte bine să nu existe.

Cu atât mai vârtos eventualii prieteni.

Părinţii mei aveau prieteni. Aceştia erau oameni cu care se vizitau pentru a bea împreună nişte alcooluri de toate culorile. De parcă nu le puteau bea şi fără ei!

În afară de asta, prietenii slujeau la vorbit si la ascultat. Li se istoriseau nişte poveşti lipsite de semnificaţie, ei râdeau foarte tare şi povesteau şi ei altele. Apoi mâncau.

Uneori, prietenii dansau. Era un spectacol consternant.

Pe scurt, prietenii erau un soi de oameni cu care te întâlneai pentru a adopta, în tovărăşia lor, comportamente absurde, chiar groteşti, sau pentru a te deda la nişte activităţi normale, dar pentru care nu aveai nevoie de ei.

A avea prieteni era un semn de degenerescentă.

Fratele meu şi sora mea aveau prieteni. Din partea lor era un lucru scuzabil, fiindcă acei oameni erau, de asemenea, tovarăşii lor de arme. Prietenia se năştea din fraternitatea în luptă. Nu era cazul să roşească din acest motiv.

Eu eram luminător. Eu mă războiam de una singură. A avea prieteni era o treabă pentru ceilalţi.

Cât despre iubire, aceasta mă preocupa şi mai puţin. Era o bizarerie legată de geografie: poveştile din *O mie şi una de nopţi* semnalau frecvente accese de iubire în ţările din Orientul Mijlociu. Eu mă aflam prea la est.

Contrar celor ce s-ar putea crede, atitudinea mea cu privire le celălalt nu ţinea de vanitate. Ea nu era decât logică. Universul ducea la mine: nu era vina mea, nu eu hotărâsem asta. Era un dat cu care trebuia să mă pun de acord. Pentru ce m-aş mai fi împiedicat de nişte prieteni? Ei nu aveau de jucat nici un rol în

existenţa mea. Eu eram centrul universului: ei nu mă puteau plasa mai în centru.

Singura relaţie care conta era cea pe care o aveai cu calul tău.

Întâlnirea mea cu Elena nu a însemnat un transfer al puterii – nu aveam nici una şi nici nu-mi păsa de aşa ceva –, ci o deplasare intelectuală: de-acum, centrul universului se situa în afara mea. Iar eu făceam totul pentru a mă apropia de el.

Am descoperit că nu era de ajuns să mă aflu în apropierea ei. Trebuia să mai şi însemn ceva în ochii săi. Nu era cazul. Eu nu o interesam. La drept vorbind, nimic nu părea s-o intereseze. Ea nu privea la nimic şi nu spunea nimic. Părea mulţumită că se află înlăuntrul ei însăşi. Totuşi, simţeai că se ştia privită şi că asta îi făcea plăcere.

Avea să-mi ia ceva timp pentru a înţelege că un singur lucru avea importanţă pentru Elena: să fie privită.

Aşadar, fără să ştiu, o făceam fericită: o sorbeam din ochi. Mi-era cu neputinţă să-mi desprind privirea de la ea. Nu mai văzusem niciodată ceva atât de frumos. Era pentru prima oară în viaţă că eram izbită de frumuseţea cuiva. întâlnisem deja multe persoane frumoase, dar ele nu-mi reţinuseră atenţia. Din motive care îmi scapă încă, frumuseţea Elenei mă obseda.

Am iubit-o din prima clipă. Cum să explici astfel de lucruri? Nu mă gândisem niciodată să iubesc pe cineva, oricine ar fi fost. Nu mă gândisem niciodată că frumuseţea cuiva ar fi putut să stârnească un sentiment. Şi cu toate acestea, totul s-a declanşat în clipa când am văzut-o, cu o forţă şi o determinare fără fisură: era cea mai frumoasă, aşadar o iubeam, aşadar ea devenea centrul universului.

Misterul se prelungea. înţelegeam că nu mă puteam mulţumi cu faptul că o iubesc: mai era nevoie ca şi ea să mă iubească. De ce? Aşa stăteau lucrurile.

Am pus-o la curent fără înconjur. Era firesc că trebuia s-o informez neapărat:

— Trebuie să mă iubeşti.

Ea catadicsi să mă privească, dar era o privire de care mai bine mă lipseam. Avu un mic hohot de râs dispreţuitor. Era clar că spusesem o idioţenie. Trebuia să-i explic de ce lucrurile nu stăteau tocmai aşa:

— Trebuie să mă iubeşti, fiindcă eu te iubesc. Înţelegi?

Aveam impresia că, oferindu-i aceste date suplimentare, totul avea să reintre în normal. Însă Elena se porni să râdă şi mai tare.

Am simţit deschizându-se o rană nelă-
murită.

— De ce râzi?

Pe un ton sobru, sfidător şi amuzat, ea
răspunse:

— Pentru că eşti proastă.

Aşa a fost primită prima mea declaraţie de dragoste.

Descopeream totul în acelaşi timp: uimire, iubire, altruism şi umilinţă.

Această tetralogie mi-a fost jucată în ordine încă din prima zi. Am tras concluzia că trebuie să existe nişte legături logice între acele patru accidente. Ar fi fost deci mult mai bine să-l fi evitat pe primul, dar era prea târziu. Oricum, nu eram sigură că aş fi avut de ales.

Dar consideram această situaţie regretabilă. Căci ea mă făcea, de asemenea, să descopăr suferinţa. Aceasta din urmă mi s-a părut nespus de neplăcută.

Totuşi, nu ajungeam să regret c-o iubeam pe Elena, nici să regret că ea exista. N-avea cum să-mi

pară rău că se întâmpla un asemenea lucru. Iar dacă asta se întâmpla, înseamnă că era inevitabil s-o iubesc.

Încă din prima clipă când am iubit-o -vreau să spun chiar din prima clipă - m-am gândit că trebuia să fac ceva. Laitmotivul acesta s-a impus de la sine şi nu mi-a mai dat pace până la sfârşitul acestei iubiri.

„Trebuie să fac ceva.

Pentru că o iubesc pe Elena, pentru că e cea mai frumoasă, pentru că există pe pământ o persoană demnă de atâta veneraţie, pentru că am întâlnit-o, pentru că -chiar dacă ea ignoră acest lucru - este iubita mea, trebuie să fac ceva.

Ceva măreţ, ceva superb - ceva demn de ea şi de dragostea mea.

Să ucid un german, de pildă. Dar nu mă vor lăsa s-o fac. Victimelor, în cele din urmă, li se dă drumul în viaţă. Încă o lovitură a adulţilor şi a Convenţiei de la Geneva. Războiul ăsta e măsluit.

Nu. Ceva ce pot să fac de una singură. Un lucru care s-o impresioneze pe Elena."

Am simţit un bufeu de deznădejde, al cărui efect fu acela că mi se muiară picioarele. Am căzut în capul oaselor pe beton. Convingerea neputinţei mele mă făcea incapabilă să schiţez vreo mişcare.

Doream să nu mă mai mişc niciodată. Doream să fac o răceală. Aveam să rămân acolo, şezând pe beton, fără să fac nimic, fără să beau, fără să mănânc, până când aveam să mor. Aveam să mor foarte repede şi iubita mea avea să fie foarte impresionată.

Nu, asta nu mergea. Aveau să vină să mă ridice cu forţa si aveau să mă silească să beau şi să mănânc printr-o pâlnie. Adulţii urmau să mă facă să par ridicolă.

Atunci se va întâmpla contrariul. Dacă nu aveam dreptul să rămân nemişcată, am să mă mişc. Am să le arăt eu lor.

A trebuit să fac un efort nemaipomenit ca să-mi mişc trupul, pe care suferinţa îl preschimbase în piatră.

Am dat fuga la grajd şi dintr-un salt am fost călare pe bidiviu.

Santinelele mă lăsară să ies fără probleme.

(Superficialitatea gărzilor chineze mă uimea întotdeauna. Eram destul de jignită de faptul că nu eram considerată mai suspectă. În cei trei ani cât locuisem în Sanlitun, nu am fost percheziţionată niciodată. Era ceva putred în sistem.)

Pe Bulevardul Urâţeniei Locuibile, mi-am lansat calul în galopul cel mai ameţitor din istoria vitezei.

Nimic nu l-ar fi putut opri. N-aş putea spune care era mai beat, bidiviul, ori călăreţul. Ne ambalaserăm ca o singură fiinţă. Creierul meu străpunse curând zidul sunetului. Un hublou al carlingii zbură în ţăndări şi interiorul capului meu fu aspirat în exterior într-o secundă. Un vid strident îmi umplu craniul şi suferinţa mă părăsi în acelaşi timp cu gândirea.

Calul meu şi cu mine nu mai eram decât un bolid lansat în Cetatea Ventilatoarelor.

În vremea aceea aproape că nu existau automobile la Beijing. Puteai galopa fără să te opreşti la intersecţii, fără să priveşti, fără să stai cu atenţia încordată.

Cursa mea halucinantă a durat două ore.

Când am revenit în ghetou, eram complet năucă.

„Trebuie să fac ceva." Făcusem ceva: mă dizolvasem în viteză timp de ore întregi străbătând oraşul.

Evident, Elena nu ştiuse nimic despre asta. Într-un fel, era chiar mai frumos aşa.

Nobleţea acestei curse dezinteresate mă umplea de orgoliu. Dar a nu-i vorbi Elenei despre orgoliul meu ar fi însemnat să irosesc un avantaj.

A doua zi, m-am dus la ea cu o faţă pătrunsă de ezoterism.

Ea nici nu catadicsi să mă vadă. Asta nu mă neliniştea defel. Avea să mă vadă.

M-am aşezat alături de ea pe zid şi am spus pe un ton detaşat:

— Am un cal.

Mă privi cu un aer neîncrezător. Exultam.

— Un cal de pluş?

— Un cal pe care galopez peste tot.

— Un cal, aici, la Sanlitun? Unde este? Curiozitatea ei m-a încântat. M-am năpustit în grajd şi m-am întors călare pe calul meu.

Dintr-o ochire, iubita mea a înţeles situaţia.

Ridică din umeri şi spuse cu o indiferenţă totală, fără măcar să-mi arunce pomana vreunei ironii:

— Ăsta nu-i un cal, e o bicicletă.

— Este un cal, am asigurat-o eu calmă. Convingerea mea senină nu sluji la nimic. Elena nu mai asculta.

La Beijing, a avea o bicicletă mare şi frumoasă era ceva la fel de firesc ca şi a avea picioare. Vehiculul meu dobândise în viaţa mea o asemenea dimensiune mitologică, încât se ridicase la statutul ecvestru.

În propriii mei ochi, acest adevăr era atât de bine statornicit, încât nu mai avusesem nevoie de nici o dovadă pentru a arăta animalul. Nici prin gând nu-mi trecuse că Elena ar fi putut să vadă altceva decât un cal.

E ceva care şi în ziua de astăzi mi se pare abscons. Nu trăiam nici o fantasmagorie puerilă, nu-mi făurisem un substitut de feerie. Acea bicicletă era un cal, asta era situaţia. Nu-mi amintesc de nici un moment în care eu să fi hotărât într-un fel sau altul. Calul acela fusese dintotdeauna un cal. Nici nu se putea să fie altminteri. Acel animal din carne şi sânge făcea parte din realitatea obiectivă în aceeaşi măsură

ca si ventilatoarele uriaşe pe care le priveam drept în faţă în cursul plimbărilor mele. Şi cu toată sinceritatea crezusem că şi centrul universului va vedea lucrurile ca mine.

Nu trecuseră decât două zile si această iubire îmi punea în pericol universul mental.

Prin comparaţie, revoluţia copernicianã era doar o glumă. Trebuia să rezolv situaţia încăpăţânându-mă. Hotărârea mea se putea rezuma într-o propoziţie: „Elena este oarbă".

Singurul mod de a pune capăt suferinţei este să nu mai ai decât vid în minte. Singurul mod de a-ţi goli complet mintea este să te deplasezi cu cea mai mare viteză posibilă, să-ţi lansezi calul în galop, să-ţi apleci fruntea în vânt, să nu mai fii decât prelungirea bidiviului tău, cornul unicornului, până la încleştarea finală, în care va triumfa eterul, în care călăreţ şi cal, pierduţi în avântul lor, vor fi dezintegraţi şi absorbiţi în invizibil, aspiraţi şi pulverizaţi de Ventilatoare.

Elena este oarbă. Calul acesta este un cal. Odată ce există eliberare prin viteză şi prin vânt, există şi cal. Eu numesc cal nu ceea ce are patru picioare şi produce băligar, ci ceea ce refuză ţărâna şi mă depărtează de ea, ceea ce mă înalţă şi îmi porunceşte să nu cad, ceea ce m-ar ucide călcându-mă în picioare dacă aş ceda ispitei noroiului, ceea ce îmi face inima să joace şi pântecele să necheze, ceea ce mă aruncă într-o iuţeală atât de frenetică, încât trebuie să-mi încreţesc pleoapele, fiindcă nici lumina cea mai pură nu te poate orbi precum şfichiul aerului.

Eu numesc cal acel loc unic în care e cu putinţă să pierzi tot ceea ce te ţine legat, orice gând, orice conştiinţă, orice idee de mâine, pentru a nu mai fi decât elan, pentru a nu mai fi decât năvală rostogolindu-se.

Eu numesc cal acel acces la infinit şi numesc cavalcadă acel moment în care mă întâlnesc cu

mulţimile de mongoli, de tătari, de sarazini, de pieiroşii sau cu alţi fraţi de galop care au trăit pentru a fi călăreţi, adică pentru a fi.

Eu numesc cavalcadă spiritul care azvârle din cele patru potcoave, şi eu ştiu că bicicleta mea are patru potcoave şi că dă din copite şi că este un cal.

Eu îl numesc călăreţ pe acela pe care calul său 1-a smuls din împotmolire, pe cel pe care calul său 1-a redat libertăţii care şuieră pe la urechi.

Iată de ce niciodată un cal nu a meritat în asemenea măsură numele de cal precum al meu.

Dacă Elena nu ar fi fost oarbă, ea ar fi trebuit să vadă că acea bicicletă este un cal şi să mă iubească.

Nu trecuseră decât două zile şi deja fusesem lovită de două ori în demnitatea mea.

Pentru chinezi, a-ţi pierde demnitatea e tot ce poate fi mai rău.

Eu nu eram chinezoaică, dar tot asa gândeam şi eu. Această dublă umilire mă descalifica profund. Aveam nevoie de o faptă măreaţă pentru a-mi spăla onoarea. Dacă nu, Elena nu avea să mă iubească.

Aşteptam, pusă pe harţă, un prilej.

Mi-era teamă de ziua a treia.

De fiecare dată când torturam un nemţişor, drept represalii, tabăra adversă îl snopea în bătaie pe unul de-ai noştri. De aici răzbunarea ş.a.m.d.

Din expediţie de pedepsire în expediţie de pedepsire, forţele ce se înfruntau au putut să-şi legitimeze toate crimele.

Este ceea ce se numeşte război.

Râdeam de copiii care încearcă să-şi găsească scuze pentru o încăierare smiorcăindu-se: „El a început!" Dar nici un conflict adult nu-şi află geneza în altă parte.

În Sanlitun, Aliaţii erau cei care începuseră. Dar unul dintre viciile istoriei este că începuturile se pot situa acolo unde se doreşte.

Germanii din Est nu scăpau niciodată prilejul de a ne aminti primul nostru atac în interiorul ghetoului.

În ce ne priveşte, noi consideram meschine aceste limitări geografice. Războiul nu începuse la Beijing în 1972. Originea lui era europeană şi data din 1939.

Câţiva intelectuali în devenire au atras atenţia asupra faptului că existase armistiţiul din 1945. I-am taxat drept nişte naivi. În 1945, se petrecuse acelaşi lucru ca şi în 1918: soldaţii ridicaseră două degete ca să-şi mai tragă sufletul.

Noi ne trăsesem sufletul, iar inamicul nu se schimbase. Drept care totul rămăsese ca mai înainte.

Unul dintre episoadele cele mai teribile ale războiului a fost bătălia de la spital şi urmările ei.

Printre secretele militare asupra cărora Aliaţii trebuiau să păstreze tăcerea se afla şi spitalul.

Noi lăsaserăm faimoasa ladă pentru mutatul mobilei pe locul ei iniţial. Din exterior, dispozitivul nostru era invizibil.

Regula era că trebuia să se intre în spital cât mai pe furiş şi numai câte unul odată. Acest lucru nu punea nici o problemă: containerul era aşezat de-a lungul unui zid în apropierea cărămidăriei. A te strecura acolo fără să fii văzut era – se poate spune o joacă de copil.

De altfel, nu existau spioni mai slabi decât germanii. Ei nu localizaseră nici una dintre bazele noastre. Războiul cu ei era foarte uşor de purtat.

Cu excepţia vreunui turnător, nu aveam a ne teme de nimic. Şi era imposibil să existe vreun trădător printre noi. Dacă rândurile noastre cuprindeau câţiva laşi, ele nu numărau, în schimb, nici un ticălos.

Căderea în mâinile inamicului se solda cu o bumbăceală zdravănă: treceai printr-un moment greu, dar noi îl suportam cu toţii. Consideram că astfel de maltratări nu constituiau o tortură. Nu ne trecuse niciodată prin minte că unul dintre ai noştri ar fi putut trăda un secret militar ca să scape de o pedeapsă atât de neînsemnată.

Şi totuşi asta s-a întâmplat în cele din urmă.

Elena avea un frate în vârstă de zece ani. În măsura în care ea impresiona prin frumuseţe şi trufie, în aceeaşi măsură Claudio era incarnarea ridicolului. Nu că ar fi fost urât sau diform, dar din cele mai mărunte gesturi ale sale se degaja o afectare denotând slăbiciune, o micime şi o lipsă de convingere care te enerva din primele minute. Pe deasupra, întocmai ca şi sora lui, era mereu pus la patru ace, cărarea lui într-o parte era întotdeauna fără cusur, părul lui exagerat de pieptănat strălucea de curăţenie, iar hainele lui cu dunga călcată păreau scoase dintr-un catalog de modă pentru copiii de aparatcici.

Îl uram cu toţii din aceste excelente motive.

Cu toate acestea, nu-i puteam refuza înrolarea. Elena considera războiul ridicol şi ne privea de sus. Cât despre Claudio, acesta a văzut aici un mijloc de integrare socială şi s-a prostituat pentru a fi admis printre noi.

Şi a reuşit. Noi nu puteam risca să ne punem rău cu numeroşii noştri soldaţi italieni - printre care şi preţioasa Jihan -neacceptându-l pe unul dintre compatrioţii lor. Lucrul era cu atât mai enervant, cu cât ei înşişi îl detestau pe nou-venit, dar susceptibilitatea lor deborda de paradoxuri derutante.

Nu era nici o problemă. Claudio avea să fie un soldat rău şi atâta tot. Armata nu putea fi alcătuită numai din eroi.

La două săptămâni de la învestirea sa, într-o încăierare, fratele Elenei fu capturat de germani. Nu

mai văzuserăm niciodată pe cineva să se apere atât de prost şi să alerge atât de încet.

La urma urmei, eram încântaţi. Gândul la loviturile pe care avea să le încaseze ne făcea să jubilăm. Încercam o adevărată simpatie pentru inamic, cu atât mai mult cu cât micul italian era răsfăţat ca nimeni altul, iar mama sa îl cocolea din cale-afară.

Claudio se întoarse şchiopătând. Nu purta nici o urmă de lovituri sau alte contuzii. Spuse smiorcăindu-se că germanii îi răsuciseră piciorul la 360 de grade. Ne-am mirat de aceste noi maniere.

A doua zi, o ofensivă teutonă transformă spitalul în rumeguş, iar fratele Elenei uită să mai şchioapete. Înţeleseserăm. Claudio vorbea prost englezeşte, dar suficient de bine pentru a trăda.

(Engleza era limba noastră de comunicare cu inamicul. Cum schimburile noastre se limitau în general la lovituri sau la torturi, nu fuseserăm niciodată puşi în situaţia de a ne sluji de această limbă. Toţi Aliaţii vorbeau franceza : acest fenomen mi se părea a fi de la sine înţeles.)

Soldaţii italieni s-au grăbit primii să ceară pedepsirea turnătorului. Tocmai ţineam consiliul de război când ni se dezvălui amploarea laşităţii lui Claudio: mama sa veni personal să ne dea ordinul de a-l cruţa pe bietul copilaş. „Şi dacă vă atingeţi de un fir de păr din capul lui, am să vă trag o bătaie de o s-o ţineţi minte toată viaţa!", ne spuse ea cu o privire înfricoşătoare.

Acuzatul fu graţiat, dar deveni simbolul viu al josniciei. Îl dispreţuiam cum nu se poate mai mult.

Orice mi se părea nimerit pentru a înnoda legături cu Elena. Îi ajunsese, desigur, la urechi povestea prin fratele ei şi prin mama sa. I-am povestit versiunea noastră.

Aerul ei trufaş nu putu ascunde o oarecare durere. O înţelegeam: dacă André sau Juliette s-ar fi făcut vinovaţi de o asemenea mârşăvie, dezonoarea lor s-ar fi răsfrânt şi asupra mea.

Tocmai în această perspectivă îi relatasem Elenei toată tărăşenia. Doream să fiu eu aceea care s-o vadă vulnerabilă. Iar o făptură atât de sublimă nu putea să aibă un alt punct slab decât pe fratele ei.

Se înţelegea de la sine că ea nu avea să se recunoască învinsă.

— Oricum ar fi, războiul e ridicol, zise ea cu dispreţul ei obişnuit.

— Ridicol sau nu, Claudio a plâns ca să-i dăm voie să facă acest război alături de noi.

Ea ştia că argumentul meu era imparabil. Nu răspunse şi se închise în tăcerea ei suficientă.

Dar preţ de o clipă o văzusem suferind. Preţ de o secundă, ea nu a mai fost de neatins.

Am simţit acest lucru ca pe o victorie amoroasă răvăşitoare.

În zori, în patul meu, am revăzut în minte scena.

Mi se părea într-adevăr că atinsesem sublimul.

Există oare, în cadrul vreunei culturi mondiale, vreun episod mitologic de genul: „Îndrăgostitul respins, în speranţa de a ajunge la inima iubitei inaccesibile, vine s-o anunţe că fratele ei a trădat"?

După câte cunosc eu, o asemenea scenă nu şi-a aflat nicăieri ilustrarea tragică. Marii clasici nu ar fi admis o purtare atât de josnică.

Aspectul demn de dispreţ al acestei atitudini îmi scăpa cu totul. Şi chiar dacă aş fi fost conştientă de el, nu cred că acest lucru m-ar fi deranjat: iubirea aceea îmi inspira o asemenea uitare de sine, încât nu aş fi şovăit să mă acopăr de oprobriu. Ce mai conta valoarea mea, de-acum înainte? Aceasta nu conta de vreme ce nu eram nimic. Câtă vreme fusesem centrul

universului, aveam un rang de păstrat. În prezent, rangul Elenei era cel asupra căruia trebuia să veghez.

Binecuvântam faptul că exista Claudio. Fără el, nici o breşă, nici o cale de acces, dacă nu la inima, măcar la onoarea iubitei mele.

Revedeam scena în minte: eu, venind în faţa indiferenţei ei obişnuite. Ea, frumoasă, doar frumoasă, necatadicsind să facă altceva decât să fie frumoasă.

Şi apoi cuvintele de ruşine: fratele tău pe care nu-l iubeşti - nu iubeşti pe nimeni, decât pe tine însăţi -, dar care este fratele tău, inseparabil de prestigiul tău, fratele tău, divina mea, e un netrebnic şi un trădător de primă clasă.

Acel moment infim şi sublim în care am văzut cum, din cauza celor pe care ţi le adusesem la cunoştinţă, ceva, în tine, ceva de nedefinit - şi deci important - se dezvăluise! Din cauza mea!

Scopul meu nu fusese acela de a te face să suferi. De altfel, ţelul acelei iubiri îmi era necunoscut. Numai că, pentru a-mi servi pasiunea, fusese nevoie ca eu să stârnesc în tine o emoţie adevărată, indiferent care.

Acea durere de-o clipă din spatele privirii tale, ce confirmare pentru mine!

Revedeam în minte scena folosindu-mă de stop-cadru. O transă amoroasă punea stăpânire pe mine. De-acum înainte, în ochii Elenei, aveam să fiu cineva.

Trebuia să continuu tot aşa. Ea avea să mai sufere. Eram prea laşă pentru a-i face rău eu însămi, dar aveam să mă străduiesc să găsesc toate informaţiile care ar putea-o răni şi nu aveam să pierd nici un prilej de a fi cea care aduce vestea cea rea.

Ajungeam să nutresc vise necuviincioase. Mama Elenei se sinucidea la volan.

Ambasadorul Italiei îl degrada pe tatăl ei. Claudio se plimba cu pantalonii găuriţi în fund, fără să-şi dea seama, şi ajungea de râsul ghetoului.

Toate catastrofe care se supuneau acestei reguli: să nu lovesc niciodată direct persoana Elenei, ci pe cei care înseamnă ceva pentru ea.

În străfundul fiinţei eram vrăjită de aceste fantasme. Veneam în faţa iubitei mele, cu un aer teribil de grav, şi spuneam rostind cuvintele lent şi solemn: „Elena, mama ta a murit" sau „Fratele tău şi-a pierdut onoarea".

Durerea îţi biciuia chipul: viziune care îmi străpungea inima şi care mă făcea să te iubesc şi mai mult.

Da, iubito, tu suferi din cauza mea, asta nu pentru că mie îmi place suferinţa, dacă aş putea să-ţi dăruiesc fericire, ar fi mai bine, numai că am înţeles că era cu neputinţă, pentru ca eu să fiu în stare să-ţi aduc fericire, ar trebui mai întâi ca tu să mă iubeşti, iar tu nu mă iubeşti, pe când pentru a-ţi dărui nefericire, nu e necesar ca tu să mă iubeşti, şi apoi, pentru a te face fericită, ar trebui mai întâi ca tu să fii nefericită - cum să faci fericit pe cineva fericit? - deci, trebuie să te fac nefericită pentru a avea o şansă de a te face fericită după aceea, oricum, ceea ce contează este ca totul să fie din cauza mea, iubito, dacă ai putea simţi pentru mine a zecea parte din ceea ce simt eu pentru tine, ai fi fericită să suferi, la gândul plăcerii pe care mi-o produci tu suferind. Leşinam de plăcere.

A trebuit să ne găsim un nou spital.

Nu mai putea fi vorba să ne instalăm într-o ladă pentru mutat. De fapt, nici nu aveam de ales. A fost inevitabil să acordăm îngrijirile medicale în acelaşi loc în care pregăteam şi păstram arma secretă. Nu era prea igienic, dar China ne obişnuise cu murdăria.

Paturile făcute din *Renmin Ribao* au fost aşadar reconstituite la ultimul etaj al scării de incendiu a

imobilului celui mai înalt din Sanlitun. Cuva cu urină trona în centrul acestui dormitor acrobatic.

Germanii fuseseră destul de proşti să ne cruţe rezervele de faşă sterilă, de vitamina C şi de supă în plic. Ele au fost depozitate în rucsacuri pe care le-am atârnat de balustradele scării metalice. Cum ploaia era foarte rară la Beijing, dispozitivul nostru nu risca mare lucru. Dar această bază secretă devenea mult mai vizibilă. Ar fi fost de ajuns ca teutonii să ridice nasul şi să privească atent ca să ne repereze. Noi nu am fost niciodată destul de stupizi pentru a duce acolo un prizonier: atunci când doream să torturăm o victimă, coboram arma secretă.

Războiul căpătă atunci o dimensiune politică neaşteptată.

într-o dimineaţă, am vrut să urcăm la tabără. Stupoare: uşa de acces la scara de incendiu fusese închisă cu un lacăt.

Dar nu a fost greu să stabilim că lacătul nu era german. Era chinezesc.

Aşadar, paza ghetoului ne reperase dispozitivul. Acesta le displăcuse atât de mult, încât au luat această măsură monstruoasă: condamnarea unei scări de incendiu - singura scară de incendiu a celui mai înalt imobil din Sanlitun; în caz de incendiu, locatarii săi ar fi fost nevoiţi să se arunce pe fereastră.

Acest scandal ne făcu să exultăm de bucurie.

Aveam şi de ce. Nu este oare o bucurie nesperată să afli că ai un nou duşman?

Şi ce duşman! China! Traiul în această ţară ne conferea deja un titlu de nobleţe. Faptul de a ne lupta cu ea ne înălţa la rangul de eroi.

Cândva, aveam să le putem spune descendenţilor noştri, pe tonul sobru al măreţiei, că ne războiserăm, la Beijing, cu germanii şi cu chinezii. Culmea gloriei.

Ca supliment, această ştire minunată: inamicul nostru era idiot. El construia scări de incendiu şi le

închidea cu lacăte. Această inconsecventă ne încânta. E ca si cum ai construi o piscină şi nu ai pune în ea un strop de apă.

Pe deasupra, am început să sperăm că va veni acel incendiu. După anchetă, se va dezvălui întregii lumi faptul că poporul chinez condamnase la moarte, ca să zicem aşa, sute de străini. Şi pe lângă faptul că am fi nişte eroi, am fi si ridicaţi la statutul

de oprimaţi politici - de martiri internaţionali. Într-adevăr, nu ne vom fi pierdut zadarnic timpul în această ţară.

(Eram foarte naivi. În cazul unui incendiu şi al anchetei respective, scandalul lacătului ar fi fost cu grijă muşamalizat.)

Se înţelegea de la sine că aveam să ascundem părinţilor o afacere atât de suculentă. Dacă ar fi intervenit, n-am mai fi avut nici o şansă de a deveni martiri. Şi apoi, detestam ca adulţii să se amestece în poveştile noastre. Ei făceau ca totul să devină fad. Nu aveau nici urmă de simt epic. Nu se gândeau decât la drepturile omului, la tenis şi la bridge. Nu păreau să-şi dea seama că, măcar o dată în viaţa lor neînsemnată, li se oferea prilejul de a fi eroi.

Culmea vulgarităţii, ei ţineau la viaţă. Şi noi, de altfel, dar cu condiţia să-i putem conferi prestigiul nostru, sacrificând-o, de pildă, în favoarea unui incendiu ca lumea.

(De fapt, dacă acel incendiu ar fi avut loc, noi am fi purtat o parte din responsabilitate, egală cu cea a gărzilor chineze. Eram vag conştienţi de acest lucru, fără ca aceasta să ne tulbure. în ce mă priveşte, nici nu mă sinchiseam, cu atât mai mult cu cât nici Elena, nici familia mea nu locuiau în acel imobil.)

Vestea cea minunată comporta totuşi un inconvenient deloc neglijabil: nu mai aveam acces la tabără.

Însă enunţul problemei îşi avea soluţia sa: lacătul era chinezesc.

O pilă de unghii din metal uşor a fost de ajuns pentru a-l distruge.

Şi pentru ca paznicii să nu se neliniştească, am avut prezenţa de spirit să cumpărăm un alt lacăt chinezesc identic si intact, pentru care aveam chei, şi să-l punem în locul celui vechi.

Aşadar, în caz de incendiu, noi deveneam principalii vinovaţi de crimă, deoarece la urma urmei lacătul nostru ar fi fost cel care i-ar fi condamnat la moarte pe cei ce ar fi încercat să scape fugind.

Şi de acest lucru eram vag conştienţi. Dar asta nu era o problemă. Trăiam la Beijing şi nu la Geneva. Noi nu avuseserăm niciodată intenţia de a purta un război curat.

Noi nu doream în mod deosebit să existe morţi. Dar dacă aceştia trebuiau să existe pentru ca războiul să continue, ei aveau să existe.

Oricum, acest soi de consideraţii secundare nu ne obseda.

De minimis non curat praetor. Era normal ca adulţii, aceşti copii decăzuţi, interesându-se de aceste chestiuni, să piardă un timp căruia, oricum, nu-i puteau da o întrebuinţare serioasă.

În ceea ce ne privea, noi aveam un simţ atât de acut al valorilor umane, încât nu vorbeam aproape niciodată despre cei trecuţi de cincisprezece ani. Ei aparţineau unei lumi paralele, cu care noi trăiam în bună înţelegere deoarece nu ne intersectam.

Tot astfel, noi nu abordam nici inepta problemă a viitorului nostru. Poate pentru că în mod instinctiv aflaserăm singurul răspuns adevărat: „Când voi fi mare, mă voi gândi la vremea când eram mic".

Se înţelegea de la sine că vârsta adultă era dedicată copilăriei. Părinţii şi complicii lor se aflau pe pământ pentru ca odraslele lor să nu fie nevoite să se

îngrijească de probleme ancilare ca hrana şi locuinţa - pentru ca ele să-şi poată asuma temeinic rolul lor esenţial, acela de a fi copii, adică de a fi. Copiii care vorbesc despre viitorul lor m-au intrigat întotdeauna. Atunci când mi se punea faimoasa întrebare: „Ce vrei să te faci când vei fi mare?", eu răspundeam invariabil că aveam „să mă fac" laureat al Premiului Nobel pentru medicină sau martir sau amândouă deodată. Şi răspundeam foarte rapid, nu pentru a impresiona, dimpotrivă: acest răspuns de-a gata mă ajuta să scap cât mai grabnic de subiectul acesta absurd.

Mai mult abstract decât absurd: în forul meu lăuntric, eram convinsă că nu aveam să devin niciodată adultă. Timpul dura prea mult pentru ca acest lucru să se întâmple. Aveam şapte ani: acele optzeci şi patru de luni îmi păruseră interminabile. Ce lungă era viaţa mea! Simplul gând că aş putea să mai trăiesc un număr egal de ani îmi provoca ameţeală. Încă şapte ani! Nu. Era prea mult. Aveam să mă opresc fără îndoială la zece sau unsprezece ani, sătulă până-n gât. Mă simţeam deja aproape sătulă, de altfel: mi se întâmplaseră atâtea lucruri!

Prin urmare, atunci când vorbeam despre Premiul meu Nobel pentru medicină sau despre martiriu, nu era vorba de vanitate: era un răspuns abstract la o întrebare abstractă. Şi apoi, eu nu vedeam ceva atât de grandios în aceste profesii.

Singura ocupaţie care îmi inspira un respect veritabil era cea de soldat, şi îndeosebi cea de luminător. Culmea carierei o trăiam în prezent. După – dacă mai exista un după – urma să decad şi să mă mulţumesc cu Nobelul. Dar în adâncul meu nu credeam în acest după.

Această neîncredere era însoţită de alta: atunci când adulţii vorbeau despre copilăria lor, nu mă puteam împiedica să gândesc că minţeau. Ei nu fuseseră copii. Erau adulţi dintotdeauna. Decăderea

nu exista, deoarece copiii rămâneau copii, tot aşa cum adulţii rămâneau adulţi.

Convingerea aceasta neformulată o păstram în mine. Îmi dădeam seama că nu aş fi putut s-o susţin – cu atât mai mult credeam în ea.

Elena nu povesti nimănui că bicicleta mea era un cal, sau invers.

Dinspre partea ei, nu a fost semnul unei bunătăţi deosebite: însemna doar că eu nu aveam nici o importanţă. Ea nu vorbea despre cantităţile neglijabile.

De altfel, ea vorbea puţin. Şi nu lua niciodată cuvântul ea însăşi: se mulţumea să răspundă la întrebările care nu i se păreau nedemne de ea.

— Ce vrei să te faci când vei fi mare? am întrebat-o eu, pur şi simplu având chef de-un experiment ştiinţific.

Nici un răspuns.

A posteriori, atitudinea ei îmi confirmă convingerea. Copiii care găsesc un răspuns la o asemenea întrebare sunt fie falşi copii (există mulţi din aceştia), fie copii care au o înclinaţie pentru abstract şi speculaţie pură (era cazul meu).

Elena era un copil adevărat care nu avea o aplecare a minţii pentru speculaţie. Pentru ea, să răspundă la o întrebare atât de prostească însemna să se înjosească. Fiindcă această întrebare stupidă ar fi echivalat cu a-l întreba pe un echilibrist ce-ar face dacă ar fi contabil.

— De unde ai rochia asta?

Aici, ea catadicsea să răspundă. Cel mai adesea era:

— Mama a făcut-o. Ştie să coasă foarte bine. Sau:

— Mama mi-a cumpărat-o la Torino. Era oraşul de unde venea ea. Nici măcar

Bagdadul nu mi se părea mai extraordinar.

Ea purta deseori îmbrăcăminte albă. Culoarea asta îi venea de minune.

Părul ei drept era atât de lung, încât, chiar şi împletit, îi ajungea până la fese. Mama ei n-ar fi îngăduit niciodată unei chinezoaice să se atingă de el: ea era cea care, încet, cu migală, întreţinea comoara fiicei sale.

Eu preferam să am o singură codiţă, dar Tre îmi împletea cel mai adesea două, cum îşi făcea şi ea. În zilele când obţineam codiţa unică, mă simţeam foarte elegantă. Aveam cel mai mare respect pentru părul meu până a apărut al Elenei: de atunci, al meu mi s-a părut trivial. Adevărul acesta îmi sărea în ochi mai cu seamă atunci când, din întâmplare, eram pieptănate identic: coada mea era lungă şi întunecată, a ei nu se mai sfârşea şi strălucea de neagră ce era.

Elena era cu un an mai mică decât mine şi eu aveam cinci centimetri buni mai mult decât ea, dar ea îmi era superioară în toate cele, mă depăşea aşa cum depăşea universul întreg. Avea atât de puţină nevoie de ceilalţi, încât îmi părea mai în vârstă decât mine.

Putea să petreacă zile întregi măsurând în lung şi-n lat spaţiul strâmt al ghetoului, cu paşi mici foarte înceţi. Ea privea exact atât cât să vadă că e privită.

Mă întreb dacă erau copii care să nu o privească. Ea inspira admiraţie, respect, încântare şi teamă, pentru că era cea mai frumoasă şi pentru că era întotdeauna senină, pentru că niciodată nu făcea ea primii paşi în contactele umane, pentru că trebuia să-i ieşi înainte pentru a intra în universul ei, şi pentru că la urma urmei nimeni nu intra în universul ei, care trebuie să fi fost alcătuit din lux sfidător, din calm sfidător şi din voluptate sfidătoare, şi unde, cu ea însăşi şi numai cu ea, părea să se complacă la perfecţie.

Nimeni nu o privea la fel de mult ca mine.

Din 1974, multe au fost fiinţele pe care le-am privit îndelung, cu aviditate – încât le şi deranjam.

Dar Elena a fost prima.

Şi lucrul acesta nu o deranja câtuşi de puţin.

Ea este cea care m-a învăţat să privesc oamenii. Pentru că era frumoasă, şi pentru că părea să pretindă foarte tare să fie privită. Pretenţie pe care eu am satisfăcut-o cu un zel rar.

Din cauza ei, eficienţa mea militară a început să scadă. Luminătorul lumina mai puţin. Înainte de apariţia ei, îmi petreceam tot timpul liber călare, cu depistarea inamicului. În prezent, trebuia, de asemenea, să consacru multe ore pentru privitul Elenei. Această activitate putea fi practicată în şa sau stând în picioare, dar tot timpul de la o distanţă respectuoasă.

Nu mi-ar fi trecut prin minte că o asemenea atitudine ar fi putut fi nelalocul ei. Când o vedeam, uitam că exist. Această amnezie îndreptăţea comportamentele cele mai ciudate.

Numai noaptea, în pat, îmi aminteam de prezenţa mea. Şi atunci sufeream; o iubeam pe Elena şi simţeam că această iubire striga ceva. Habar nu aveam despre natura acelui ceva. Ştiam că ar fi trebuit măcar ca frumoasei să-i pese cât de cât de mine: era prima etapă, indispensabilă. Însă ştiam că mai apoi trebuia să existe un schimb obscur şi nedefinit. Îmi spuneam poveşti - pe care unii le-ar putea considera metafore pentru a pătrunde acest mister: în acele relatări experimentale, iubitei îi era tot timpul îngrozitor de frig. De cele mai multe ori, ea apărea culcată pe zăpadă. Era foarte sumar îmbrăcată, aproape goală, şi plângea de frig. Zăpada juca un rol important.

Îmi plăcea faptul că-i era atât de frig, fiindcă trebuia s-o încălzesc. Imaginaţia mea nu era destul de pertinentă pentru a găsi metoda ideală: în schimb, mă

delectam imaginându-mi - simţind - căldura care năpădea încet şi subtil trupul paralizat şi care îi alina muşcăturile produse de frig, făcând-o să suspine de o plăcere nemaiîntâlnită.

Aceste poveşti îmi creau nişte stări atât de minunate, încât le credeam supranaturale. Puterea vrajei lor se revărsa asupra mea: eram cu siguranţă un medium. Deţineam secrete uimitoare şi dacă Elena le-ar putea bănui, m-ar iubi.

Mai rămânea să-i aduc la cunoştinţă acest lucru.

Am încercat. Tactica mea, de o naivitate năucitoare, dovedeşte cât de încredinţată eram de acel supranatural fără nume.

Într-o dimineaţă, i-am ieşit în cale. Purta o rochie purpurie, fără mâneci, foarte strânsă în talie şi apoi evazată ca un bujor. Frumuseţea şi graţia ei mi-au înceţoşat mintea.

Mi-am amintit, totuşi, ce anume trebuia să-i spun.

— Elena, eu am o taină.

Ea catadicsi să mă privească, părând a gândi că un fapt divers era întotdeauna bine venit.

— Un alt cal? întrebă ea cu o ironie reţinută.

— Nu. O taină adevărată. Un lucru pe care doar eu îl cunosc pe lume.

Nici nu mă îndoiam de asta.

— Ce anume?

Mi-am dat seama - dar era deja prea târziu - că eram absolut incapabilă să exprim acel lucru. Ce-i puteam spune? Nu puteam totuşi să-i vorbesc despre zăpadă şi despre suspinele ciudate.

Era îngrozitor. Ea mă privea şi uite că nu găseam nimic de spus.

Am ieşit din încurcătură printr-o temporizare.

— Urmează-mă.

Şi am pornit-o într-o direcţie oarecare, cu un aer hotărât, care ascundea doar confuzie şi panică.

Miracol: ea mă urmă. E adevărat că, din partea ei, nu era o concesie extraordinară. Ea îşi petrecea zilele umblând cu paşi înceţi prin ghetou. Astăzi, se mulţumea să facă acest lucru în tovărăşia mea, alături de mine, dar la fel de distantă ca de obicei.

Era foarte greu să mergi atât de încet. Aveam impresia că turnam un film cu încetinitorul. Dar această indispoziţie nu era nimic în comparaţie cu teroarea mea interioară la gândul că nu aveam nimic, nimic să-i arăt.

Încercam, cu toate astea, emoţia unui triumf văzând-o cum merge alături de mine. Nu o mai văzusem mergând alături de cineva sau ceva. Părul îi era aranjat într-o coadă pornind mai de sus, astfel că profilul ei încântător îmi apărea în toată limpezimea lui.

Dar unde naiba urma s-o duc? Nu exista nici un mister în incinta ghetoului, pe care ea îl cunoştea la fel de bine ca mine.

Episodul acela trebuie să fi durat o jumătate de ceas. În memoria mea, el ţine o săptămână întreagă. Eu, mergând cu o încetineală incredibilă, atât pentru a nu mă depărta de Elena, cât şi pentru a întârzia umilinţa inevitabilă - acel moment al ruşinii în care aveam să-i arăt o gaură în pământ ori o cărămidă spartă, sau mai ştiu eu ce altă prostie, şi în care aveam să îndrăznesc să spun vreo enormitate de genul: „O! Cineva l-a furat! Cine mi-o fi luat sipetul cu smaralde?" Frumoasa avea să-mi râdă-n nas. Dizgraţia rânjea din toate părţile.

Mă făcusem de râs şi totuşi nu reuşeam să-mi găsesc vreo vină, fiindcă eu ştiam că taina exista şi că ea era mai preţioasă decât sipetul cu smaralde. De-aş fi putut găsi cuvintele potrivite pentru a-i spune Elenei sublimul acelui mister - despre zăpadă, despre căldura bizară, despre deliciile necunoscute, despre

surâsurile insolite şi despre lucrurile şi mai inexplicabile care urmau să se petreacă mai apoi.

De-aş fi putut măcar s-o las să întrezărească acele minuni, ea m-ar fi admirat, apoi m-ar fi iubit, nu mă îndoiam. Eram ruptă de ea din pricina cuvintelor. Şi când te gândeşti că ar fi fost de-ajuns să găsesc formularea potrivită pentru a ajunge la comoară, aşa ca Ali Baba cu „Sesam, deschide-te!" Dar marea taină îmi ascundea limbajul ei, iar eu nu puteam decât să încetinesc, să încetinesc, nutrind vag speranţa în apariţia miraculoasă a unui elefant, a unei corăbii înaripate sau a unei centrale nucleare în chip de diversiune.

Răbdarea Elenei vădea lipsa ei de curiozitate - de parcă ar fi decretat, dinainte, că taina mea era dezamăgitoare. Aproape că-i mulţumeam pentru asta. Din încetineală în încetineală, din parcurs absurd în ocol idiot, itinerarul meu ne purtă la porţile ghetoului.

Un val de deznădejde şi de furie era gata să pună stăpânire pe mine. Eram pe punctul de a mă arunca la pământ urlând:

— Taina nu este nicăieri! Nu am cum s-o arăt, nu am nici măcar cum să vorbesc despre ea! Şi totuşi ea există! Trebuie să crezi pentru că eu o simt în mine şi pentru că ea e de o mie de ori mai frumoasă decât ţi-ai putea închipui! Iar tu trebuie să mă iubeşti pentru că eu sunt singura persoană care poartă acel lucru în sine. Nu lăsa să treacă pe lângă tine ceva atât de extraordinar cum sunt eu !

Tocmai atunci Elena mă salvă fără să ştie :

— Taina ta este cumva afară din Sanlitun?

Am răspuns da ca să răspund ceva, ştiind prea bine că Bulevardul Urâţeniei Locuibile nu putea ascunde nimic ce-ar fi putut semăna cu o taină.

Iubita mea se opri pe loc :

— Atunci cu atât mai rău. Nu am voie să ies din Sanlitun.

— Ah? am făcut eu, cu aerul că nimic nu s-a întâmplat, încă nevenindu-mi să cred în salvarea aceasta de ultimă clipă.

— Mama mi-a interzis. Ea zice că chinezii sunt primejdioşi.

Am fost cât pe-aci să strig: „Trăiască rasismul!", dar m-am mulţumit să conchid cu ceea ce se impunea :

— Ce păcat ! De-ai fi putut vedea ce frumoasă e taina !

Mallarmé murind nu spusese altceva. Elena ridică din umeri şi se depărtă cu paşi înceţi.

Trebuie să recunosc: din ziua aceea, păstrez o recunoştinţă nebună şi nesfârşită comunismului chinez.

Doi cai părăsiră incinta prin poarta unică şi păzită tot timpul. Pe Bulevardul Urâţeniei Locuibile, nu o luară în direcţia Pieţei Marelui Ventilator. Se lansară, dimpotrivă, spre stânga. Ei părăseau oraşul.

În Piaţa Marelui Ventilator, era Oraşul Interzis. El era mai puţin interzis decât zona rurală. Dar cei doi călăreţi nu aveau vârsta interdicţiilor şi ei nu fură opriţi.

Galopul îi mână departe pe drumul dintre câmpuri. Cetatea Ventilatoarelor dispăruse în zare.

Nu cunoşti cu adevărat tristeţea lumii dacă nu ai văzut pământurile din jurul Beijingului. E greu de conceput că Imperiul cel mai prestigios din Istorie s-a putut clădi pe o asemenea sterilitate.

Deşertul e ceva frumos. Dar un deşert deghizat în zonă rurală e un spectacol penibil. Cele mai mici culturi aveau o înfăţişare extenuată. Rarele fiinţe omeneşti

erau de nevăzut pe acolo, deoarece ele

îşi construiau cocioabele în găurile din pământ.

Dacă există pe această planetă un peisaj dezolant, acesta este. Cei doi cai tropoteau pe drumul îngust în speranţa de a acoperi această linişte de ruine.

Nu ştiu dacă sora mea ştia că bicicleta ei era un cal; în orice caz, nimic din atitudinea ei nu dezminţea acest adevăr de legendă.

Ajunşi la balta înconjurată de orezării, ne opream caii, ne scoteam armurile şi plonjam în apa noroioasă. Era escapada din zilele de sâmbătă.

Uneori, un ţăran chinez, cu chipul total golit de expresie, venea să privească cele două trupuri albe plutind.

Cei doi călăreţi ieşeau din apă, îşi îmbrăcau armurile şi se aşezau pe pământ. În timp ce bidiviii lor păşteau iarba săracă, ei mâncau pişcoturi.

În septembrie a început şcoala.

Pentru mine, nu era o noutate. Pentru Elena, era pentru prima dată.

Dar mica şcoală franceză din Beijing nu avea mare lucru de-a face cu învăţământul.

Noi ăştia, copii de toate naţiile - în afară de anglofoni şi de germanofoni -, am fi fost foarte miraţi dacă cineva ne-ar fi dezvăluit că frecventam acea instituţie cu scopul de a învăţa.

Noi nu băgaserăm de seamă.

Pentru mine, şcoala era o mare fabrică de mici avioane din hârtie.

În asemenea măsură încât profesorii ne ajutau să le confecţionăm. Şi pe bună dreptate: cum ei nu erau nici profesori, nici învăţători, asta era aproape tot ce puteau să facă.

Acei oameni de treabă, nişte voluntari, aterizaseră în China accidental - fiindcă e permis să considerăm accident o sumă atât de importantă de iluzii şi de decepţii ulterioare.

De altfel, cu excepţia diplomaţilor şi sinologilor, toţi străinii care rezidau în China la acea epocă se aflau acolo din aceleaşi motive „accidentale".

Şi cum trebuia ca aceşti nefericiţi să facă ceva, odată ajunşi la faţa locului, ei aveau „să predea" la mica Şcoală franceză din Beijing.

A fost prima mea şcoală. Acolo am urmat trei ani, consideraţi a fi cei mai importanţi.

Dar, oricât mi-aş scormoni memoria, cred că pur şi simplu nu am învăţat nimic, în afară de confecţionarea micilor avioane din hârtie.

Nu era nici o problemă. Ştiam să citesc de la patru ani, să scriu de la cinci ani şi puteam să-mi leg singură şireturile la pantofi încă din preistorie. Nu mai aveam deci nimic de învăţat.

Profesorilor le revenea o sarcină supraomenească: aceea de a-i împiedica pe copii să se ucidă între ei. Şi reuşeau. Trebuie deci să-i felicităm pe aceşti oameni admirabili şi să înţelegem că, în asemenea condiţii, a-i învăţa pe copii alfabetul ar fi constituit un lux bizar, pentru idealişti *fin de siècle*.

Pentru noi, copiii de toate naţionalităţile, învăţământul nu era nimic altceva decât continuarea războiului prin aceleaşi mijloace.

Dar cu o unică diferenţă: în mica şcoală franceză din Beijing, nu existau germani. Ei mergeau la Şcoala Germaniei de Est.

Noi rezolvaserăm acest amănunt neplăcut printr-o reglementare genială şi cuprinzătoare: la şcoală, inamicul era toată lumea.

Şi cum localul avea dimensiuni foarte reduse, ne cotonogeam între noi cu multă uşurinţă: nu era nevoie să cauţi inamicul, el se afla pretutindeni, la îndemână, expus dinţilor, picioarelor, scuipaţilor, unghiilor, capetelor, piedicilor, urinei şi vomei. Era de-ajuns să te cobori.

Şcoala aceea era cu atât mai pitorească, cu cât un sfert dintre elevii ei nu cunoşteau un cuvânt în franceză, şi nici nu avuseseră vreodată intenţia de a învăţa vreunul. Părinţii lor îi vârâseră acolo în ţarc pentru că nu ştiau într-adevăr unde să-i plaseze şi pentru că doreau să aibă linişte pentru a savura, între adulţi, bucuriile regimului la putere.

Aveam astfel, printre noi, mici peruvieni sau alţi marţieni, pe care îi torturam pe-ndelete şi ale căror urlete de groază erau absolut ininteligibile. Păstrez cele mai bune amintiri din Şcoala franceză.

Şi pentru Elena avea să fie primul an de şcoală.

Tremuram pentru ea. Adoram acest loc de perdiţie, dar gândul că o făptură ca ea s-ar fi putut aventura într-un loc atât de primejdios mă îngrozea. Ea, care detesta violenţele fizice!

În orice caz, hotărâsem să stâlcesc mutra celui sau celei care s-ar fi atins de un singur fir de păr din capul ei. Ar fi fost un bun prilej de a mă face remarcată de ea, mai ales că eu nu aş fi fost la înălţimea agresorului care m-ar fi făcut fărâme şi m-ar fi făcut astfel irezistibilă în ochii protejatei mele.

Nu a fost nevoie de aşa ceva.

Miracolul se producea oriunde se ducea Elena. Chiar din prima zi de şcoală, o sferă de pace, de blândeţe şi de curtoazie s-a constituit în jurul dragei mele. Ea putea să traverseze bătăliile cele mai sângeroase, sfera o însoţea pas cu pas. Era o reacţie universală, firească, instinctivă: nimeni nu aducea atingere unei fiinţe superioare şi atât de frumoase.

La ora patru, ea se întorcea în ghetou, la fel de curată şi de nepătată cum plecase de dimineaţă.

Atmosfera insurecţională din şcoală nu părea s-o incomodeze: ea nici nu o observa. Sau cel puţin se prefăcea că nu o observă. În timpul recreaţiilor, ea străbătea în lung şi-n lat curticica de pământ cu pasul

ei încet, părând a fi cu gândurile duse, fericită de singurătatea ei.

Ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat: această singurătate nu avea să dureze.

O frumuseţe atât de trufaşă ca a ei impunea o distanţă respectuoasă. Nu mi-aş fi putut închipui vreodată că ar fi putut să apară un individ destul de temerar pentru a îndrăzni să se apropie de ea. Prin urmare, iubirea aceasta mă făcea să cunosc suferinţe de tot felul, dar gelozia rămânea exclusă.

Nu mică mi-a fost stupoarea de a vedea, într-o dimineaţă, un băiat plin de haz care povestea o mulţime de lucruri micii italience.

Şi ea se oprise să-l asculte.

Şi ea îl asculta. Îşi înălţase chipul către cel al băiatului. Iar ochii şi gura ei erau cele ale unei persoane care ascultă.

Desigur, nu părea plină de entuziasm sau de admiraţie. Dar asculta cu adevărat. Catadicsise să acorde atenţie cuiva.

Sub ochii mei, băiatul acela tocmai exista pentru ea.

Şi el a existat preţ de cel puţin zece minute.

Si cum el era în aceeaşi clasă cu ea, Dumnezeu ştie cât timp a mai existat fără ca eu să ştiu.

O infamie nemaiîntâlnită.

Se impun câteva precizări ontologice.

Până la vârsta de paisprezece ani, eu am împărţit omenirea în trei categorii: femeile, fetitele si ridicolii.

Toate celelalte deosebiri îmi păreau anecdotice: bogaţi ori săraci, chinezi ori brazilieni (lăsând deoparte germanii), stăpâni ori sclavi, frumoşi sau urâţi, adulţi sau bătrâni, aceste distincţii erau desigur importante, dar nu afectau esenţa indivizilor.

Femeile erau persoane indispensabile. Ele pregăteau de mâncare, îi îmbrăcau pe copii, îi învăţau

să-şi lege şireturile la pantofi, ele făceau curăţenie, confecţionau copii cu ajutorul pântecelui lor, purtau vesminte interesante.

Ridicolii nu slujeau la nimic. Dimineaţa, ridicolii cei mari se duceau la „birou", care era o şcoală pentru adulţi, adică un loc inutil. Seara, ei îşi vizitau prietenii -activitate puţin onorabilă despre care am vorbit mai înainte.

De fapt, ridicolii adulţi rămăseseră foarte asemănători cu ridicolii copii, cu diferenţa deloc neglijabilă că ei pierduseră comoara copilăriei. Însă funcţiile lor nu se schimbau deloc şi nici fizicul.

În schimb, exista o deosebire imensă între femei şi fetiţe. În primul rând, ele nu erau de acelaşi sex - o singură privire era de-ajuns pentru a înţelege. Şi apoi, rolul lor se schimba enorm odată cu vârsta: ele treceau de la inutilitatea copilăriei la utilitatea primordială a femeilor, pe când ridicolii rămâneau inutili toată viaţa.

Singurii ridicoli adulţi care serveau la ceva erau cei care le imitau pe femei: bucătarii, vânzătorii, profesorii, medicii şi muncitorii.

Întrucât aceste ocupaţii erau în primul rând feminine, mai ales aceasta din urmă: pe nenumăratele afişe de propagandă care împânzeau Cetatea Ventilatoarelor, muncitorii nu ratau niciodată prilejul de a fi nişte muncitoare, bucălate şi vesele. Ele reparau nişte piloni pline de atâta fericire, încât aveau tenul trandafiriu.

Zona rurală confirma adevărurile oraşului: panourile nu arătau decât agricultoare voioase şi de nădejde care recoltau nişte snopi în extaz.

Ridicolii adulţi serveau mai cu seamă ocupaţiilor de simulare. Astfel, soldaţii chinezi aflaţi în jurul ghetoului se prefăceau a fi primejdioşi, dar nu ucideau pe nimeni.

Eu simţeam simpatie faţă de ridicoli, cu atât mai mult cu cât socoteam că soarta lor era tragică: ei se năşteau ridicoli. Ei se năşteau având între picioare acel lucru caraghios de care erau din cale-afară de mândri, ceea ce îi făcea şi mai ridicoli.

Deseori, ridicolii copii îmi arătau acel obiect, ceea ce mă făcea să râd cu lacrimi de fiecare dată. Reacţia aceasta îi lăsa perplecşi.

Într-o zi nu m-am putut abţine să nu-i spun unuia dintre ei, plină de o compasiune sinceră:

— Sărmanul!

— De ce? întrebă el înmărmurit.

— Păi trebuie să fie foarte neplăcut.

— Ba nu, mă asigură el.

— Ba da; dovada, când cineva vă loveşte acolo...

— A, da, însă e practic.

— Cum?

— Poţi face pipi stând în picioare.

— Şi ce-i cu asta?

— E mai bine.

— Crezi?

— Ascultă, ca să faci pipi în iaurturile nemţilor, trebuie să fii băiat.

Argumentul acesta mă cufundă într-o meditaţie profundă. Nu aveam nici o îndoială că trebuia să existe o portiţă de scăpare, dar care anume? Aveam s-o aflu ceva mai târziu.

Elita omenirii o constituiau fetiţele. Omenirea exista doar pentru ca ele să existe.

Femeile şi ridicolii erau nişte infirmi. Trupurile lor prezentau nişte erori al căror aspect nu putea inspira altceva decât râsul.

Numai fetiţele erau desăvârşite. Nimic nu ieşea în afara trupului lor, nici un apendice grotesc, nici alte protuberanţe rizibile. Ele erau concepute de minune, profilate pentru a nu opune nici o rezistenţă vieţii.

Ele nu aveau nici o utilitate materială, dar erau mai necesare decât oricine, căci ele erau frumuseţea lumii - adevărata frumuseţe, cea care este pură uşurinţă de a exista, cea în care nimic nu stânjeneşte, în care trupul nu e decât fericire din cap până-n picioare. Numai dacă ai fost cândva fetiţă poţi să ştii ce deliciu poate fi faptul de a avea un trup.

Ce anume trebuia să fie trupul? Un obiect de plăcere pură şi de bucurie pură.

De îndată ce trupul prezintă ceva jenant - de îndată ce trupul te stânjeneşte - s-a terminat.

Remarc exact în clipa asta că adjectivului lis nu-i corespunde nici un substantiv[1]. Nu e de mirare: vocabularul fericirii şi al plăcerii a fost totdeauna cel mai sărac, şi asta în toate limbile.

Fie-mi îngăduit să creez cuvântul „lisitate" pentru a da o idee stânjeniţilor de orice natură despre ceea ce poate fi un trup fericit.

Platon consideră trupul ecran, închisoare, şi îi dau de o sută de ori dreptate, dar cu excepţia fetiţelor. Dacă Platon ar fi fost cândva o fetiţă, el ar fi ştiut că trupul poate să fie exact contrariul - instrumentul tuturor libertăţilor, trambulina beţiilor celor mai delicioase, şotronul sufletului, jocul de-a capra al ideilor, sipetul virtuozităţii şi al vitezei, singura fereastră a bietului creier. Dar Platon nu a evocat niciodată fetiţele, cantitate neglijabilă în cadrul Cetăţii Ideale.

Bineînţeles, nu toate fetiţele sunt frumoase. Dar şi fetiţele urâte sunt plăcute la vedere.

Iar atunci când o fetiţă este frumoasă, cel mai mare poet al Italiei îi dedică întreaga sa operă, un logician englez îşi pierde minţile pentru ea, un scriitor rus fuge din propria sa ţară pentru a da numele ei

[1]Nu şi în limba română, unde există *neted* şi *netezime.* Pentru a reda însă ideea autoarei, am folosit barbarismul la îndemână *lis* (din fr. *lisse)* (n. tr.).

unui roman primejdios etc. Căci fetiţele te pot duce la nebunie.

Până la vârsta de paisprezece ani, îmi plăceau femeile, îmi plăceau ridicolii, dar mă gândeam că a te îndrăgosti de altceva decât de o fetiţă nu avea nici o noimă.

Prin urmare, atunci când am văzut-o pe Elena acordând atenţie unui ridicol, am fost scandalizată.

Consideram că era admisibil ca ea să nu mă iubească.

Dar ca ea să prefere în locul meu un ridicol, asta depăşea limitele absurdului.

Oare chiar era oarbă?

Ea avea totuşi un frate: era imposibil să nu cunoască infirmitatea băieţilor. Şi nu se putea îndrăgosti de un infirm.

A iubi un infirm nu putea fi decât un act de compasiune. Iar compasiunea era ceva străin de Elena.

Nu înţelegeam.

Îl iubea oare cu adevărat? Imposibil de aflat. Dar pentru el, catadicsea să nu mai umble cu un aer absent, catadicsea să se oprească pentru a-l asculta. Niciodată nu o văzusem arătând atâta consideraţie faţă de cineva.

Fenomenul s-a repetat în numeroase recreaţii. Era ceva intolerabil.

Cine naiba era acest mic ridicol? Eu nu-l cunoşteam.

Am făcut anchetă. Era vorba de un francez de şase ani care locuia în Wai Jiao Ta Lu - deci despre asta era vorba: dacă ar fi locuit în acelaşi ghetou ca noi, ar fi fost culmea. El însă o frecventa pe Elena la şcoală, adică şase ore zilnic. Era ceva infernal.

Se numea Fabrice. Nu auzisem niciodată acest prenume şi am decretat din capul locului că nu exista

ceva mai ridicol. Printr-un spor de ridicol, el avea plete. Era un ridicol extrem de ridicol.

Dar, vai, se părea că eram singura care gândeam astfel. Fabrice părea a fi liderul clasei celor mici.

Iubita mea alesese puterea: mi-era ruşine pentru ea.

Printr-un mecanism straniu, acum o iubeam chiar mai mult.

Nu înţelegeam deloc de ce tatăl meu avea un aer atât de chinuit. În Japonia, era jovial. La Beijing, era alt om.

De pildă, încă de la sosire, făcea nesfârşite demersuri pentru a obţine dezvăluirea componenţei guvernului chinez.

Mă întrebam dacă această obsesie era chiar serioasă.

In ochii lui, în orice caz, era ceva serios. Nici o şansă: de fiecare dată când punea această problemă, autorităţile chineze răspundeau că era un secret.

El se revolta în modul cel mai politicos cu putinţă:

— Dar în nici o ţară din lume nu se ţine ascunsă componenţa guvernului!

Argument ce nu părea să impresioneze autorităţile chineze.

Astfel, diplomaţii aflaţi în post la Beijing erau puşi în situaţia de a se adresa unor miniştri fictivi şi fără nume: exerciţiu interesant care necesita un simţ dezvoltat al abstractizării şi o admirabilă îndrăzneală speculativă.

E cunoscută rugăciunea lui Stendhal:

— Dumnezeule, dacă exişti, ai milă de sufletul meu, dacă am aşa ceva.

A încerca să comunici cu guvernul chinez era acelaşi lucru.

Dar sistemul instalat era mai subtil decât teologia, prin aceea că el deruta fără încetare prin incoerenţa sa; astfel, multe comunicate oficiale conţineau fraze de genul: „Noua fabrică de textile din comuna... a fost recent inaugurată de către tovarăşul ministru al Industriei, Cutărescu..."

Şi toţi diplomaţii de la Beijing se repezeau la ecuaţiile lor cu douăzeci de necunoscute şi notau: „La 11 septembrie 1974, ministrul Industriei este Cutărescu..."

Puzzle-ul politic putea fi completat încetul cu încetul, lună după lună, însă mereu cu o marjă de incertitudine, deoarece componenţa guvernului era instabilitatea însăşi. Şi după două luni, fără să fii avertizat în vreun fel, dădeai peste un comunicat oficial care spunea: „Potrivit declaraţiilor tovarăşului ministru al Industriei, Cutărică..."

Şi totul trebuia luat de la început.

Cei mai mistici se consolau cu consideraţii care îi făceau să viseze:

— La Beijing, ne va fi dat să înţelegem natura a ceea ce anticii numeau *deus absconditus*.

Ceilalţi mergeau să joace bridge.

Pe mine nu mă preocupau aceste lucruri.

Existau altele mai grave.

Exista acel Fabrice, al cărui prestigiu sporea văzând cu ochii şi faţă de care Elena părea a fi din ce în ce mai puţin insensibilă.

Eu nu-mi puneam problema de a afla ce anume avea acel băiat în plus faţă de mine. Ştiam ce anume avea în plus faţă de mine.

Şi tocmai asta mă lăsa perplexă: era oare posibil ca Elena să nu considere acel obiect ridicol? Era oare posibil ca ea să-l găsească plin de farmec? Totul înclina în acest sens.

La vârsta de paisprezece ani, aveam să-mi schimb şi eu opinia asupra acestui subiect, spre marea mea mirare.

La şapte ani, însă, această înclinaţie mi se părea de neconceput.

Am tras cu groază concluzia că iubita mea îşi pierduse judecata.

Am jucat totul pe-o carte. Luând-o deoparte pe mica italiancă, i-am strecurat în ureche de ce infirmitate suferea Fabrice.

Mă privi cu o ilaritate reţinută - şi era limpede că eu, şi nu obiectul în chestiune, eram cea care i-o provocam.

Am înţeles că Elena era irecuperabilă. Mi-am petrecut noaptea plângând, nu pentru că eu nu posedam chestia aceea, ci pentru că iubita mea avea gusturi proaste.

La şcoală, un profesor temerar concepu proiectul de a ne pune să facem şi altceva decât mici avioane din hârtie.

El reuni cele trei clase mici şi m-am trezit deci laolaltă cu Elena şi alaiul ei.

— Copii, am o idee: vom încerca să scriem împreună o poveste.

Din capul locului, această propunere mi-a stârnit cea mai mare neîncredere. Dar am fost singura care am reacţionat astfel: ceilalţi exultau.

— Cei care ştiu să scrie vor scrie fiecare o poveste. După aceea, o vom alege împreună pe cea mai frumoasă şi vom face o carte mare cu desene.

„E caraghios", m-am gândit eu.

Acel proiect trebuia să stârnească în nenumăraţii analfabeţi din clasele mici dorinţa de a învăţa să scrie.

Dacă tot trebuia să-mi pierd timpul, măcar să aleg o poveste care să-mi placă.

M-am lansat într-o naraţiune toridă.

O preafrumoasă prinţesă rusoaică (de ce rusoaică? mă întreb şi acum) era îngropată goală într-un munte de zăpadă. Ea avea un păr negru foarte lung şi ochi adânci, care se potriveau bine cu genul ei de suferinţă. Fiindcă frigul o făcea să îndure dureri îngrozitoare. Doar capul îi ieşea din zăpadă şi ea vedea că nu era în jur nimeni care s-o salveze. Lungă descriere a tânguielilor şi chinurilor ei. Jubilam. Atunci apărea o altă prinţesă, *dea ex machina*, care o scotea de-acolo şi se apuca să-i încălzească trupul îngheţat. Leşinam de voluptate povestind cum anume proceda.

Am predat lucrarea având pe chip o expresie rătăcită.

Din motive misterioase, lucrarea a dispărut imediat în uitare. Învăţătorul nici măcar nu a menţionat-o.

El le-a povestit totuşi pe toate celelalte, în care era vorba despre mici purceluşi, despre dalmaţieni, despre nasuri care se lungeau când personajul minţea - pe scurt, nişte scenarii lăsând impresia de lucruri deja ştiute".

Spre marea mea ruşine, mărturisesc că am uitat povestirea Elenei.

Însă nu am uitat cine a fost elevul care a câştigat şi prin ce demagogie a reuşit acest lucru.

Prin comparaţie, o campanie electorală românească ar fi întruchiparea unui model de onestitate.

Fabrice - căci, evident, el era - întreprinsese o acţiune de binefacere. Asta se petrecea în Africa. Un mic negru, văzând cum îi moare familia de foame, pleca în căutarea hranei. El ajungea la oraş şi devenea foarte bogat. Zece ani mai târziu, se întorcea în sat, îi copleşea pe ai lui cu provizii de alimente şi cu cadouri şi construia un spital.

Iată cum prezentase profesorul această povestire edificatoare:

— Am păstrat pentru sfârşit povestirea prietenului nostru Fabrice. Nu ştiu care va fi părerea voastră, dar eu pe aceasta o prefer.

Şi el citise lucrarea, care a fost salutată prin manifestări de entuziasm ultimul kitsch.

— Ei bine, cred că suntem cu toţii de aceeaşi părere, copii.

Nici n-am cuvinte să spun în ce hal m-a scârbit această manevră.

Mai întâi, eu găseam saga lui Fabrice neghioabă şi tâmpit de naivă.

„Dar e ceva umanitar!" exclamasem eu în sinea mea ascultând-o citită, cu tot atâta consternare cu care aş fi putut spune: „Dar asta e propagandă!"

Apoi, sprijinul spontan al acelui adult mi-a apărut din capul locului ca o garanţie a mediocrităţii.

Impresie pe care a confirmat-o manipularea ideologică odioasă care a urmat.

Restul era pe măsură: vot prin aclamaţii şi nu prin scrutin, triumf al aproximaţiei în estimări etc.

În sfârşit, *clou*-ul: chipul învingătorului care a venit pe estradă pentru a-i saluta pe alegători şi a-şi expune proiectul mai în detaliu.

Zâmbetul lui calm şi reţinut!

Tonul lui cretin cu care explica frumoasa lui poveste cu înfometaţi plini de curaj!

Singura care nu a luat parte la hărmălaie a fost Elena, dar expresia de mândrie cu care îl privea pe eroul zilei spunea mai mult decât orice altă manifestare.

Sinceră să fiu, faptul că povestirea mea fusese trecută sub tăcere abia dacă mă atingea. Nu aveam ambiţii decât războinice şi amoroase. Scrisul îl socoteam bun pentru alţii.

În schimb, faptul că infama stupizenie a acelui mic ridicol stârnise o asemenea admiraţie mă făcea să vărs.

Faptul că o enormă parte de gelozie şi de rea-credinţă era amestecată cu indignarea mea nu contrazice fondul chestiunii: eram dezgustată că era ridicată în slăvi o poveste în care bunele sentimente ţineau loc de imaginaţie.

Din ziua aceea, am decretat că literatura era o lume putredă.

Maşinaţiunea se puse în funcţiune.

Se presupunea că eram patruzeci de copii – trei clase – care aveam să lucrăm la acest proiect.

Ţin să subliniez că istoriografii au fost în număr de cel mult treizeci si nouă. Fiindcă eu aş fi preferat mai degrabă să crăp decât să contribui, oricât de puţin, la această întreprindere, de edificare, populară.

Dacă îi excludem, de asemenea, pe micii peruvieni sau alţi seleniţi care aterizaseră printre noi şi care nu pricepeau o iotă în franceză, ajungem la treizeci şi patru.

Din care trebuie să-i scădem pe eternii adepţi muţi pe care-i îndrăgesc toate sistemele, şi a căror tăcere îndobitocită ţinea loc de participare. Mai rămân atunci douăzeci de istoriografi.

Din aceştia, Elena, care nu vorbea niciodată, pentru a-şi respecta imaginea de sfinx. Nouăsprezece.

Din care nouă fetiţe îndrăgostite de Fabrice şi care nu deschideau gura decât pentru a aproba zgomotos sugestiile idolului lor cu plete. Ceea ce reduce efectivul la zece.

Din care patru băieţi care îl aveau pe Fabrice drept model, şi a căror acţiune se mărginea la a rămâne cu gura căscată de extaz atunci când vorbea el. Şase.

Din care un român care, foarte oficial, repeta cât îl ţinea gura ce mult îi plăcea toată treaba şi cât ar dori să participe şi el. Lucru care a constituit singura lui participare. Cinci.

Din care doi rivali ai lui Fabrice, care se străduiau timid să-i contrazică ideile, şi ale căror intervenţii, oricât de scurte, erau imediat acoperite de huiduieli. Trei.

Din care un caz straniu, care nu se exprima niciodată decât în play-back. Doi.

Din care un băiat care se plângea, poate sincer, că nu avea nici un atom de imaginaţie.

Si iată cum rivalul meu a scris de unul singur lucrarea noastră colectivă.

(Aşa cum, de altminteri, este cazul majorităţii lucrărilor colective.)

Şi iată cum cei despre care se preconiza că vor învăţa să citească ori să scrie, graţie acestei stimulări, nu au învăţat nimic.

Maşinaţiunea a durat trei luni.

Procesul fiind în curs, profesorul observă câteva vicii de funcţionare a acestei întreprinderi din ce în ce mai puţin colective.

El nu avea totuşi să-şi regrete ideea, căci în cele trei luni noi nu am ucis pe nimeni, ceea ce însemna deja un mare succes.

Într-o zi, el avu, cu toate acestea, un acces de furie constatând cum caravan-seraiul celor muţi se hipertrofia văzând cu ochii. Şi ordonă ca toţi cei care nu participau la scriere să se apuce de ilustrarea acelei frumoase poveşti.

Aşadar se alcătui o comisie, cuprinzând vreo douăzeci de copii care ar fi urmat să deseneze fapta admirabilă a eroului.

Din motive obscure, dar care, la urma urmei, se încadrau bine în climatul nutritiv şi plin de voioşie al acelui basm umanitar, profesorul decretă că aveam să

ne executăm capodoperele picturale cu ajutorul unor bastonaşe din cartof crud muiate în tuş.

Sugestie care se dorea fără îndoială avangardistă şi care era mai degrabă caraghioasă, cu atât mai mult cu cât la

Beijing preţul cartofilor îl depăşea cu mult pe cel al pensulelor.

Membrii comisiei au fost împărţiţi în artişti pictori şi în curăţitori-tăietori de cartofi. Am dat asigurări că nu aveam nici un talent şi m-am alăturat curăţitorilor, unde am inaugurat, cu o furie ascunsă, multiple tehnici de sabotare a cartofilor. Orice mi se părea potrivit pentru a rata bastonaşele, tăindu-le prea subţiri sau pieziş, ajungând chiar să mănânc tuberculii cruzi pentru a-i face să dispară, procedeu eroic la nevoie.

Nu am pus niciodată piciorul într-un minister al Culturii, însă, atunci când încerc să-mi fac o idee, văd clasa din Cetatea Ventilatoarelor, cu zece curăţitori de cartofi, zece pictori improvizând pete pe hârtie, nouăsprezece intelectuali fără utilitate perceptibilă şi un pontif scriind de unul singur o mare şi nobilă poveste colectivă.

Dacă China e aproape absentă din aceste pagini, asta nu se datorează faptului că nu mă interesa: nu trebuie să fii adult pentru a contracta acel virus care ar merita, după caz, numele de sinomanie, de sinolalie, de sinopatie, de sinolatrie sau chiar de sinofagie - denumiri putând fi modulate în funcţie de uzul pe care subiecţii îl dau ţării alese. Abia acum începe să se înţeleagă faptul că a te interesa de China înseamnă a te interesa de tine însuţi. Din motive foarte ciudate, care ţin fără îndoială de imensitatea ei, de vechimea ei, de gradul ei inegal de civilizaţie, de orgoliul ei, de rafinamentul ei monstruos, de cruzimea ei legendară, de mizeria ei, de paradoxurile ei mai

insondabile decât în alte părţi, de tăcerea ei, de frumuseţea ei mitică, de libertatea de interpretare pe care o permite misterul ei, de completudinea ei, de reputaţia ei de inteligenţă, de hegemonia ei surdă, de permanenţa ei, de pasiunea pe care o stârneşte, în sfârşit şi mai cu seamă de necunoaşterea ei - din aceste motive prea puţin avuabile deci, tendinţa intimă a individului este să se identifice cu China, ba mai rău, să vadă în China emanaţia geografică a propriului eu.

Şi, urmând pilda caselor de toleranţă, unde burghezul merge să-şi pună în practică fantasmele cele mai ascunse, China devine teritoriul unde e voie să te dedai instinctelor celor mai josnice, adică să vorbeşti despre tine însuţi. Căci, printr-un travesti destul de comod, a vorbi despre China înseamnă aproape întotdeauna a vorbi despre sine (excepţiile se numără pe degetele unei mâini). De unde pretenţia despre care vorbeam mai devreme şi care, sub pretextul unor denigrări sau al unor mortificări de tot felul, nu este niciodată îndepărtată de persoana întâi singular.

Copiii sunt chiar mai egocentrici decât adulţii. Iată de ce China m-a fascinat de îndată ce-am pus piciorul acolo, la vârsta de cinci ani. Fiindcă această fantasmă, aflată la îndemâna minţilor celor mai simple, nu este gratuită: este exact că noi suntem cu toţii chinezi. În diferite grade, desigur. Fiecare are în sine partea lui de Chină, aşa cum fiecare are partea lui de narcisism în privire. Orice civilizaţie este o interpretare a universului chinez. Printre reţelele de pleonasme, înţelept ar fi să stabilim marea axă preistorie-China-civilizaţie, deoarece e cu neputinţă să rostim unul dintre aceste trei cuvinte fără a le include pe celelalte două.

Şi, totuşi, China aproape că lipseşte din aceste pagini. S-ar putea invoca mai multe argumente

admirabile: că ea este cu atât mai prezentă, cu cât e mai puţin amintită; că este vorba de o naraţiune despre copilărie şi că, într-un anume fel, toate copilăriile se desfăşoară în China; că Imperiul de Mijloc e o regiune prea intimă a umanului pentru ca eu să îndrăznesc a o descrie mai pe larg; că, în faţa acestei duble călătorii - copilăria şi China -, cuvintele sunt deosebit de plăpânde. Motivele acestea de omitere nu ar fi mincinoase şi ar găsi susţinători.

Eu, însă, le refuz pe toate în numele argumentului celui mai regretabil: şi anume că povestea se petrece în China, dar cu greu. Mi-ar plăcea de o sută de ori mai mult să spun că această naraţiune nu se petrece în China – şi s-ar putea enumera nişte motive puternice. Ar fi reconfortant să ne imaginăm că ţara aceasta nu mai este China, că aceasta din urmă s-a exportat şi că la capătul Eurasiei nu mai există decât o enormă naţiune fără suflet, fără nume si deci fără o suferinţă reală. Dar vai, eu n-aş putea să-mi fac iluzii în această privinţă. Şi în ciuda oricărei speranţe, ţara aceea sordidă era realmente China.

Ceea ce pun eu în discuţie este prezenţa străinilor acolo. Ar trebui să ne înţelegem în privinţa a ceea ce înseamnă „a fi prezent". Desigur, noi locuiam în Beijing; dar se poate oare vorbi de prezenţă în China atunci când eşti izolat de chinezi cu atâta grijă? Atunci când accesul la imensa majoritate a teritoriului e interzis? Atunci când contactele cu populaţia sunt imposibile?

În trei ani, nu am avut o adevărată comunicare umană decât cu un singur chinez: era vorba de interpretul ambasadei, un om delicat care purta numele neaşteptat de Chang. Vorbea o franceză delicioasă şi rafinată, cu aproximaţii fonetice fermecătoare: de pildă, în loc să spună „dans le passé[1]",

[1]În trecut (n. tr.).

el zicea „dans l'eau très froide[1]", căci aşa percepuse el cuvântul „autrefois[2]". Ne-a trebuit un oarecare timp pentru a înţelege de ce domnul Chang îşi începea atât de des frazele cu „dans l'eau très froide". Informaţiile sale privind această apă rece erau, de altfel, pasionante şi simţeai cum îl cuprindea nostalgia. Dar tot vorbind despre apa foarte rece, domnul Chang a fost luat în colimator: de la o zi la alta, a dispărut sau mai degrabă s-a evaporat fără a lăsa nici cea mai mică urmă – ca şi cum n-ar fi existat niciodată.

Se pot face orice supoziţii în privinţa a ceea ce i s-a întâmplat.

El a fost înlocuit aproape imediat de o chinezoaică ursuză care purta numele neaşteptat de Chang. Dar dacă domnul Chang era un domn, ea nu tolera să fie altceva decât o tovarăşă; adresările cu „doamnă Chang" sau „domnişoară Chang" erau pe dată corectate ca nişte grosolane greşeli de gramatică, într-o zi, mama mea a întrebat-o: „Tovarăşă Chang, cum se adresau înainte chinezii între ei? Exista cumva un echivalent pentru «domnule» sau «doamnă»?"

— Chinezii sunt numiţi tovarăşi, răspunse interpreta, implacabilă.

— Da, bineînţeles, insistă naiva de maică-mea. Dar înainte, ştiţi... înainte?

— Nu există „înainte", încheie discuţia tovarăşa Chang, mai peremptorie ca niciodată.

Înţelesesem.

China nu avea pur şi simplu trecut.

Nu s-a mai vorbit niciodată despre apa foarte rece.

Pe stradă, chinezii se depărtau în mare grabă de noi ca şi cum am fi fost purtători ai unei maladii contagioase. Cât despre servitorii pe care autorităţile

[1]În apa foarte rece (n. tr.).

[2]Altădată (n. tr.).

îi repartizau străinilor, ei întreţineau cu noi raporturi neînchipuit de sumare - ceea ce lăsa loc supoziţiei că măcar nu erau spioni.

Bucătarul nostru, care purta numele neaşteptat de Chang, se arătă uimitor de uman faţă de noi, fără îndoială pentru că avea acces la universul hranei, din care China înfometată făcuse valoarea supremă. Chang era obsedat de ideea de a-i îndopa pe cei trei copii occidentali care îi fuseseră încredinţaţi. El asista la toate mesele pe care le luam în absenţa părinţilor, adică la aproape toate mesele noastre, şi ne privea cum mâncam având o expresie extrem de gravă pe chipul auster, ca şi cum problemele cele mai importante ale universului se jucau în farfuriile noastre. Nu spunea niciodată nimic, cu excepţia acestor două cuvinte: „mult mâncat", formulă sacră de care se folosea cu raritatea şi sobrietatea incantaţiilor ezoterice. După cum aveam sau nu poftă de mâncare, pe trăsăturile chipului său se putea citi satisfacţia datoriei împlinite sau, dimpotrivă, o anxietate dureroasă. Bucătarul Chang ne iubea. Şi dacă ne obliga să mâncăm, o făcea fiindcă autorităţile nu-i permiteau să-şi exprime în alt chip tandreţea faţă de noi: hrana era singurul limbaj autorizat între străini şi chinezi.

În afară de aceasta, mai existau pieţele unde, călare, mergeam să cumpăr caramele, peşti roşii saşii, tuş sau alte minunăţii, dar unde comunicarea se limita la schimburi pe bani.

Garantez că asta a fost tot.

În aceste condiţii, nu pot decât să trag următoarea concluzie: această poveste s-a petrecut în China atâta cât i s-a permis -adică foarte puţin.

E o poveste de ghetou. Prin urmare, e povestea unui dublu exil: exil în raport cu ţara noastră de baştină (pentru mine Japonia, căci eram convinsă că eram japoneză), şi exil în raport cu China care ne

înconjura, dar de care eram izolaţi, în virtutea calităţii noastre de oaspeţi profund indezirabili.

Să nu ne lăsăm înşelaţi, la urma urmei: China ocupă în aceste pagini acelaşi loc pe care îl ocupă ciuma neagră în *Decameronul* lui Boccaccio; dacă aproape că nu este amintită, e din cauză că ea *bântuie* pretutindeni.

Elena mi-a rămas mereu inaccesibilă. Iar de la apariţia lui Fabrice, ea se depărta tot mai mult.

Nu mai ştiam ce să fac pentru a-i atrage atenţia. Am fost ispitită să-i vorbesc despre ventilatoare, dar am intuit că ar fi reacţionat la fel ca atunci când îi vorbisem despre cal: ar fi ridicat din umeri şi nu m-ar mai fi băgat în seamă.

Binecuvântam soarta care hotărâse ca Fabrice să locuiască la Wai Jiao Ta Lu. Şi o binecuvântam pe mama iubitei mele care le interzicea copiilor săi să pună piciorul afară din Sanlitun.

Efectiv, deplasarea de la un ghetou la celălalt nu punea nici o problemă. Cu bicicleta, îţi lua un sfert de oră. Eu făceam deseori naveta pentru că la Wai Jiao Ta Lu exista un magazin cu caramele chinezeşti infecte, sută la sută bacterii, care mi se păreau delicatesele cele mai celeste din lumea sublunară.

Am observat că în trei luni de flirt, Fabrice nu venise niciodată la Sanlitun.

Constatarea aceasta mi-a inspirat o idee pe care o speram plină de cruzime. La întoarcerea de la şcoală, am întrebat-o pe mica italiancă pe un ton neutru:

— Fabrice e îndrăgostit de tine?

— Da, a răspuns ea cu indiferenţă, ca şi cum asta se înţelegea de la sine.

— Dar tu îl iubeşti?

— Sunt logodnica lui.

— Logodnica lui! Dar atunci înseamnă că te vezi cu el foarte des.

— În fiecare zi, la şcoală.

— A, nu, nu în fiecare zi. Nu şi sâmbetele şi duminicile.

Tăcere distantă.

— Şi nici serile nu te vezi cu el. Totuşi, logodnicii trebuie să se vadă mai ales seara. Ca să meargă la cinema.

— Nu există cinema la Sanlitun.

— Există un cinematograf la Alliance française, lângă Wai Jiao Ta Lu.

— Dar mama nu-mi dă voie să ies de aici.

— Şi de ce nu vine Fabrice să te vadă la Sanlitun?

Tăcere.

— Cu bicicleta se face un sfert de oră. Eu merg zilnic acolo.

— Mama zice că e periculos să ies.

— Ei şi? Lui Fabrice îi e frică? Eu ies în fiecare zi.

— Părinţii lui nu-l lasă.

— Şi el îi ascultă? Tăcere.

— Am să-i cer să vină să ne vedem mâine la Sanlitun. Ai să vezi că vine. Face tot ce-i cer.

— A, nu! Dacă te iubeşte, trebuie să se gândească şi singur. Dacă nu, n-are nici o valoare.

— Mă iubeşte.

— Atunci de ce nu vine? Tăcere.

— Poate că Fabrice are o altă logodnică la Wai Jiao Ta Lu, am lansat eu în chip de ipoteză.

Elena râse dispreţuitor.

— Celelalte fete sunt mult mai puţin frumoase ca mine.

— Habar nu ai. Ele nu merg toate la Şcoala franceză. Englezoaicele, de pildă.

— Englezoaicele! râse mica italiancă, ca şi cum acest simplu enunţ îndepărta orice bănuială.

— Ei bine, ce-i cu englezoaicele? Există Lady Godiva.

Elena mă privi cu ochi întrebători. Şi i-am explicat că englezoaicele aveau obiceiul să se plimbe călare goale-goluţe, înveşmântate doar în părul lor lung.

— Dar nu există cai în ghetouri, zise ea cu răceală.

— Dacă tu crezi cumva că asta le deranjează pe englezoaice.

Iubita mea o luă din loc cu un pas grăbit. Era prima oară că o vedeam mergând repede.

Chipul ei nu trădase nici o suferinţă, însă eram sigură că o atinsesem măcar în orgoliu, dacă nu şi în inimă, a cărei existenţă nu mi-a fost niciodată atestată.

Am simţit că obţinusem un triumf strălucit.

Nu am aflat nimic despre o eventuală bigamie a rivalului meu.

Tot ce am aflat este că Elena a rupt logodna chiar a doua zi.

Ea făcu acest lucru cu o indiferenţă exemplară. Am fost foarte mândră de absenţa la ea a oricărui sentiment.

Prestigiul seducătorului cu plete primi o lovitură pe cinste.

Jubilam.

Pentru a doua oară am fost recunoscătoare comunismului chinez.

În preajma iernii, războiul se înteţea.

Într-adevăr, atunci când gheaţa punea stăpânire pe ghetou, ştiam că aveam să fim mobilizaţi cu toţii, *volens nolens*, ca să spargem cu lovituri de târnăcop oceanele de polei care imobilizau vehiculele.

Trebuia aşadar să ne expectorăm dinainte nivelul de agresivitate.

Nu ne refuzam nimic.

Eram nemaipomenit de mândri de noul nostru detaşament pe care îl numeam „cohorta vomitatorilor".

Descoperisem că unii dintre noi posedau un har deosebit: ursitoarele care se aplecaseră peste leagănele lor îi dăruiseră cu capacitatea de a voma aproape la dorinţă.

Era de-ajuns ca stomacul lor să fie încărcat pentru ca el să fie în stare să se descarce.

Aceşti oameni atrăgeau admiraţia.

Cei mai mulţi dintre ei recurgeau la metoda clasică a degetului vârât în gâtlej. Unii însă erau mult mai impresionanţi: ei se executau prin simpla putere a voinţei. Datorită unei extraordinare pătrunderi spirituale, ei aveau acces la centrele emetice din creier: se concentrau niţel şi treaba era făcută.

Întreţinerea cohortei de vomitători o evoca pe aceea a unor avioane: trebuia ca ele să poată fi alimentate în zbor. Noi înţeleseserăm foarte bine că a voma pe stomacul gol nu era ceva raţional.

Cei mai nefolositori dintre noi au fost însărcinaţi deci cu procurarea carburantului emetic: ei trebuiau să şterpelească de la bucătarii chinezi alimente uşor de mâncat. Adulţii aveau să constate importante dispariţii de pişcoturi, de stafide, de Vache qui rit, de lapte condensat îndulcit, de ciocolată şi mai ales de ulei şi de cafea solubilă - căci noi descoperiserăm piatra filozofală a vomatului: un amestec de ulei de salată cu cafea solubilă. Acesta ieşea cel mai uşor.

(Detaliu emoţionant: nici unul dintre articolele menţionate nu era de găsit pe piaţa din Beijing. O dată la trei luni, părinţii noştri trebuiau să meargă la Hong Kong pentru aprovizionare. Aceste drumuri îi costau scump. Noi vomitam deci pe bani mulţi.)

Criteriul era greutatea: produsele trebuiau să fie uşoare la transportat, ceea ce elimina din start toate alimentele în borcane de sticlă. Cei care vehiculau atâtea alimente erau numiţi „rezervoare". Un vomitător trebuia să fie tot timpul escortat de cel puţin un rezervor. Din aceste relaţii complementare se puteau naşte prietenii frumoase.

Pentru germani, nu exista tortură mai îngrozitoare. Cufundarea în arma secretă îi făcea adesea să plângă, însă cu demnitate. Vomitatul le terfelea onoarea: ei urlau de groază de îndată ce substanţa îi atingea, ca şi când ar fi fost vorba de acid sulfuric, într-o zi, unul dintre ei a fost atât de scârbit de această aspersie, încât a vomat el însuşi, spre marea noastră bucurie.

Desigur, sănătatea vomitatorilor se şubrezea foarte rapid. Dar acest sacerdoţiu le aducea atâtea laude din partea noastră, încât acceptau cu seninătate prejudicierea fizică.

În ochii mei, prestigiul lor era fără egal. Visam să fac parte din cohortă. Vai, însă, nu aveam nici una dintre calităţile cerute pentru a fi înrolată. Zadarnic înghiţeam oribila piatră filozofală, nu reuşeam să obţin rezultatul scontat.

Or, eu aveam absolută nevoie de o reuşită răsunătoare. În lipsa acesteia, Elena nici nu voia să ştie de mine.

Mă pregăteam pentru aşa ceva în mare taină.

Între timp, la şcoală, iubita mea îşi reluase singurătatea ambulatorie.

Dar eu ştiam de-acum că nu era inaccesibilă. În consecinţă, mă ţineam scai de ea în fiecare recreaţie, fără să-mi dau seama de prostia unei astfel de metode.

Mergeam alături de ea vorbindu-i. Ea abia de părea să mă audă. Aproape că-mi era totuna:

frumuseţea ei nemaiîntâlnită mă făcea să nu mai judec.

Fiindcă Elena era într-adevăr superbă. Graţia ei italiană, rafinată de civilizaţie, de eleganţă şi de spirit, se îmbina cu sângele amerindian al mamei ei, cu întreg lirismul sălbatic al sacrificiilor omeneşti şi cu alte minunate barbarii pe care naivitatea mea pitorească le leagă şi astăzi de acesta. Privirea frumoasei distila în acelaşi timp curara şi pe Rafael: lucru din care puteai să cazi mort pe loc.

Iar fetiţa o ştia prea bine.

În ziua aceea, în curtea şcolii, nu m-am putut împiedica să-i spun această mare banalitate care, în gura mea, era ceva inedit şi de o sinceritate nemărginită:

— Eşti atât de frumoasă, încât pentru tine aş face orice.

— Mi s-a mai spus asta, observă ea cu indiferenţă.

— Dar în cazul meu e adevărat, am continuat eu, conştientă de *in cauda venenum*-ul subînţeles din răspunsul meu, cu aluzie la recentul caz Fabrice.

Am fost răsplătită cu o scurtă privire şireată ce părea să spună: „Ai impresia că mă răneşti?"

Fiindcă trebuia să fim de acord: în timp ce francezul suferise din cauza rupturii, italianca nu fusese deloc afectată, dovedind astfel că ea nu-şi iubise niciodată logodnicul.

— Aşadar, ai face orice pentru mine? reluă ea pe un ton amuzat.

— Da! am zis eu, sperând ca ea să-mi poruncească ce era mai rău.

— Ei bine, vreau să faci de douăzeci de ori înconjurul curţii alergând, fără să te opreşti.

În clipa când a fost rostită, proba mi s-a părut derizorie. Am pornit imediat. Alergam ca un bolid, nebună de fericire. Entuziasmul meu a început să

scadă începând cu al zecelea tur. S-a diminuat şi mai mult când am constatat că Elena nici nu mă privea, şi pe bună dreptate: un ridicol venise să-i vorbească. Mi-am onorat totuşi contractul, prea loială (prea nătângă) pentru a minţi, apoi am venit în faţa frumoasei şi a terţului.

— Am terminat, am zis.

— Ce? catadicsi ea să întrebe.

— Am făcut douăzeci de tururi ale curţii.

— Ah. Uitasem. Mai fă-le o dată, nu te-am văzut.

Am pornit ca din puşcă. Am văzut că nici acum nu mă privea. Dar nimic nu mă putea opri. Descopeream că eram fericită că alerg: pasiunea mea găsea în viteză o manieră nobilă de a se exprima şi, chiar dacă aşteptările mele erau înşelate, mă simţeam plină de avânt în fervoarea mea.

— Am terminat din nou.

— Bine, a zis ea fără a avea aerul că mă observă. Încă douăzeci de tururi.

Nici ea, nici ridicolul nu păreau măcar să mă observe.

Alergam. Îmi repetam cu un început de extaz că alergam din dragoste. În acelaşi timp, simţeam cum astmul pune stăpânire pe mine. Mai rău: îmi aminteam că-i spusesem Elenei că eram astmatică. Ea nu ştia ce era aia şi îi explicasem; mă ascultase cu interes, de data aceea.

Prin urmare, îmi dăduse acel ordin în deplină cunoştinţă de cauză.

După şaizeci de tururi, mă întorc la iubita mea.

— Ia-o de la capăt.

— Ţi-aduci aminte ce ţi-am spus mai demult? am întrebat cu timiditate.

— Ce anume?

— Astmul.

— Crezi că ţi-aş cere să alergi, dacă nu mi-aş aminti? răspunse ea cu o indiferenţă absolută.

Subjugată, am pornit din nou.

Stare secundă. Alergam. Un glas monologa în capul meu: „Vrei ca eu să mă sabotez pentru tine? E minunat. E ceva demn de tine şi demn de mine. Ai să vezi până unde voi merge".

A sabota era un verb care îşi găsea ecou în mine. Nu aveam nici o noţiune de etimologie, dar în verbul „a sabota[1]", eu auzeam copită, iar copite însemnau picioarele calului meu, însemnau deci picioarele mele veritabile. Elena dorea ca eu să mă sabotez pentru ea: însemna că dorea ca eu să-mi strivesc fiinţa sub acest galop. Iar eu alergam închipuindu-mi că solul era trupul meu şi că eu îl călcam în picioare pentru a da ascultare frumoasei şi că aveam să-l calc în picioare până va intra în agonie. Îmi surâdea această perspectivă magnifică şi îmi acceleram sabotajul trecând în viteza superioară.

Rezistenţa mea mă uimea. Bicicleta intensivă – echitaţia – îmi dăduse un suflu îndrăcit, în pofida astmului. Asta nu mă împiedica să simt cum vine criza. Aerul ajungea din ce în ce mai puţin, durerea devenea inumană.

Mica italiancă nu avea nici măcar o aruncătură de ochi pentru goana mea, dar nimic, nimic pe lumea asta nu m-ar fi putut opri.

Ea se gândise la această încercare pentru că ştia că eram astmatică; nici nu ştia cât de judicioasă era alegerea sa. Astmul? Un detaliu, simplă defecţiune tehnică a trupului meu. Ceea ce conta cu adevărat era faptul că ea îmi cerea să alerg. Iar viteza era virtutea pe care o preţuiam, era blazonul calului meu – viteza pură, al cărei scop nu e acela de a câştiga timp, ci de a se sustrage timpului şi tuturor vâscozităţilor pe care le poartă cu sine durata, de a scăpa din mlaştina

[1]În franceză, *saboter*, derivat de la *sabot* - copită, de unde, în imaginaţia personajului, a sabota – a călca sub copite etc. (n. tr.).

gândurilor lipsite de bucurie, a trupurilor triste, a vieţilor obeze şi a rumegărilor fără suflu.

Tu, Elena, erai frumoasa, lenta – poate pentru că tu singură îţi puteai permite aceasta. Tu, care mergeai mereu la ralanti, parcă pentru a ne lăsa să te admirăm mai îndelung, tu, fără să ştii, de bună seamă, îmi porunciseşi să fiu eu însămi, adică să nu mai fiu nimic altceva decât viteza mea, năucă, bolid beat de propria-i goană.

La al optzeci şi optulea tur, lumina începu să scadă. Chipurile copiilor se întunecară. Ultimul dintre ventilatoarele gigantice încetă să funcţioneze. Plămânii mei explodară de suferinţă.

Sincopă.

Când mi-am recăpătat cunoştinţa, eram în pat, acasă. Mama mă întrebă ce se întâmplase.

— Copiii au spus că nu te mai opreai din alergat.

— Mă antrenam.

— Jură-mi că n-ai să mai faci aşa ceva.

— Nu pot.

— De ce?

Am sfârşit prin a recunoaşte, din slăbiciune. Doream ca măcar o persoană să fie la curent cu eroismul meu. Acceptam să mor din dragoste, dar trebuia să se ştie acest lucru.

Mama se lansă atunci într-o explicare a legilor universului. Spuse că existau pe pământ persoane foarte pline de răutate şi, într-adevăr, foarte seducătoare. Ea mă asigura că, dacă doream să mă fac iubită de una dintre ele, exista o singură soluţie: trebuia ca şi eu să devin foarte rea faţă de aceea.

— Trebuie să te porţi cu ea aşa cum se poartă şi ea cu tine.

— Dar e imposibil. Ea nu mă iubeşte.

— Fii ca ea si te va iubi.

Sentinţa era fără apel. O consideram absurdă: mie îmi plăcea ca Elena să nu se poarte ca mine. Ce sens ar fi avut o iubire concepută ca o oglindă? Am să încerc totuşi tehnica mamei mele, chiar dacă numai cu titlu experimental. Eu plecam de la principiul că o persoană care mă învăţase să-mi leg şireturile la pantofi nu putea să vorbească aiurea.

Împrejurările favorizară această politică nouă.

În cursul unei bătălii, aliaţii îl capturaseră pe şeful armatei germane, un oarecare Werner, pe care nu reuşiserăm niciodată să-l prindem până atunci şi care, în ochii noştri, era întruchiparea Răului.

Exaltam. Avea să vadă el acum. Aveau să i se acorde onorurile marelui joc.

Cu alte cuvinte, avea să treacă prin toate cele.

Generalul fu legat fedeleş şi i se puse un căluş de vată muiată. (Muiată în arma secretă, se-nţelege.)

După două ore de orgie intelectuală ameninţătoare cât cuprinde, Werner fu mai întâi transportat în vârful scării de incendiu şi suspendat în vid timp de un sfert de oră, la capătul unei sfori nu prea solide. După felul cum se agita, se înţelegea că suferea de un vertij înfiorător.

Când îl ridicară pe platformă, era vânăt tot.

Fu coborât apoi pe pământ şi torturat la modul mai clasic. Fu cufundat cu totul în arma secretă timp de un minut, după care fu lăsat pradă talentelor a cinci vomitatori îndopaţi ca lumea.

Era bine, dar agresivitatea noastră rămânea tot flămândă. Nu mai ştiam ce să facem.

Mi-am zis că acum sosise momentul.

— Staţi puţin, am murmurat pe un ton atât de solemn, încât se făcu tăcere.

Copiii mă priviră cu o oarecare bunăvoinţă pentru că eu eram bebeluşul armatei. Dar ceea ce am făcut mă înălţă la rangul de monstru războinic.

M-am apropiat de capul generalului german.

Am anunţat, întocmai ca un muzician care ar preciza „allegro ma non troppo" înaintea unei bucăţi muzicale:

— Din picioare şi fără mâini.

Vocea mea fusese la fel de sobră ca aceea a Elenei.

Şi am procedat după cum promisesem, exact între cei doi ochi ai lui Werner, care se holbară de umilinţă.

Un murmur îngheţat străbătu adunarea. Nu se mai văzuse aşa ceva.

M-am depărtat cu paşi lenţi. Pe chipul meu nu se citea nimic. Deliram de orgoliu.

Mă simţeam lovită de glorie precum alţii de trăsnet. Cele mai mărunte gesturi ale mele mi se păreau auguste. Aveam impresia că trăiesc un marş triumfal. Măsuram cerul Beijingului cu trufie. Calul meu avea să fie mulţumit de mine.

Era noapte. Au lăsat-o moartă cu neamţul. Aliaţii îl uitaseră din cauza gestului meu minunat.

A doua zi dimineaţa, părinţii săi îl găsiră. Hainele şi părul lui muiate în arma secretă îngheţaseră, ca şi valurile de vomă.

Copilul contractă o bronşită zdravănă.

Şi asta nu fu nimic în comparaţie cu daunele morale pe care le suferise. A existat chiar un element din povestirea lui care i-a făcut pe ai săi să creadă că îşi pierduse minţile.

La Sanlitun, tensiunea Est-Vest era la culme.

Mândria mea nu mai cunoştea margini.

La Şcoala franceză, faima mea se răspândi asemenea unei dâre de praf de puşcă.

Nu trecuse decât o săptămână de când căzusem în sincopă. Iar în prezent, lumea descoperea talentele mele de monstru. Nu mai exista îndoială, eram cineva.

Iubita mea a aflat si ea.

Conform instrucţiunilor, mă prefăceam că nu-mi mai păsa de existenţa ei.

Într-o zi, în curte, ea se apropie de mine – miracol fără precedent.

Mă întrebă cu o vagă perplexitate:

— E adevărat ce se spune?

— Ce anume se spune? am făcut eu, fără ca măcar s-o privesc.

— Că o faci stând în picioare, fără mâini, şi că poţi să ocheşti?

— E adevărat, am răspuns eu cu dispreţ, ca şi cum era vorba de un lucru foarte obişnuit.

Şi am continuat să merg cu paşi lenţi, fără a mai adăuga un cuvânt.

Simularea acelei indiferenţe a constituit o grea încercare pentru mine, dar procedeul se dovedea a fi atât de eficace, încât îmi dădea curaj să continuu.

Se aşternu zăpada.

Era a treia mea iarnă în ţara Ventilatoarelor. Ca de obicei, nasul meu se transforma în Dama cu camelii, scuipând sânge cu mare risipă.

Zăpada era singurul lucru care putea să ascundă urâţenia Beijingului. Şi ea reuşea s-o facă în cursul primelor zece ore de viaţă. Betonul chinezesc, cel mai înfiorător beton din lume, dispărea sub albul uluitor care contopea totul. El contopea şi cerul cu pământul: graţie albului desăvârşit, era cu putinţă să-ţi imaginezi că imense parcele de neant năpădiseră bucăţi din oraş – iar la Beijing, neantul, departe de a fi ce poate fi mai rău, avea un rol izbăvitor.

Prin această suprapunere efemeră de gol şi de plin, Sanlitun dobândea aparenţe de stampă.

Aproape că te-ai fi putut crede în China.

După zece ore, contaminarea se inversa.

Culoarea betonului ieşea la iveală pe zăpadă, urâţenia ieşea la iveală peste frumuseţe.

Şi totul reintra în normal.

Noile zăpezi nu puteau schimba nimic. E izbitor să constataţi cum urâţenia e mereu cea mai tare: aşadar, abia aterizaţi pe solul Beijingului, fulgii noi deveneau imediat hidoşi.

Nu-mi plac metaforele. De aceea n-am să spun că zăpada citadină e o metaforă a vieţii. Nu am să spun acest lucru deoarece nu e nevoie: toată lumea a înţeles-o.

Într-o zi, voi scrie o carte groasă care se va numi *Zăpada de la oraş*. Va fi cartea cea mai tristă din istoria cărţilor. Dar nu, n-am s-o scriu. La ce bun să relatezi nişte orori pe care toată lumea le cunoaşte?

Atunci, mai bine să spun ce am pe suflet o dată pentru totdeauna: faptul că un lucru atât de încântător, atât de pufos, atât de plăcut, atât de învârtejit, atât de uşor ca zăpada se poate transforma atât de repede în contrariul său – un talmeş-balmeş cenuşiu, lipicios, îngheţat, greu, zgrunţuros – este o porcărie de pe urma căreia nu-mi mai revin.

La Beijing, detestam iarna. Spargerea cu târnăcopul şi cu ranga a stratului gros de zăpadă îngheţată care bloca ghetoul îmi displăcea în mod funciar.

Şi ceilalţi copii scoşi la muncă gândeau ca şi mine.

Războiul era suspendat până la dezgheţ – ceea ce poate să pară paradoxal.

Ca să ne despăgubească pentru acele munci de săpători, adulţii ne duceau să patinăm duminica pe lacul Palatului de Vară: acele expediţii mi se păreau prea frumoase pentru a fi adevărate. Imensa apă îngheţată care reflecta lumina boreală şi care urla de zgomotele teribile de sub patine îmi provoca un

asemenea extaz, încât aveam dureri de cap. Nu aveam imunitate care să mă apere în faţa frumuseţii.

În celelalte zile, imediat ce veneam de la şcoală, la târnăcop şi lopată.

Toţi copiii erau prinşi în această activitate.

Cu două excepţii, şi nu dintre cele mai neînsemnate: foarte preţioşii Claudio şi Elena.

Mama lor decretase că micuţii ei erau prea firavi pentru o muncă atât de aspră.

În cazul frumoasei, nimeni nu a protestat.

Dar scutirea fratelui mai mare i-a sporit şi mai mult impopularitatea.

Înfăşurată într-un palton vechi şi cu o căciulă chinezească din piele de capră, mă străduiam şi eu să sparg gheaţa. Cum Sanlitun semăna până la confuzie cu un penitenciar, aveam impresia că sunt condamnată la muncă forţată.

Mai târziu, atunci când aveam să fiu laureată a Premiului Nobel pentru medicină sau martiră, aveam să povestesc cum, ca urmare a unor fapte de arme, ispăşisem o condamnare la ocna din Beijing.

Nu-mi mai lipsea decât ghiuleaua de picior.

Apariţie: o făptură delicată purtând o pelerină albă veni în faţa mea. Părul ei negru, foarte lung şi lăsat liber, ieşea de sub o mică beretă din fetru alb.

Era atât de frumoasă, încât am crezut că leşin, ceea ce ar fi fost o soluţie avantajoasă.

Dar consemnul nu se schimbase. M-am prefăcut că n-o văd şi am tras o lovitură zdravănă de târnăcop în zăpada îngheţată.

— Mă plictisesc. Vino să te joci cu mine. Avea într-adevăr un glăscior de hermină.

— Nu vezi că am de lucru? am răspuns eu cât se poate de nepoliticos.

— Sunt destui alţi copii care să lucreze, zise ea arătând mulţimea de puştani care râcâiau gheaţa în jurul meu.

— Eu nu sunt o mironosiţă. Mie mi-ar fi ruşine să stau degeaba.

Mi-era mai degrabă ruşine să spun un asemenea lucru, dar aşa era consemnul. Tăcere. Mi-am reluat munca mea grea. Elena realiză atunci o lovitură de teatru.

— Dă-mi târnăcopul, spuse ea. Năucită, am privit-o fără să spun nimic. Îmi luă târnăcopul, îl ridică în aer cu preţul unui efort patetic şi îl propti în pământ. Apoi se prefăcu că vrea s-o ia de la capăt.

Aveam impresia că nu mai văzusem niciodată un asemenea sacrilegiu insuportabil.

I-am smuls unealta şi i-am poruncit pe un ton foarte aspru:

— Nu! Tu nu!

— De ce? întrebă hermina cu o expresie angelică.

Nu am răspuns nimic şi mi-am reluat lucrul, cu ochii în pământ.

Iubita mea se depărtă cu paşi lenţi, foarte conştientă că marcase un punct.

Şcoala făcea ca războiul să fie si mai catartic.

Războiul servea la distrugerea inamicului şi nu la propria noastră distrugere.

Şcoala servea la reglarea conturilor cu aliaţii.

Aşadar, războiul servea la golirea agresivităţii secretate de viaţă.

Iar şcoala servea la epurarea agresivităţii secretate de război.

Prin mijlocirea căruia eram foarte fericiţi.

Însă afacerea Werner a produs agitaţie printre adulţi.

Părinţii din Germania de Est au adus la cunoştinţa părinţilor Aliaţilor că, de data aceasta, copiii lor merseseră prea departe.

Întrucât nu puteau să pretindă pedepsirea vinovaţilor, ei cereau cu fermitate încheierea unui

armistiţiu. Neîncheierea acestuia ar fi atras „represalii diplomatice".

Părinţii noştri le-au dat imediat dreptate. Ne-a fost ruşine pentru ei.

O delegaţie adultă veni să-i admonesteze pe generalii noştri. Ea declară că războiul rece nu era compatibil cu războiul nostru fierbinte. Trebuia să încetăm.

Nu mai era loc de discuţii. Părinţii erau cei care posedau alimentele, paturile şi automobilele. Nici vorbă să nu le dăm ascultare.

Generalii noştri avură, cu toate acestea, îndrăzneala să susţină că noi aveam nevoie de inamici.

— Pentru ce?

— Păi pentru război!

Nu ne venea să credem că cineva putea să pună o întrebare atât de tautologică.

— Chiar aveţi nevoie de război? întrebară adulţii cu un aer de oameni depăşiţi.

Am înţeles în ce hal erau de degeneraţi şi nici n-am mai răspuns.

În orice caz, cât timp avea să dureze gerul, ostilităţile aveau să fie suspendate.

Părinţii crezură că semnaserăm armistiţiul. De fapt, noi aşteptam dezgheţul.

Iarna a fost o grea încercare.

O grea încercare pentru chinezii care mureau de frig - lucru care, trebuie să recunoaştem, nu-i preocupa pe copiii din Sanlitun.

O grea încercare pentru agresivitatea noastră ţinută-n frâu până în primăvară: războiul ne apărea asemenea unui Graal. Dar stratul de zăpadă îngheţată care trebuia îndepărtat creştea în fiecare noapte şi aveam impresia că ne depărtam de luna martie. S-ar fi putut crede că lucrul cu târnăcopul ne potolea setea de violenţă: dimpotrivă. Mai mult turna gaz peste foc.

Unele blocuri de gheaţă erau atât de dure încât, pentru a căpăta mai multă forţă, ne imaginam că ne abăteam uneltele asupra cărnii germane.

Grea încercare şi pentru mine, în sfârşit, pe toate fronturile iubirii mele. Respectam consemnul ad litteram şi eram faţă de Elena la fel de rece ca acea iarnă la Beijing.

Or, cu cât mă ţineam mai strict de consemn, cu atât mica italiancă mă învăluia mai mult cu privirea ei tandră. Da, tandră. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că putea să aibă într-o zi acea expresie. Şi asta pentru mine!

Nu aveam de unde să ştiu că ea şi cu mine făceam parte din două specii diferite. Elena făcea parte dintre aceia care iubesc mai mult atunci când sunt trataţi cu răceală. Eu, dimpotrivă: cu cât mă simţeam mai iubită, cu atât iubeam mai mult.

Desigur, eu nu aşteptasem ca frumoasa să mă privească cu tandreţe pentru a mă îndrăgosti de ea. Dar noile ei dispoziţii sufleteşti la adresa mea îmi înzeceau pasiunea.

Şi ajungeam să delirez din iubire. Noaptea, în patul meu, revedeam ochii blânzi care mă mângâiaseră şi atingeam o stare hibridă, jumătate tremur, jumătate leşin.

Mă întrebam ce mai aşteptam ca să cedez. Nu mă mai îndoiam de iubirea ei. Nu-mi rămânea decât să-i răspund.

Nu îndrăzneam. Simţeam că pasiunea mea căpătase proporţii formidabile. Declararea ei m-ar fi dus foarte departe: era nevoie de ceva mai mult decât limbajul, era nevoie de acel dincolo în faţa căruia eu mă simţeam dezarmată, fiindcă nu înţelegeam -fiindcă întrezăream fără să înţeleg.

Si nu renunţam la consemnul care era din ce în ce mai chinuitor, dar al cărui mod de utilizare nu presupunea misterul.

Iar ocheadele Elenei deveneau din ce în ce mai insistente, din ce în ce mai sfâşietoare, căci cu cât un chip e mai puţin perceput pentru dulceaţă, cu atât dulceaţa lui va fi mai tulburătoare - iar dulceaţa ochilor ei străpungători şi dulceaţa buzelor ei afurisite mă îmbolnăveau.

Dintr-odată, simţeam nevoia de a mă blinda şi mai mult, şi deveneam glacială şi tăioasă ca grindina - iar privirea frumoasei se catifela de tandreţe drăgăstoasă. Era ceva insuportabil.

Culme a cruzimii, zăpada.

Zăpada, oricât ar fi fost ea de urâtă şi de cenuşie precum Cetatea Ventilatoarelor, era totuşi zăpadă.

Zăpada, în care orbecăielile mele analfabete văzuseră imaginea iubirii prin excelenţă, ceea ce cu siguranţă nu era ceva gratuit.

Zăpada, nu cu totul lipsită de inocenţă sub beatitudinea ei candidă.

Zăpada, în care citeam întrebări din cauza cărora mă lua cu călduri şi apoi cu frig.

Zăpada, murdară şi întărită, pe care în cele din urmă o mâncam în speranţa de a găsi în ea un răspuns, în zadar.

Zăpada, apă explodată, nisip de ger, sare nu din pământ, ci din cer, sare nesărată, cu gust de cremene, cu textura de nestemată pisată, cu parfum de frig, pigment al albului, singura culoare ce cade din nori.

Zăpada care atenuează totul - zgomotele, căderile, timpul - pentru a scoate mai bine în evidenţă lucrurile eterne şi imuabile ca sângele, lumina, iluziile.

Zăpada, prima hârtie a Istoriei, pe care s-au scris atâtea urme de paşi, atâtea urmăriri nemiloase, zăpada care a fost deci primul gen literar, imensă carte întinsă pe pământ, în care nu era vorba decât despre poteci de vânătoare sau despre peregrinările

duşmanului, un soi de epopee geografică ce dădea celui mai mărunt semn valoarea unei enigme – piciorul acela era al fratelui ori al ucigaşului fratelui?

Din acel cărţoi kilometric şi neterminat, care s-ar putea intitula *Cea mai vastă carte a lumii*, nu ne-a rămas nici un fragment – este opusul bibliotecii din Alexandria: toate textele s-au topit. Dar trebuie să ne fi rămas din ea o frântură îndepărtată ce reapare odată cu fiecare nouă zăpadă, ca un fel de angoasă a paginii albe, care ne dă o dorinţă teribilă de a călca în picioare spaţiile încă virgine, precum şi un instinct de exeget de îndată ce întâlnim urma lăsată de un altul.

În fond, zăpada e cea care a inventat misterul. Prin însuşi acest fapt, ea este cea care a inventat poezia, stampa, semnul de întrebare - precum şi acest mare joc de căutare a urmei numit iubire.

Zăpada, fals linţoliu, mare ideogramă vidă în care eu desluşeam infinitul senzaţiilor pe care doream să le ofer iubitei mele.

Nu eram preocupată să aflu dacă dorinţa mea necunoscută era pură sau impură.

Simţeam doar că această zăpadă o făcea pe Elena şi mai irezistibilă, misterul şi mai plin de fior, iar consemnul şi mai insuportabil.

Primăvara nu a fost niciodată aşteptată cu atâta înfrigurare.

Trebuie să fii circumspect cu florile.

Mai ales la Beijing.

Dar comunismul era pentru mine o chestiune de ventilatoare, iar episodul celor O Sută de Flori îmi era la fel de necunoscut ca şi Ho Şi Min sau Wittgenstein.

Oricum, când e vorba de flori, avertismentele nu servesc la nimic: cazi mereu în cursă.

Ce este o floare? Un sex uriaş care s-a pus la patru ace.

Adevărul acesta e cunoscut de multă vreme; ceea ce nu ne împiedică pe noi, marii nătăfleţi, să ne sclifosim vorbind despre delicateţea florilor. S-a ajuns chiar să se spună despre suspinătorii netoţi că sunt floare albastră: este la fel de necuviincios şi de nepotrivit ca şi a-i declara „sex albastru".

La Sanlitun erau foarte puţine flori şi ele erau nasoale.

Dar erau totuşi flori.

Florile de seră sunt frumoase ca nişte manechine, dar nu au nici un miros. Florile din ghetou păreau îmbrăcate aiurea: unele erau la fel de dezagreabile ca nişte ţărănci care ar merge în capitală, altele erau la fel de inelegante ca nişte orăşence la ţară. Toate păreau a fi pe-alături de problemă.

Totuşi, dacă îţi vârai nasul în corola lor, dacă închideai ochii şi îţi astupai urechile, îţi venea să plângi - ce putea oare să fie acolo, în adâncul florilor celor mai oarecare, cu parfum plăcut la modul banal, ce oare putea fi în ele atât de sfâşietor, de unde oare acea nostalgie a unor amintiri ce nu-ţi aparţin, a unor grădini pe care nu le-ai cunoscut niciodată, a unor frumuseţi imperiale despre care nu ai auzit niciodată vorbindu-se? Ca urmare a cărui fapt Revoluţia culturală nu a interzis florilor să miroasă a floare?

La umbra ghetoului în floare, războiul putu în sfârşit să reînceapă.

A fost pornirea zăporului, în toate sensurile termenului.

În 1972, adulţii acaparaseră războiul nostru. Lucru care ne-a lăsat cu totul indiferenţi.

În primăvara lui 1975, ei l-au sabotat. Lucru care ne-a indignat.

Abia se topise gheaţa, abia se terminase cu munca noastră forţată, abia reluaserăm lupta, cu

extaz şi cu frenezie, că părinţii ofuscaţi si veniră să ne strice cheful:

— Dar armistiţiul?

— Noi nu am semnat nimic.

— Aveţi deci nevoie de semnături? Foarte bine. Ne ocupăm noi de asta.

A fost un coşmar cum nu se poate mai grotesc.

Adulţii dactilografiară un tratat de pace confuz cât cuprinde.

Îi convocară pe generalii din taberele adverse la o „masă de negocieri" unde nu a fost nimic de negociat. Ei citiră cu voce tare textul francez şi textul german: noi nu am înţeles nici unul din ele.

Noi aveam doar dreptul de a semna.

Datorită acestei umilinţe comune, noi nu simţiserăm niciodată o simpatie atât de profundă pentru inamicii noştri. Şi era în mod vizibil ceva reciproc.

Chiar şi Werner, care se afla la originea acestei parodii de armistiţiu, părea dezgustat.

După aceste semnături de operetă, adulţii crezură de bonton să ne pună să ţinem un toast cu limonada gazoasă în nişte pahare cu picior. Ei păreau mulţumiţi şi uşuraţi, zâmbeau. Secretarul ambasadei Germaniei de Est, un arian afabil şi jerpelit, cântă un cântecel.

Şi aşa s-a întâmplat că, după ce acaparaseră războiul nostru, părinţii au recuperat şi pacea noastră.

Ne era ruşine pentru ei.

Rezultatul paradoxal al acelui tratat artificial fu o mare apropiere reciprocă.

Foştii inamici căzură unii în braţele celorlalţi, plângând de furie împotriva vârstnicilor lor.

Niciodată germanii din Est nu fuseseră atât de iubiţi în lume.

Werner plângea în hohote. Noi îl îmbrăţişam: trădase, dar asta făcea parte din războiul cel bun.

Pleonasm: făcea parte din război, deci obligatoriu bun.

Deja începea nostalgia. Schimbam, în engleză, frumoase amintiri din timpul luptelor şi al torturilor. Te-ai fi crezut în scena împăcării dintr-un film american.

Primul – ba nu, singurul lucru ce trebuia făcut era să ne găsim un nou inamic.

Nu oricine vrea poate fi inamic: existau nişte criterii de îndeplinit.

Primul era geografic: trebuia ca naţiunea aleasă să fie cazată la Sanlitun.

Al doilea criteriu era istoric: nu trebuia să luptăm contra unor foşti aliaţi. Desigur, nu eşti niciodată trădat decât de ai tăi, desigur, mai mare primejdie decât prietenii nu există: dar nu-ţi poţi ataca fratele, nu poţi să te iei de cel care, pe front, a vomat cot la cot cu tine şi şi-a făcut nevoile în aceeaşi cuvă. Ar fi să păcătuieşti contra spiritului.

Al treilea criteriu friza iraţionalul: trebuia ca inamicul să aibă ceva detestabil. Iar aici, toate registrele erau avute în vedere.

Unii i-au propus pe albanezi sau pe bulgari, pe motivul uşor neserios că erau comunişti. Sugestia nu a câştigat nici un vot: se mersese deja pe ţările din Est, şi se văzuse cât ne-a costat asta.

— Dar peruvienii? zise cineva.

— Pentru ce să detestăm un peruvian? întrebă unul dintre noi - întrebare de o mare simplitate metafizică.

— Pentru că nu vorbeşte limba noastră, răspunse un supus venit din negura turnului Babei.

În mod evident, era un motiv bun.

Un mic gânditor ansamblist făcu observaţia că, dacă-i vorba pe-aşa, am putea la fel de bine să declarăm război la trei sferturi din ghetou, şi chiar întregii Chine.

— Prin urmare, este un motiv bun, dar nu suficient.

Am continuat această puricare a naţionalităţilor până ce o iluminare se produse în mine:

— Nepalezii, am exultat eu.

— Pentru ce am detesta un nepalez? La această întrebare demnă de Montesquieu, am dat un răspuns năucitor:

— Pentru că e singura ţară din lume care nu are un drapel dreptunghiular.

O tăcere de scandal lovi adunarea.

— E adevărat? întrebă un glas deja răguşit.

M-am lansat într-o descriere a drapelului nepalez, o combinaţie de triunghiuri, un diabolo tăiat în două pe lungime. Nepalezii fură declaraţi inamici pe loc.

— Ah, ticăloşii!

— O să le arătăm noi nepalezilor ăstora, o să-i învăţăm noi minte să nu aibă un drapel dreptunghiular, ca toată lumea!

— Cine se cred şi nepalezii ăştia? Ura se pornise.

Germanii din Est erau la fel de indignaţi ca şi noi. Ei cerură să facă parte din rândurile Aliaţilor în această minunată cruciadă împotriva drapelelor nedreptunghiulare. Noi am fost nespus de fericiţi să-i înrolăm. Să luptăm cot la cot cu cei care ne snopiseră în bătaie şi pe care noi îi torturaserăm era ceva emoţionant.

Nepalezii se vădiră a fi nişte inamici aparte.

Ei erau infinit mai puţin numeroşi decât Aliaţii. În primul rând, acest amănunt ni se păru simpatic. Că ar fi putut să ne fie ruşine de această disproporţie nici

nu ne-a trecut prin minte. Această superioritate numerică ne făcea mai degrabă plăcere.

Media lor de vârstă era mai ridicată decât a noastră. Unii aveau deja cincisprezece ani: pragul senilităţii.

Un motiv în plus ca să-i urâm.

Le-am declarat război cu o transparenţă cum nu s-a mai văzut: primii doi nepalezi care trecură pe acolo se treziră atacaţi de şaizeci de copii.

Când le-am dat drumul, erau de jos şi până sus doar răni şi cucuie.

Acei mici munteni nefericiţi, abia coborâţi din Himalaya lor, nu au înţeles nimic din situaţie.

toate astea împotriva unei biete ţărişoare fără anvergură ideologică, fără nici o influenţă. Era ceva original.

În afară de asta, fără să ştim, noi completam politica chineză. în timp ce soldaţii maoişti invadau Tibetul, noi atacam lanţul muntos pe alt flanc.

Himalaya nu a cunoscut nici o cruţare.

Însă nepalezii ne-au uimit. Am descoperit că erau soldaţi teribili: brutalitatea lor depăşea tot ce cunoscuserăm noi în trei ani de război împotriva germanilor din Est, care erau totuşi departe de a fi nişte pirpirii.

Copiii din Katmandu, care trebuie să fi fost cel mult şapte la număr, ţinură sfat. Ei adoptară singura politică posibilă: lupta -având în vedere metodele noastre, înţeleseseră că negocierile diplomatice nu ar fi slujit la nimic.

Trebuie să recunoaştem că acel comportament al puştanilor din Sanlitun era negarea absolută a legilor eredităţii. Ocupaţia părinţilor noştri consta în reducerea pe cât posibil a tensiunilor internaţionale. Iar noi făceam exact contrariul. Şi să mai faci copii.

Dar aici noi inovam: o alianţă atât de puternică, un asemenea război mondial.

Copiii din Katmandu aveau o lovitură de pumn şi o lovitură de picior de o rapiditate şi de o precizie nemaipomenite. Doar şapte la număr, ei constituiau un inamic de temut.

Noi nu ştiam ceea ce Istoria a dovedit cu nenumărate prilejuri: nici un continent nu ajunge nici la călcâiul Asiei în ceea ce priveşte violenţa.

Căzuserăm în cursă, dar asta ne făcea fericiţi.

Elena rămânea deasupra acestei gloate învălmăşite.

Mai târziu, am citit o poveste obscură, în care era vorba despre un război între greci şi troieni. Totul începuse din cauza unei creaturi superbe care se numea Elena.

Amănunt care mă făcu să zâmbesc, se poate bănui.

Evident, eu nu puteam spera să fac o paralelă. Războiul din Sanlitun nu începuse din cauza Elenei. Şi aceasta din urmă nu a dorit niciodată să fie amestecată.

În mod bizar, *Iliada* m-a învăţat mai puţine lucruri despre Sanlitun decât Sanlitun despre *Iliada*. În primul rând, sunt sigură că nu aş fi fost atât de sensibilă la *Iliada* dacă nu aş fi luat parte la războiul din ghetou. Pentru mine, întemeietor fusese nu mitul, ci experienţa. Şi îndrăznesc să spun că această experienţă mi-a luminat unele puncte ale mitului. Îndeosebi în privinţa personajului Elena.

Există oare vreo poveste mai măgulitoare pentru o femeie decât *Iliada*? Două civilizaţii se măcelăresc fără milă şi până la capăt, se amestecă şi Olimpul, inteligenţa militară cunoaşte o nobilă consacrare, dispare o lume – şi toate acestea pentru ce, pentru cine? Pentru o fată frumoasă.

Ne-o imaginăm cu plăcere pe cochetă lăudându-se în faţa prietenelor sale:

— Da, dragele mele, un genocid şi câteva intervenţii divine doar pentru mine! Şi nu am făcut nimic pentru asta. Ce vreţi, sunt frumoasă, n-am nici o vină.

Reluările mitului s-au făcut ecoul acestei frivolităţi excesive a Elenei, care devenea caricatura fermecătoarei egoiste, găsind că e ceva normal şi chiar încântător ca oamenii să se ucidă unii pe alţii în numele ei.

Eu însă, când eram la război, am întâlnit-o pe frumoasa Elena şi m-am îndrăgostit de ea şi din cauza asta am o altă viziune asupra *Iliadei*.

Pentru că eu am văzut cum era frumoasa Elena, cum reacţiona ea. Iar asta mă îndeamnă să cred că îndepărtata ei înaintaşă omonimă îi semăna.

Aşadar, eu cred că frumoasa Elena nu se sinchisea de războiul Troiei nici cât negru sub unghie. Nu cred că-şi hrănea de aici amorul propriu: ar fi însemnat să acorde prea mare atenţie armatelor omeneşti.

Cred că ea rămânea infinit mai presus de această poveste şi stătea printre oglinzi.

Cred că ea avea nevoie să fie privită - şi puţin îi păsa dacă privirile erau ale unor războinici sau ale unor pacificatori: de la priviri aştepta ca ele să-i vorbească despre ea, şi numai despre ea, nu despre cei ce i le adresau.

Eu cred că ea avea nevoie să fie iubită. Să iubească, nu: asta nu era în vederile ei. Fiecare cu specialitatea sa.

Dacă îl iubea pe Paris? Mira-m-aş. Ea iubea faptul că Paris o iubeşte şi nici prin gând nu i-ar fi trecut că acesta ar fi putut face altfel.

Atunci ce este războiul Troiei? O barbarie monstruoasă, sângeroasă, dezonorantă şi nedreaptă, comisă în numele unei frumoase care prea puţin se sinchisea de toate astea.

Şi toate războaiele sunt războiul Troiei, şi toate cauzele nobile pentru ai căror ochi frumoşi sunt purtate se sinchisesc de nu mai pot.

Căci singura sinceritate a războiului e cea trecută sub tăcere: dacă declari război, o faci pentru că îţi place războiul şi pentru că e un mod agreabil de a-ţi petrece timpul. Şi se va găsi întotdeauna o cauză nobilă cu ochi frumoşi.

Prin urmare, frumoasa Elena avea dreptate să nu se simtă implicată şi să stea în oglindă.

Şi îmi place mult acea Elenă pe care am iubit-o, în 1974, la Beijing.

Atâţia oameni se cred însetaţi de război când de fapt ei visează la un duel. Şi *Iliada* dă uneori impresia că este juxtapunerea mai multor rivalităţi elective: fiecare erou îşi găseşte în tabăra adversă duşmanul desemnat, mitic, cel care îl va obseda până în clipa când îl va fi nimicit, şi invers. Dar asta nu înseamnă război: este dragoste, cu tot orgoliul şi individualismul pe care aceasta le presupune. Cine nu visează o ceartă frumoasă cu bătaie cu un duşman dintotdeauna, un duşman care va fi al lui? Si ce n-am da ca să avem de-a face cu un adversar demn de noi?

Aşadar, dintre toate bătăliile la care am luat parte la Sanlitun, cea care m-a pregătit cel mai bine să citesc *Iliada* a fost dragostea mea pentru Elena. Căci, printre atâtea asalturi confuze şi încăierări, a fost singura mea luptă aparte, a fost lupta călare cu lancea care a răspuns în sfârşit aspiraţiilor mele celor mai înalte.

Nu a fost lupta corp la corp sperată, ci a fost, ca să spun aşa, o luptă spirit cu spirit, şi nu dintre cele mai neînsemnate. Graţie Elenei, aveam să am parte de duelul meu.

Şi nu mai e nevoie să precizez că adversarul era la înălţime.

Eu nu eram Paris.

Însă Elena mă privea acum într-un asemenea mod, încât ajungeam să nu mai fiu sigură de propria-mi identitate.

Ştiam că aveam să cedez într-una din zile.

Ziua aceea veni.

Era primăvară, bineînţeles, şi florile din ghetou, oricât de urâte ar fi fost ele, îşi făceau totuşi treaba lor de flori, asemenea unor lucrătoare cinstite dintr-o comună populară.

Plutea ceva licenţios în aer. Ventilatoarele uriaşe răspândeau acel ceva pretutindeni.

Inclusiv la şcoală.

Era într-o vineri. Nu mai pusesem piciorul în clasă de o săptămână din cauza unei bronşite pe care speram s-o prelungesc cu o zi ca să sar peste weekend, dar în zadar.

Mă străduisem să-i explic mamei că a pierde o săptămână întreagă de şcoală la Beijing nu era mare pagubă când câştigul era intelectual, că eu mă instruiam de o sută de ori mai mult citind prima traducere a basmelor din *O mie şi una de nopţi* în pat şi că mă simţeam încă uşor slăbită; ea nu voia să înţeleagă nimic şi îmi servea un argument iritant:

— Dacă eşti bolnavă vineri, te ţin la pat şi sâmbătă şi duminică pentru convalescentă.

A trebuit deci să mă supun şi să merg la şcoală în acea vineri despre care încă nu ştiam că era vorba de ziua atribuită Venerei de unii, răstignirii de alţii şi focului de alţii iarăşi, ceea ce, judecând ulterior, nu mi se pare ceva incoerent. Zilele de vineri din viaţa mea au împins rigoarea etimologică până la combinarea celor trei sensuri în mai multe rânduri.

O absenţă îndelungată are drept consecinţă înnobilarea şi excluderea. Prestigiul bolii mă izola niţel şi m-am putut concentra mai mult asupra

fabricării modelelor celor mai sofisticate de mici avioane de hârtie.

Recreaţie. Cuvântul este limpede: e vorba de a se crea din nou. Experienţa mi-ar dovedi mai degrabă contrariul: majoritatea recreaţiilor la care am luat parte au virat spre acţiunea de distrugere - şi nu neapărat spre distrugerea celuilalt.

Pentru mine, însă, recreaţiile erau sfinte, deoarece îmi ofereau prilejul de a o vedea pe Elena.

Tocmai petrecusem şapte zile fără măcar s-o zăresc. Şapte zile înseamnă mai mult timp decât e nevoie pentru a crea universul: înseamnă veşnicia.

Veşnicia fără iubita mea fusese o grea încercare. Desigur, relaţiile mele cu ea se limitau, de când cu consemnul, la câteva priviri aruncate pe ascuns, dar acele imagini furate constituiau esenţialul vieţii mele: a vedea chipul fiinţei iubite, mai ales când acel chip e frumos, poate să umple un suflet neîndestulat.

Al meu era în asemenea hal de flămând, încât, întocmai ca pisicile prea înfometate, nu mai îndrăznea să mănânce: eu nu mai îndrăzneam nici măcar s-o caut din ochi pe Elena. Umblam prin curte cu privirile în pământ.

Din cauza dezgheţului încă recent, pământul era o mlaştină. Puneam piciorul cu precauţie pe nişte insuliţe mai puţin muiate. Asta îmi dădea o ocupaţie.

Am văzut apropiindu-se două picioruşe delicate, cu încălţăminte fină, care mergeau cu paşi graţioşi şi fără să se ferească de noroi.

Ea mă privea cu o expresie!

Era atât de frumoasă, de o frumuseţe care îmi tortura mintea cu laitmotivul idiot şi deja amintit: „Trebuie să fac ceva".

Mă întrebă:

— Te-ai vindecat acum?

Un înger venit să-şi viziteze fratele în spital n-ar fi avut alt glas. Vindecat? Mai e vorbă?

— Merge.

— Mi-a fost dor de tine. Am vrut să-ţi fac o vizită, dar mama ta a zis că erai prea bolnavă.

Şi să mai ai părinţi! Am încercat cel puţin să obţin un avantaj din această veste sufocantă:

— Da, am făcut eu cu o gravitate detaşată. Era cât pe ce să mor.

— Chiar aşa?

— Nu e prima oară, am răspuns ridicând din umeri.

Faptul de a mă fi aflat în mai multe rânduri în preajma morţii putea să constituie un admirabil certificat de nobleţe. Aveam relaţii.

— Atunci, ai să te poţi juca din nou cu mine?

Îmi făcea propuneri!

— Dar eu nu m-am jucat niciodată cu tine!

— Şi nu doreşti?

— Nu am dorit niciodată.

Spuse cu un glas trist:

— Nu-i adevărat. Înainte doreai. Nu mă mai iubeşti.

La aceste cuvinte, trebuia să plec imediat, ori, de nu, aveam să rostesc ireparabilul.

M-am răsucit pe călcâie şi am căutat un loc unde să pun piciorul. Eram atât de încordată, încât nu mai deosebeam pământul de băltoace.

Încercam să chibzuiesc când Elena îmi rosti numele.

Era pentru prima oară.

Am simţit o tulburare extraordinară. Nu ştiam nici măcar dacă era plăcut sau nu.

Trupul îmi înţepeni din cap până-n picioare, statuie pe un soclu de noroi.

Mica italiancă îmi dădu roată cu 180 de grade, călcând fără să-i pese, indiferentă la soarta pantofilor ei delicaţi. Vederea picioarelor ei în noroi mă umplea de consternare.

Ajunse în faţa mea.

Culmea culmilor: plângea.

— De ce nu mă mai iubeşti?

Nu ştiu dacă poseda facultatea de a plânge la comandă. Oricum ar fi stat lucrurile, lacrimile ei erau convingătoare.

Plângea cu o artă rafinată: doar niţel, astfel încât să nu fie ceva inestetic, şi cu ochii larg deschişi, aşa încât să nu-şi acopere privirea magnifică şi să afişeze lenta geneză a fiecărei lacrimi.

Nu se mişca din loc, voia ca eu să asist la întregul spectacol. Chipul îi era absolut imobil: nici măcar nu clipea – de parcă degajase scena de toate decorurile şi despuiase acţiunea de toate peripeţiile pentru a scoate mai bine în evidenţă miracolul.

Elena plângând: contradicţie în termeni.

Şi nici eu nu mă mişcam mai mult decât ea, şi o priveam drept în ochi: ca şi cum ne-am fi jucat de-a cine clipeşte primul. Dar adevărata încleştare a acelei priviri se petrecea mult mai profund.

Simţeam că era o luptă şi nu-i cunoşteam miza - şi mai ştiam că ea o cunoştea, că ea ştia unde dorea să ajungă şi unde voia să mă aducă şi că ea ştia că eu nu ştiu.

Ea se lupta bine. Se bătea ca şi cum mă cunoştea dintotdeauna, ca şi când mi-ar fi văzut punctele slabe la razele X. Dacă nu ar fi fost o luptătoare atât de rafinată, nu mi-ar fi aruncat acea privire rănită, care ar fi provocat râsul unei fiinţe sănătoase la minte, dar care mie îmi torpila sărmana inimă caraghioasă.

Eu nu citisem decât două cărţi: Biblia şi basmele din *O mie şi una de nopţi*. Aceste lecturi nepotrivite mă contaminaseră cu un sentimentalism mijlociu-oriental de care mi-era deja ruşine la vremea aceea. Acele cărţi ar trebui să fie cenzurate.

Aici tocmai avea loc lupta mea cu îngerul, şi aveam impresia că mă descurcam la fel de bine ca

Iacob. Nu clipeam deloc şi privirea mea nu trăda nimic.

Nu ştiu şi nu voi şti niciodată dacă lacrimile Elenei erau sincere. Dacă as şti, aş putea în prezent să-mi dau seama dacă ceea ce a urmat a fost din partea ei o lovitură de maestru sau un noroc chior.

Poate că au fost amândouă la un loc, adică un risc.

Ea îşi plecă ochii.

Era o înfrângere cu mult mai puternică decât clipitul.

Îşi plecă fără înconjur capul, ca pentru a sublinia faptul că pierduse.

Şi, în virtutea legilor gravitaţiei universale, această înclinare a chipului îi goli rezervele lacrimale, şi am văzut două cascade tăcute rostogolindu-se pe obrajii ei.

Câştigasem, deci. Dar trebuie să fiu crezută că această victorie mi-a fost insuportabilă.

Am început să vorbesc; am spus tot ce nu trebuia să spun:

— Elena, am minţit. De luni de zile mint. Doi ochi se ridicară. Eram uimită că nu exprimau nici o uimire: stăteau doar la pândă.

Era deja prea târziu.

— Te iubesc. Nu am încetat niciodată să te iubesc. Nu mă mai uitam la tine din cauza consemnului. Dar te priveam totuşi, pe ascuns, pentru că nu mă pot abţine să nu te privesc, fiindcă eşti cea mai frumoasă şi fiindcă te iubesc.

O pedeapsă mai puţin crudă ar fi fost ca ea să fi spus ceva de genul: „Nu mai aruncaţi!" Elena nu zicea nimic si mă privea cu un interes medical. Îmi dădeam seama.

Greşeala e ca alcoolul: devii foarte repede conştient că ai mers prea departe, dar în loc să ai înţelepciunea de a te opri pentru a limita daunele, un

soi de furie, a cărei origine e străină beţiei, te obligă să continui. Această furie, oricât de bizar ar părea, s-ar putea numi orgoliu: orgoliul de a susţine sus şi tare că, împotriva tuturor evidenţelor, aveai dreptate să bei şi aveai dreptate să greşeşti. Persistenţa în greşeală sau în alcool dobândeşte atunci o valoare de argument, de sfidare a logicii: dacă mă încăpăţânez, e fiindcă am dreptate, orice ar putea gândi cineva. Şi am să mă încăpăţânez până ce elementele îmi vor da dreptate - voi deveni alcoolic, voi juca pe cartea insistenţei în greşeala mea, aşteptând să cad sub masă sau să ajung de batjocură, cu vaga speranţă agresivă de a ajunge de râsul lumii întregi, convins că peste zece ani, peste zece secole, timpul, Istoria sau Legenda vor sfârşi prin a-mi da dreptate, lucru ce nu va mai avea de altfel nici un sens, odată ce timpul e garant pentru orice, odată ce fiecare greşeală şi fiecare viciu îşi va avea epoca sa de aur, odată ce a greşi este întotdeauna o problemă de epocă.

În fond, oamenii care se încăpăţânează în greşelile lor sunt nişte mistici: fiindcă ei ştiu bine, în adâncul lor, că investesc pe termen prea lung, că vor fi morţi cu mult timp înainte de a lua sfârşit cauţiunea Istoriei, dar ei se proiectează în viitor cu o emoţie mesianică, fiind convinşi că oamenii îşi vor aduce aminte de ei - că în veacul de aur al alcoolicilor se va spune: „Cutare, beat pulbere, a fost un precursor", şi că la apogeul Idioţiei li se va dedica un cult.

Aşadar, în acea lună martie din 1975, eu am ştiut imediat că greşeam. Şi cum aveam destulă credinţă pentru a fi o adevărată imbecilă, cu alte cuvinte, de a avea simţul onoarei, am luat hotărârea de a mă prăbuşi în abis.

— Acum n-am să mă mai prefac. Sau poate că o voi lua de la capăt, dar atunci tu vei şti că mă prefac.

Spunând aceasta, mergeam într-adevăr prea departe.

Elena trebuie să fi considerat că, ajungându-se la halul acela de exagerare, povestea nu mai avea nici un haz. Ea spuse cu o indiferenţă strivitoare întărită de privirea sa:

— Asta e tot ce doream să ştiu.

Se răsuci pe călcâie şi se depărtă cu paşi lenţi care abia de se afundau în noroi. Degeaba eram eu conştientă de greşeala mea, nu i-am putut suporta consecinţele. În afară de asta, consideram că prea repede mi se prezenta nota de plată: nici nu avusesem timpul să-mi savurez greşelile.

Am sărit cu amândouă picioarele în mocirlă ca s-o prind din urmă pe frumoasă.

— Dar tu, Elena, mă iubeşti?

Ea mă privi cu un aer politicos şi absent, ceea ce constituia un răspuns elocvent, şi continuă să meargă.

Am resimţit-o ca pe o palmă. Obrajii îmi ardeau de mânie, de deznădejde şi de umilinţă.

Se întâmplă ca orgoliul să te facă să-ţi pierzi demnitatea. Când la acesta se adaugă o dragoste nebună şi batjocorită, acest dezastru poate căpăta proporţii teribile.

Dintr-un salt în noroi, am ajuns-o din urmă pe iubita mea.

— A, nu! Ar fi prea uşor! Dacă vrei să mă faci să sufăr, trebuie să mă priveşti cum sufăr.

— De ce? E interesant? zise glasul de hermină.

— Asta nu e problema mea. Mi-ai cerut să sufăr, ai să mă priveşti cum sufăr.

— Ţi-am cerut eu ceva? făcu ea, neutră ca Elveţia.

— Asta-i culmea!

— De ce vorbeşti atât de tare? Vrei cumva să te audă toată lumea?

— Da, vreau!

— A, bun.

— Da, vreau ca toată lumea să afle.

— Ca toată lumea să afle că tu suferi şi că trebuie să te privesc cum suferi?

— Exact asta!

— Aha.

Indiferenţa ei absolută era invers proporţională cu interesul crescând al copiilor pentru cearta noastră. Un mic cerc se forma în jurul nostru.

— Opreşte-te din mers! Priveşte-mă! Ea se opri şi mă privi, cu o expresie plină de răbdare, aşa cum priveşti la un biet amărât care vrea să facă circ.

— Vreau să ştii şi vreau ca ei să ştie. O iubesc pe Elena şi, prin urmare, fac ceea ce-mi cere până la capăt. Chiar şi atunci când asta nu o mai interesează. Când am leşinat, s-a întâmplat din cauză că Elena îmi ceruse să alerg fără oprire. Şi a cerut asta pentru că ştia că am astm şi că am să-i dau ascultare. Ea dorea ca eu să mă sabotez, dar nu ştia că voi merge atât de departe. Pentru că şi acum, dacă vă povestesc toate astea, o fac tot pentru a-i da ascultare. Ca să fiu complet sabotată.

Cei mai mici dintre copii nu păreau să înţeleagă, dar ceilalţi înţelegeau. Cei care mă iubeau mă priveau cu mâhnire.

Elena se uită la frumosul ei ceas de mână.

— Recreaţia aproape că s-a terminat. Eu mă întorc în clasă, spuse ea ca un copil model.

Spectatorii zâmbeau. Ei aveau aerul că găseau povestea mai degrabă comică.

Norocul făcea ca ei să nu fie „decât" treizeci-treizeci şi cinci, adică o treime din elevi. Ar fi putut fi mai rău.

Reuşisem totuşi un afurisit de sabotaj.

Delirul meu mai dură vreo oră. Simţeam o mândrie de neînţeles.

Mai apoi, orgoliul acela se diminuă foarte rapid.

La ora patru, amintirea dimineţii nu-mi mai inspira decât consternare.

În aceeaşi seară mi-am anunţat părinţii că doream să părăsesc cât mai repede China.

— Cu toţii ne dorim asta, spuse tatăl meu.

Era cât pe-aci să răspund: „Da, dar eu am motive întemeiate pentru asta". Am avut fericita inspiraţie de a tăia această replică.

Fratele meu şi sora mea nu asistaseră la toată tărăşenia. Ceilalţi s-au mulţumit să le relateze cum se dăduse surioara lor în spectacol, lucru care nu i-a traumatizat.

Curând, tatăl meu află despre numirea sa la New York. I-am rămas recunoscătoare lui Cristofor Columb.

A trebuit să mai aşteptăm până în vară.

Am trăit acele câteva luni în oprobriu. Ruşinea aceasta era exagerată: copiii uitaseră foarte rapid scena.

Elena, însă, şi-o amintea. Atunci când privirea ei se încrucişa cu a mea, citeam în ea o distanţare maliţioasă care mă tortura.

Cu o săptămână înainte de plecarea noastră, a trebuit să încetăm războiul cu nepalezii.

De data aceasta, părinţii n-au avut nici un amestec.

În cursul unei lupte, un nepalez a scos din buzunar un pumnal.

Până atunci, ne bătuserăm cu trupul nostru, cu conţinătorul, ca şi cu conţinutul. Nu ne folosiserăm niciodată de arme.

Apariţia lamei de cuţit avu asupra noastră un efect comparabil cu al celor două bombe atomice asupra Japoniei.

Generalul nostru şef a comis inimaginabilul: el a străbătut la pas întregul ghetou agitând un steag alb.

Nepalul acceptă pacea.

Părăseam China exact la timp.

Trecerea fără tranziţie de la Beijing la New York mi-a afectat echilibrul mental.

Părinţii mei îşi pierdură bunul-simţ. Îşi răsfăţară copiii peste măsură. Adoram chestia asta. Am devenit odioasă.

La liceul francez din New York, zece fetiţe se îndrăgostiră nebuneşte de mine. Le-am făcut să sufere ca o ticăloasă.

Era minunat.

Acum doi ani, hazardurile diplomaţiei îi aduseră alături pe tatăl meu şi pe tatăl Elenei, cu prilejul unei mondenităţi la Tokyo.

Efuziuni, schimburi de amintiri din „vremurile bune" de la Beijing.

Politeţuri obişnuite:

— Şi copiii dumitale, dragă prietene?

Dintr-o scrisoare distrată de la tatăl meu, am aflat că Elena devenise o frumuseţe fatală. Îşi făcea studiile la Roma, unde nenumăraţi nefericiţi spuneau că s-ar putea sinucide pentru ea, dacă nu cumva s-a şi întâmplat aşa ceva.

Această veste mă binedispuse.

Îi mulţumesc Elenei, pentru că m-a învăţat totul despre dragoste.

Şi îi mulţumesc, îi mulţumesc mult Elenei, pentru că a rămas credincioasă legendei sale.